

Uvodnik

Igor Gregori

Steber primorske in slovenske Cerkve

Proslava v škedenjski cerkvi ob 80-letnici pridige Jakoba Ukmarja ni bila priložnost, da bi se spomnili le tega velikega duhovnika in njegove etične držbe, ki je izhajala iz globokega prepričanja o Božji ljubezni in pravičnosti, temveč tudi, da bi se ponovno zazrli v neprecenljivo dediščino primorske duhovščine, ki je v hudih časih fašističnega nasilja prevzela nase breme zaščite slovenskega jezika in njegovih govorcev: to poslanstvo se je nato nadaljevalo tudi v času jugoslovanskega režima. Kot je že večkrat poudaril škedenjski kaplan msgr. Dušan Jakomin, so nekdanji primorski duhovniki s svojo vero v Boga in človeka, z besedo in zgledom neustrahovano ohranjali žive tiste vrednote, iz katerih črpa vsak narod: niso govorili o nacionalizmu, temveč o ljubezni do svojega naroda in o spoštovanju do drugih narodov. "V nelahki preizkušnji je duhovnik ostal zraven svojega ljudstva, ga bodril in napovedoval drugačne, boljše čase, jih pripravljal s svojim delom, a tudi plačal za svojo zvestobo", je zapisal g. Jakomin v predgovoru knjigi *Pet stebrov* (izdala jo je letos Duhovska zveza), v kateri se ob 20-letnici Republike Slovenije spominja nekaterih sijajnih osebnosti slovenske Cerkve. Publikacija se začne z blaženim Antonom Martinom Slomškom, nadaljuje se z g. Francem Koscem, z msgr. Ivanom Trinkom Zamejskim ter s kulturnikom in mislecem Jankom Kraljem: sklepni del pa je g. Jakomin namenil ravno msgr. Ukmarju in v celoti objavil njegovo znamenito pridigo izpred 80 let.

V škedenjski cerkvi sv. Lovrenca so prisotni v razlagi prof. Tomaža Simčiča ponovno dojel bistvo in veličino Ukmarjevih misli, ki so zaradi pomenskega naboja in univerzalne veljavnosti sporočila prerasle tedanjemu aktualnosti ter tako postale podlaga za vsakršno soočanje med narodi. Kot je poudaril prof. Simčič, se pridiga začne z obrazložitvijo največje krščanske zapovedi, zapovedi ljubezni, od katere "človek druge narodnosti ni izključen". Iz tega izhaja, da v nasprotju s poganskim svetom sestavljajo v krščanski omiki "vsi narodi eno samo družino nebeškega očeta". "Jasno je torej, da zapostavljanje ali celo prepoved uporabe maternega jezika nista v skladu s krščanskim pogledom na sožitje. Niti politični ali državni razlogi ne morejo opravičevati preganjanja druge narodnosti, drugega jezika, kajti moralni zakoni ne veljajo le za posameznika, ampak tudi za državne skupnosti", je dejal prof. Tomaž Simčič. Ukmar nato našteje in izpodbije vse tiste predsodke, ki so jih nasprotniki sožitja in enakopravnosti med tu živječima narodoma vedno navajali v podporo svojih stališč, od čudaškega mnenja, da naj ne bi slovenščina bila potrebna, češ da Slovenci itak razumejo italijansko, do usodnega nerazlikovanja med državljanstvom in narodnostjo, med državnimi in narodnostnimi mejami. "Temu nasproti pa postavi stališče, da blagostanje države ne sloni na enotnosti jezika, pač pa na pravičnosti. Le-ta pa zahteva, naj državljanji, ki nosijo enaka bremena, uživajo tudi enake pravice", je enostavno ugotovil govornik. V Ukmarjevi pridigi so mnogi prepoznali nabojo, vreden kakega cerkvenega očeta. "Njena prava vrednost se nam še zlasti pokaže, če pomislimo, da je bila izrečena v času najhujšega fašističnega preganjanja. Bila je torej veliko dejanje civilnega poguma in krščanske doslednosti. O njej je bilo rečeno, da bi morala najti mesto v vseh slovenskih Solskih antologijah, da predstavlja pravo sintezo težnj in prizadevanj slovenskih katoličanov v Italiji v obdobju med obema vojnama in potrditev neodtujljivih narodnih pravic posameznika in narodne skupnosti, nekakšno "summo" krščanske nauka o narodnosti", je sklenil prof. Simčič.

MePZ Hrast v cerkvi v Škedenju

Foto IG

ŠKEDENJ Proslava ob 80-letnici slavne homilije msgr. Jakoba Ukmarja

"Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!"

Najbrž se v slovit pridigi msgr. Jakoba Ukmarja z naslovom *Za krščansko sožitje med narodi*, ki jo je ob koncu šmarnic izrekel s prižnice škedenjske cerkve 31. maja leta 1931, zgošča najčese čutenje primorskega duhovništva, ki je na lastni koži doživljal raznarodovalno nasilje fašističnega viharja: tega ni enostavno zavračal s cenanim sovražnim čustvom, a ga je sijajno preraščal na podlagi božje ljubezni in odpuščanja. "V minulem aprilu sem slišal praviti, da so nekateri grozili proti slovenskemu pridogovanju v tej župni cerkvi. Ne morem trditi z gotovostjo, da so res grozili, ker osebno nisem bil navzoč. Če je pa res, kar sem slišal, naj vedo dotični, da jim jaz iz srca odpuštam in molim zanje, za njih rešitev. Naj znajo pa tudi, da bom jaz še dalje pridigoval, dokler mi še Bog vzdržuje moč in dokler ne cerkvena oblast drugače odredi. (...) Ni pa dovolj, da jaz sam odpuštam, temveč vabim tudi vse navzoče, naj se ne zmenijo za take grožnje, ampak naj odpušte preganjalcem iz srca. Prosim, ne marajte za grožnje, odpušcite vsem iz srca pa molite zanje, kakor je molil Jezus, ko so ga na križ pribijali: 'Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo'".

"Jakoba Ukmarja lahko imamo za vzor velike vere in velike duhovnosti. Poudarjal je, da so bistvo duhovnika molitev, red, študij in razpoložljivost. Od njegovega slavne govora je danes še aktualna zvesto-

ba ljudi do Cerkve: način, s katerim lahko ljudje izkažejo to zvestobo, je tudi zvestoba do lastnega naroda in njegove identitete", nam je povedal Ukmarjev idealni in dejanski naslednik, msgr. Dušan Jakomin, pred škedenjsko cerkvijo sv. Lovrenca v

denjske vernike, izzvenili odlomki slavne homilije. Pomenljivo je bilo zlasti to, da so sedanji Škedenjci Ukmarjeve besede v nedeljo poslušali v slovenščini in italijanščini, kar je implicitno potrjevalo, da je sosledje krčevitih zgodovinskih dogodkov navsezadnje potrdilo pravstnost Ukmarjevih prepričanj. "V zadnjih letih sem zasledil zlasti v vrstah sobratov duhovnikov italijanske narodnosti velik napredek glede spoštovanja slovenske kulture in jezika. Razumejo naš položaj in nam pomagajo: čutim zato njihovo veliko sodelovanje in pripravljenost na dialog", nam je pred pričetkom povedal še msgr. Jakomin.

Prvi slavnostni govornik, častnik Saša Rudolf, je razmišljanje osnoval na nekoliko manj laskavih ugotovitvah. "Da se po 80 letih marsikaj ni bistveno spremenilo, dokazuje vprašanje, ki si ga je postavil msgr. Ukmar v svoji sloviti pridigi: 'Kaj je res, da mora človek, ki poleg materinščine obvlada še pol ducata drugih jezikov, uživati manj naravnih pravic od tistega, ki je v splošni kulturi toliko zaostal, da pozna en sam jezik'?"

"Izhajajoč iz teh Ukmarjevih besed, je bil Rudolf mnenja, da obstaja še danes del someščanov, ki se zaradi ideološko zavrtih stališč ali pa enostavno iz mentalne lenobe, "včasih pa tudi iz prezira" nočejo naučiti sosedovega jezika. Bodisi eni kot drugi odkrito ali podzvestno potrebujejo namreč sovražnika, najraje na samem domačem pragu. Še kako aktualen je zato Ukmarjev citat Pavlovega slavospeva krščanski ljubezni", po katerem "vsak, kdor svojega bližnjega sovraži, je ubijalec, ki nima v sebi večnega življenja". Resnico - meni Rudolf - lahko iščemo le v pogovoru, v dialogu različno mislečih, kajti monopola nad resnico nima nihče.

Foto IG

nedeljo, 23. oktobra, pred začetkom proslave ob 80-letnici govora velikega cerkvenega moža. Medtem je MePZ Hrast iz Doberdoba pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča uril še zadnje finese, s katerimi bi kmalu postregel številnemu občinstvu. Spomin

Slovenske šole

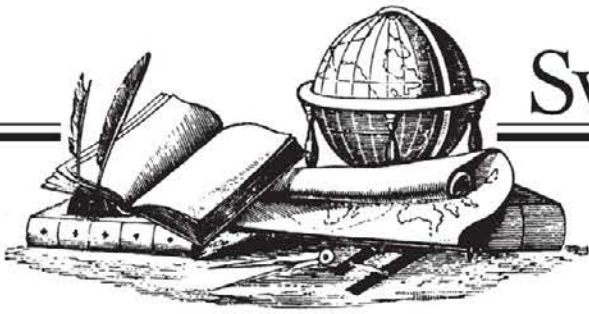
Ravnatelji, politiki in predstavniki krovnih organizacij o prihodnosti naših šol

7

Uredništvo obvešča

Zaradi dneva Vseh svetih bomo naslednji teden šli v tisk v ponedeljek in ne v torek kot po navadi. Zato prosimo sodelavce, naj pošljejo svoje prispevke najkasneje do ponedeljka, 31. oktobra, ob 9. uri. Člankov, ki jih bomo prejeli kasneje, žal ne bomo mogli objaviti.

Uredništvo

SSO bo na občnem zboru obeležil 35 let delovanja "Iz zdravih korenin v nove čase"

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij, ki je zasedal v sredo, 19. oktobra 2011, v Čedadu, je glavni del zasedanja namenil rednemu občnemu zboru, ki bo potekal 25. novembra 2011 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Poleg volitev v vodstvene organe bo pomembna tema letošnjega občnega zbora 35-letnica ustanovitve SSO-ja, ki je bila 16. decembra 1976.

Tri in pol desetletja delovanja krovne organizacije SSO predstavlja pomemben dosežek, o katerem velja razmisliti, da bo mogoče izbrati najboljše smerice za prihodnja leta. Na tem sloni tudi geslo občnega zbora SSO *Iz zdravih korenin v nove čase*. Danes se nam novi časi ne kažejo v najlepši luči. Veliko je težav, ki ne prizanašajo niti slovenski narodni skupnosti v Italiji. Še posebno pereč je problem dela in gospodarskega razvoja. Veliko negotovosti pa zadeva tudi vzgojno, kulturno, športno in prosvetno delovanje. Spomniti pa se moramo, da je bilo pred 35 leti tudi težko. Kljub temu je SSO nastal, se organiziral in je danes suverena organizacija, ki skupaj s SKGZ predstavlja Slovence v odnosu do Slovenije, Italije, Evrope in Furlanije Julijske krajine. Vse to je bilo mogoče, ker je delo v SSO-ju slonelo na vrednotah slovenstva, krščanstva in demokracije. Te vrednote so izhodiščni temelji tudi za nove čase. V svojem predsedniškem poročilu je Drago Štoka najprej seznanil člane odbora s prejetjem dveh pism, ki sta jih na SSO naslovila zunanji minister RS Samuel Žbogar in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš. Obe pismi zadevata vprašanje krčenja letošnjih sredstev, ki sta prizadela SSO in SKGZ. Zunanji minister Žbogar obžaluje nastalo stanje in izreka krovni organizaciji zahvalo za vse delo v korist slovenski narodni skupnosti. Minister Žekš v svojem pismu potrjuje izbiro za krčenje sredstev in obnavlja pričakovanje na rezultate dela skupne komisije SSO-

SKGZ.

V nadaljevanju je Štoka poročal o raznih sestankih enotnega predstavništva, na katerih je veliko dela za pripravo na prvo zasedanje vladnega omizja. Za to srečanje vlada veliko pričakovanje. Zaznati pa je, da ima velik vpliv politično-finančna kriza, ki zadeva Italijo, in prihaja že do večmesečne zamude. Izvršni odbor SSO je izrazil upanje, da bo do zasedanja omizija prišlo takoj po srečanju

med vladnima predsednikoma Silviom Berlusconiem in Borutom Pahorjem, ki bo v prihodnjih dneh v Bruslju. Pred tem srečanjem pa se mora rešiti še odprto vprašanje manjkajočih sredstev s strani italijanske vlade za slovenske organizacije (2.500.000. - evrov), ki so baje zadržani na finančnem ministrstvu. Predsednik Štoka je po navodilih skupnega predstavništva v zvezi s tem v stiku z vladnim komisarjem in tržaškim prefektom dr. Alessandrom Giachettijem.

Posebno pozornost je predsednik Štoka namenil tudi vprašanju vertikalizacije šol. Današnje družbene spremembe imajo velik vpliv na šolo. Še posebno kritična je v Italiji racionalizacija šolske mreže, ki se dotika tudi slovenskih šol.

SSO se zaveda, da je šolstvo področje, ki ni izvzeto iz splošnega krčenja sredstev. Posledice tega se kažejo v uvajanju vertikalizacije oziroma združevanju ravnateljstev. Pri tem se pojavljajo različne ocene takih odločitev. Med Slovenci pa ni enotnega mnenja. Upati gre, da bo sestanek, ki ga je sklical Sindikat slovenske šole za prihodnji ponedeljek, pripomogel k večji usklajenosti. SSO ocenjuje, da je pri združevanju ravnateljstev potrebna

velika previdnost. Ne gre pozabiti na nekatere načelne predpostavke. Naša šola oziroma šolska mreža je v službi slovenske narodne skupnosti in je zaščiten po mednarodnih pogodbah. Ti dve načeli sta temelji, na katerem mora soneti vsaka bolj ali manj poglabljena

razprava glede prihodnosti slovenske šole na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. Med drugim je pomembnost spoštovanja mednarodnih dogovorov potrdil tudi slovenski šolski minister Igor Lukšič.

Jelka Cvelbar, predsednica komisije SSO za šolstvo, je poudarila, da se pri razpravi o slovenski šoli ne moremo ozirati na številke. Upoštevati je potrebno, da gre za šolo slovenske narodne skupnosti oziroma za manjšinsko šolo, ki predstavlja temelj za narodni obstoj in razvoj. Kriteriji bi zato morali biti drugačni. Giorgio Banchig pa je poudaril razveseljivo vest, da je Rezija postavila zahtevo po poučevanju slo-

venščine na krajevni šoli. Spomnil je tudi, da je bila mednarodna zaščita manjšinskih šol v Italiji in Sloveniji podčrtana na seminarju, ki je potekal prejšnji konec tedna v Špetru. To je zagovarjal predavatelj Odorico Serena, nekdanji šolski inšpektor in sedanj član paritetnega odbora. Igor Švab je v svojem poročilu poročal o obisku na tržaškem občinskem odborništvo za kulturo. Skupaj s njim sta se sestanka udeležila tudi Marij Maver, predsednik Slovenske prosvete, in Nadia Ronceli za založbo Mladika. Vse tri je sprejel pristojni odbornik Andrea Mariani. Z njim so se pogovarjali o kulturnem delovanju in sodelovanju v sklopu kulturnega programa, ki ga izvaja občina Trst.

Walter Bandelj je poročal o razvoju dejavnosti pri Mladinskem domu v Gorici, kjer imajo letos večje število vpisov. Ta podatek je razveseljiv, ker kaže, da je vzgojno-izobraževalna ponudba kakovostna in privlačna. Zato iščejo nova sodelovanja s tistimi ustanovami in društvi, ki delujejo na mladinskem področju.

Ob koncu seje sta bila Giorgio Banchig in Marij Maver imenovana v komisijo SSO-SKGZ za pripravo skupne Prešernove proslave, ki bo februarja v Čedadu.

razlaga, ki jo je prejel deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki se je o neverjetnem stanju in možnih rešitvah prejšnje dni pogovarjal z najvišjimi funkcionarji predsedstva Dežele in pristojnega odborništva za finance.

Deželni svetnik SSK I. Gabrovec na pogovoru s Tondom O problemu financiranja manjšine

Zamuda pri izplačevanju salda finančne dotacije za slovensko manjšino v tekočem letu je vezana na vključitev izrecnega popravka v zakon o finančni stabilnosti, ki ga je pred kratkim objavila italijanska vlada. Dodatek 2,5 milijona evrov, ki se je decembra lani zadnji hip pridružil osnovni postavki 2,8 milijona, je še vedno blokiran v blagajnah finančnega ministrstva v Rimu. To se je zgodilo zato, ker je bil dodatek predviden v obliki ločene postavke, ki pa je bila glede namembnosti zapisana, recimo tako, preveč

nedorečeno. Od tu "tehnična" zapreka, ki denar zaustavlja v Rimu že celih deset mesecev in narekuje potrebo, da se prenos

zaostalega pol tretjega milijona evrov zapiše v nov finančni zakon". To je preprosta in obenem dramatično resna

razlaga, ki jo je prejel deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki se je o neverjetnem stanju in možnih rešitvah prejšnje dni pogovarjal z najvišjimi funkcionarji predsedstva Dežele in pristojnega odborništva za finance.

/stran 12

Politična korektnost in prihodnja negotovost

Gadafijevi smrti ob stran

Čeprav naj bi se nahajal kdove kje, je bil Muamar Gadafi prav v domači Sirti, kjer ga je doletela tudi smrt. Zdi se, da ga nihče ni želel

ujeti živega, temveč je bil le 'mrtev polkovnik dober polkovnik'. Glede na to, da naj bi bil zanj usoden strel v glavo, so se s tem, da mora umreti, očitno strinjali tudi njegovi najtesnejši sodelavci in celo člani njegove družine. Kako nekaj grotesknega (čeprav, če mene vprašate, zabavnega) bi namreč bil javni proces, bodisi v Tripoliju ali drugod, kjer bi stari diktator lahko prosto spregovoril o svojem 42-letnem režimu. Zanimivo bi bilo slišati o tem, kako so bili mnogi voditelji libijskega

veščevalnimi službami, s katerimi se je neštokrat srečal, da bi nekoliko zavrl islamski terorizem. Morda pa bi spomnil, kako so mnogi državni voditelji pok-

lekovali pred njim in mu laskali, da bi prišli do nafte in orožja. Res bi bilo zanimivo slišati vse to, pa tudi videti, sploh zadrego na obrazih določenih ljudi. Da pa do te rdečice ne bi prišlo in bi se lepo ohranilo in spoštovalo splošno veljavno načelo 'politične korektnosti', kakor se danes

pravi takšnim in podobnim zadevam, je 'razviti' svet že zdavnaj polkovnika, morda pa tudi njegova sinova (ki sta tudi umrla ob njem), obsodili na smrt, čeprav jih sploh ne bi bilo težko ujeti po padcu Sirte in blokadi zadnje skupine ubežnikov.

Prav zanimivo bo videti, ali bo zdaj res boljše in ali bo resnično prišlo do tako opevane 'pomladi' v državi, ki naj bi nastopila sedaj, ko so odstranili 'velikega hudobneža'. Videli bomo, ali je vojne res konec. Ima NTS res pravo

moč in sposobnost, da bi zgradil novo Libijo, o kateri se toliko govori, glede na to, da je že sam v sebi razklan med različnimi tokovi (laicisti in islamisti), pa tudi med klani? Kaj, če se kak klan ne bo pridružil novim gospodarjem, temveč se bo uprl? Kako bo z nomadskimi in črnskimi ljudstvi na jugu države, potem ko so jih arabski vladarji toliko časa preganjali na rasni osnovi? Naj ti ljudje sedaj verjamejo obljubam tistih, ki so še pred časom bili 'polkovnikovi plačanci'?

Dejstvo je, da se za Libijo sedaj začena novo, 'podiktatorsko' obdobje. Podobnemu scenariju smo bili pred leti priče v Iraku, vendar pa je še prezgodaj za to, da bi vedeli, ali bo to res za to severnoafriško državo obdobje miru in stabilizacije.

Andrej Vončina

Zasedanje paritetnega odbora O šolstvu v Kanalski dolini, Benečiji in Reziji

Zasedanje paritetnega odbora 20. oktobra je bilo predvsem namenjeno predlogu za odprtje otroškega vrtca in osnovne šole za dvojezičnim italijansko-slovenskim poukom v občini Bardo in Tipana ter uvedbo trojezičnega pouka (italijanščine, slovenščine in nemščine) v vrtcih, osnovnih in nižjih srednjih šolah na Zavodu Bachmann na Trbižu za otroke in dijake iz občin Trbiž in Naborjet-Ovčja ves.

Seje sta se udeležila tudi prof. Tomaž Simčič, deželni ravnatelj za slovenske šole, in predstavnica šolskega deželnega odborništva,

ki sta se pozitivno izrekla o teh predlogih, ki so v skladu z deželno in državno usmerjenostjo glede poznavanja jezikov sosednjih narodov. Nerešeno pa ostaja vprašanje učnega osebja in finančno kritje za trojezični pouk na Trbižu. Dvojezični šoli spadata v zaščitni zakon št. 38, medtem ko za trojezično šolo ni zakonske podlage in je možno le poučevanje treh jezikov na državnih šolah ob pristojnosti avtonomije šolskih oblasti. Vse predloge so skoraj soglasno podprle vse občinske uprave, ki so v sklepih utemeljevale prošnje, ki predstav-

ljajo obogatitev šolskega sistema in bodo imele pozitivne učinke na krajevni ravni in v čezmejnem sodelovanju tako s Slovenijo kot z Avstrijo.

Paritetni odbor (z edinim nasprotnim glasom desničarja Adriana Ritosse) je vse predloge odobril in izrazil zadovoljstvo, da prihajajo take pobude iz baze. Paritetni odbor je izrazil tudi pozitivno mnenje prošnje občine Dreka za vključitev v območje vidne dvojezičnosti na podlagi 10. člena zaščitnega zakona. Deželna vlada mora sedaj z dekretom predsednika Renza Tonda vključiti občino Dreka v seznam občin, kjer se izvaja 10. člen tega zakona.

Pred deželno palačo je tudi tokrat manifestiral skupina iz Rezije, ki se boji, da bo ta dolina izgubila italijanski značaj.

DP

Povejmo na glas

Škodljivo krčenje rajonskih svetov

Napovedano zmanjševanje števila rajonskih svetov je še en dokaz, kako sedanja rimska vlada varčuje na ravni drobtin, vendar tako, da se pri tem dela velika škoda. Rajonski sveti predstavljajo posebno v manjših mestih ohranjanje bogastva in raznolikosti. Medtem ko so si posamezna območja velemest slej ko prej podobna, pa manjša mesta skrbno gojijo dragocenosti, navezane na tradicijo oziroma polmestna okolja. In tu smo seveda že pri Gorici, kjer so rajonski sveti tako rekoč nepogrešljiva vez med preteklostjo in sedanjostjo, med manjšimi kraji in trgi, vsekakor enkratne upravne enote, ki edine lahko zares skrbijo za svoje prostore in ljudi. Teh "malih parlamentov" je sedaj deset, po novem pa naj bi bili le štirje. Z zakonom je tako odločila Deželna vlada in sedaj mora občina ukrepati, da doseže kar največje soglasje - kakšno se vprašamo - pri uveljavitvi tega ukrepa. Pričakovati bi bilo, da bo Goriška občina odločno stopila v bran sedanjega števila rajonov, in to ne samo zaradi slovenske narodne skupnosti, ampak tudi zaradi vseh občanov in splošnega vdušja. Končno gre za letni strošek nekaj več kot petdeset tisoč evrov, ki predstavljajo - če smo prav obveščeni - le en odstotek občinskega proračuna, kar pomeni, da bo prihranek pri manjšem številu rajonov praktično ničev. Toda ne, namesto prizadevanja za ohranitev obstoječega stanja smo poslušali in brali zatrjevanja, da je število rajonskih svetov daleč večje od tistega v drugih me-

stih, kar pa ne drži. Trst ima npr. sedem najmanjših upravnih enot, prav tako Videm, zato ima Milan devet, Turin deset, Rim pa celo dvajset. Nadaljnji izgovor, da rajonski sveti v večjih mestih zajemajo nekaj deset tisoč ali celo stotisoč ljudi, medtem ko v Gorici neskončno manj, in torej niso vsi potrebni, tudi nima prave podlage. Deseti del Turina je deseti del Turina in deseti del Gorice je deseti del Gorice, torej sta obe mesti na istem, ali z drugimi besedami: kar je deseti del za Turin, je deseti del za Gorico. Krčenje obstoječega števila najmanjših upravnih enot je zato škodljivo povsod, ker si je težko predstavljati, da njihovi nosilci z njimi bogatijo. Da pa bo z zmanjšanjem števila teh enot močno oslabela kapilarna skrb za reševanje povsem konkretnih problemov na območju, to je gotovo. In slednjic, čeprav nikakor ne na zadnjem mestu, je v igri položaj naše narodne skupnosti kot narodnostne manjšine, ki se je znašla sredi vrtinca vsedravnih varčevalnih ukrepov. Krčenje rajonskih svetov gotovo ni njej oziroma nam v prid. Tudi tu smo poslušali opravičevanja z besedami, da to nikakor ni v nasprotju z določili zaščitnega zakona. Lahko, da res ni v nasprotju z njegovimi formalnimi določili, zanesljivo pa je v nasprotju z njegovo vsebino in smislom, ki je vselej ta, naj se življenjski pogoji manjšine ščitijo, se pravi, da naj se stori vse, da se ne bi poslabšali. In s krčenjem rajonskih svetov se bo zgodilo točno to.

Janez Povše

S 1. strani

Proslava ob 80-letnici ...

To naj se počne predvsem glede razčiščenja odnosov do polpretekle zgodovine, ki bo dokončen le takrat, ko bomo sami sebi priznali napake, ki smo jih kot narod ali posamezniki zagrešili. Italijanska stran naj obrazloži na primer, zakaj ni kaznovala niti enega od 1.200 vojnih zločincev, z naše strani pa velja potrditi obsodbo povojnih ukrepov jugoslovanskih komunističnih oblasti, ki so privedli do izгона italijanskega prebivalstva iz Istre, z Reke in iz Dalmacije; ti dogodki so neposredno učinkovali tudi na usodo slovenskih vasi na Krasu in Bregu, v bližini katerih so po vojni gradili t. i. ezulska naselja. Rudolf se je spomnil tudi zla, ki ga je v tržaško tkivo vnesel Vidalijev komunizem, ki je "bil prav tako ubran na povečevanje interna-

cionalizma v izključno italijanski enojezičnosti". Vse se da po mnenju govornika popraviti, na primer tako, da bodo na italijanskih šolah poučevali, čeprav kot neobvezni predmet ob angleščini tudi slovenščino in nemščino (se pravi jezike, ki so jih naši predniki skupno z italijanščino govorili na tem področju pred nastopom fašizma), če bodo postavljeni dvojezični napisi. "In to ne zaradi nas, pač pa v dobrobit italijansko govorečih someščanov", ki bi jim bilo lažje poslovati, izmenjavati mnenja in izkustva, spodbujati kulturne stike s Slovenijo in evropskim vzhodom, ko bi obvladali kaj več kot materin jezik.

Prof. Tomaž Simčič pa je bil v svojem razmišljanju manj kri-

Saša Rudolf

Tomaž Simčič

tičen do sedanjega dialoškega nivoja slovenske in italijanske skupnosti na Tržaškem. "Po osvoboditvi se je položaj slovenske narodne skupnosti, čeprav počasi, začel izboljševati, a težav ni bilo konec. Zato je msgr. Ukmar tudi po vojni kar nekajkrat nastopil v podporo slovenskih pravic", je

dejal Simčič. Leta 1946 je Jakob Ukmar zato izoblikoval spomenico škofu Antoniu Santinu z zahtevo po enakopravnosti med italijanskimi in slovenskimi verniki, leta 1959 je v škofijski sinodi dosegel, da je bila ta enakopravnost, vsaj formalnopravno, v škofiji priznana. Istega leta je s

svojim posegom preprečil nacionalno obarvano poimenovanje svetišča na Vejni. Med pripravi na II. vaticanski koncil je izoblikoval vrsto predlogov o spoštovanju narodnih manjšin, ki jih je papež Janez XXIII. upošteval pri sestavi enciklike *Pacem in teris*, koncilski očetje pa pri oblikovanju konstitucije o Cerki v sedanjem svetu. "In končno, 30 let po njegovi smrti, leta 2001, se je začel postopek za njegovo beatifikacijo, s čimer je Cerkev - ne glede na to, ali in kdaj bo postopek uspešno izpeljan - njegova prizadevanja nekako že priznala kot avtentično krščanska". V sklepnem delu svojega posega je Tomaž Simčič razmišljal, kako je bila še pred tridesetimi leti Ukmarjeva pridiga v tržaškem okolju še vedno aktualna zaradi predsodkov, ki jih je doživljala slovenska narodna skupnost. Ta negativna nastojenost pa se je v zadnjih desetletjih zaradi velikih zgodovinskih premikov (padec Berlinskega zidu, evropsko zdru-

ževanje, odprtje meja) omilila: "Vse to ustvarja tudi pri nas neko novo klimo, kjer določeni, še do nedavnega trdoživi predsodki začenjajo veljati za smešne in zaostale. Kateri kolikor toliko kultivirani italijanski someščan bi na primer danes javno zanikal pomen učenja slovenščine, češ saj Slovenci itak razumemo italijanščino"? Kljub temu pa se moramo tudi danes vračati k Ukmarju in njegovim mislim, "pa ne nujno dobesedno k stavkom, ki so bili izrečeni pred 60-70-80 leti v kontekstu tedanjega dogajanja. K Ukmarju se moramo vračati, ker bomo v njegovih besedah našli navdih za krščanski pristop k vprašanju, ki so pomembna in aktualna danes. V njegovi zasidranosti v evangeliju in pristnem nauku Cerkev, v spoštovanju vsakega človeka kot "imago Dei" - Božje podobe je namreč univerzalni pomen Ukmarjevih besed, tudi govora o sožitju med narodi iz leta 1931", je še povedal Tomaž Simčič.

Primorski kulturni dnevi na Koroškem
Lepo uspela kulturna
izmenjava

Od 7. do 17. oktobra so v raznih krajih Koroške nastopale kulturne skupine iz Primorske in oblikovale letošnje Primorske kulturne dneve na Koroškem v organizaciji Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Slovenske prosvete iz Trsta in Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Ocena teh kulturnih srečanj je zelo pozitivna, saj so bile skupine deležne lepega sprejema in navdušenja številnih udeležencev. Namen teh večdnevni srečanj je utrjevanje kulturnih stikov med koroškimi in primorskimi Slovenci. Bližamo se tridesetletnici, saj so bili letošnji kulturni dnevi 29. po vrsti: Kot znano, potekajo izmenično, eno leto na Koroškem, naslednje pa na Primorskem. Pred-

sednica Krščanske kulturne zveze Sonja Kert-Wakounig je na zadnjem letošnjem 'primorskem dnevu' za slovensko radijsko oddajo avstrijske postaje povedala, da so pri KKZ zelo zadovoljni s programom, ki so ga ponudili Primorci. Dobra je bila tudi odmevnost v javnosti, predvsem pa pri udeležencih raznih prirediteljev. Primorske dneve je uvedla mladinska gledališka predstava *Ma la Princeska* v priredbi in režiji Lučke Peterlin Susič. Srečanje Mladih Primorcev in Korošcev, ki je potekalo 8. oktobra v Celovcu, je bilo zelo uspešno. Ob prisotnosti pomembnih osebnosti, npr. predsednika NSKS Zdravka Inzka, predstavnikov EL, predstavnice Zelenih

in seveda organizatorjev, so Mladi Slovenske skupnosti predstavili svoj izdelek o dvojezičnosti v tržaški pokrajini in prejeli pohvale prisotnih. Gostitelji so izrazili željo, da bi Mladi Slovenske skupnosti predstavili to delo tudi dijakom na gimnaziji v Celovcu. Koncert MePZ Lojze Bratuž iz Gorice je privabil številne poslušalce iz cele Ziljske doline, kjer je slovenska prisotnost skromna. Sami soorganizatorji prireditve, domače društvo Zilja, so se čudili, da se je v Ziljski Bistrici

zbralo toliko poslušalcev, ki so navdušeno sprejeli goriške pevke in pevce. Pri pozdravu goriškemu zboru sta sodelovala tudi tamburaška skupina Zilja in vokalna skupina Lipa iz Velikovca. Tudi razstava likovnih del mladega tržaškega umetnika Mateja Susiča je naletela na odmeven odziv; med številnimi prisotnimi so bili pevci MePZ Bilka iz Bilčovsa, ki so poskrbeli za glasbeni okvir. Razstava je odprta v posojilnici v Bilčovsu. V petek, 14. oktobra, je bila v jutranjih urah v Celovcu lutkovna

predstava *Življenjepis igrača*, ki so jo uprizorili lutkarji iz Devina v režiji Jelene Sitar pod mentorstvom Marje Feinig Tavčar. V večernih urah pa je potekalo v Kulturnem domu v Pliberku srečanje in glasbeni nastop gojencev Glasbene matice iz Trsta, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in Glasbene šole na Koroškem. V programu kulturnih dnevov je bila tudi dramska uprizoritev v Selah, kjer so se predstavili člani dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana s komedijo Harvey v režiji Franka Žerjale. Selani so znani kot zavzeti gledališčniki

in so to tudi tokrat pokazali s toplim sprejemom. Kulturne izmenjave med Primorci in Korošci so se končale 17. oktobra s predstavitvijo treh publikacij, ki so jih izdali Mladika iz Trsta, Goriška Mohorjeva družba in društvo Planika iz Ukev. Marij Maver je predstavil knjigo Vilme Purič *Pešniki pod lečo*, Damjan Paulin *Dnevniške zapise 1943-1945* msgr. Rudolfa Klinca in Rudi Bartaloth *Slovarski prispevek k poimenovanju oblačilne kulture v Kanalski dolini Shranili smo jih v bančah*. Obračun Primorskih dnevov je bilo mogoče izvedeti iz oddaje *Lepa ura* na slovenskem sporedu ORF v Celovcu. Prihodnje leto bodo Koroški kulturni dnevi na Primorskem.

DP

TRST GORICA BENEČIJA TRIESTE GORIZIA BENEČIJA

ABONMAJSKA SEZONA STAGIONE ABBONAMENTI 2011 2012

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
TEATRO STABILE SLOVENO
www.teaterssg.it

OSNOVNI ABONMA

- SSG Trst
Miro Gavran: **ŠOFERJI ZA VSE ČASE**
premiera: 4. november 2011
- SSG Trst
Jean-Baptiste Poquelin Molière: **TARTUFFE**
premiera: 13. januar 2012
- SSG Trst
Dušan Jelincič: **KOBARID '38 - KRONIKA ATENTATA**
premiera: 23. marec 2012
- SSG Trst
Claudio Magris: **SAJ RAZUMETE**
premiera: 12. april 2012
- Drama SNG Maribor
William Shakespeare: **KAR HOČETE**
gostovanje: od 18. do 20. novembra 2011
- Mestno gledališče ljubljansko
Dario Fo: **VSE ZASTONJI VSE ZASTONJI**
gostovanje: februarja 2012

SUPER KLASIČNI ABONMA OSNOVNI ABONMA + 4 PREDSTAVE

- SNG Nova Gorica
Henrik Ibsen: **SOVRAŽNIK LJUDSTVA**
gostovanje: 28. januar 2012
- Prešernovo gledališče Kranj
Ivan Cankar: **JAKOB RUDA**
gostovanje: 20. december 2011
- Opera SNG Maribor in Ljubljana
Marij Kogoj: **ČRNE MASKE**
gostovanje: maja 2012
- Simfonični orkester RTV Slovenija
FILMSKA GLASBA (koncert)
gostovanje: 24. november 2011

SUPER SODOBNI ABONMA OSNOVNI ABONMA + 4 PREDSTAVE

- Mestno gledališče Ptuj
Gregor Strniša: **ZABE**
gostovanje: 16. december 2011
- Drama SNG Ljubljana
David Mamet: **NOVEMBER**
gostovanje: 15. november 2011
- Ballet de Cuba
HAVANA DE HOY (plesna predstava)
gostovanje: 13. december 2011
- Koncert skupine **SIDDHARTA**
gostovanje: 10. februar 2012

MEGA ABONMA OSNOVNI + KLASIČNI + SODOBNI (14 PREDSTAV)

Blagajna SSG je odprta od ponedeljka do petka z urnikom 10-15 / 17-20
Tel. št. 0039 040 362542 - Info: www.teaterssg.it
VPIŠOVANJE ABONMAJEV DO 4. NOVEMBRA.

...IN PARKIRIŠČE ZAGOTOVLJENO!
Gledalci SSG imajo na razpolago parkirne kupone po izjemni ceni 1,50 € (štiri ure) za parkirno hišo ParkSi na ulici Pietà 7 v Trstu.
Ob petkih in sobotah bo avtobus brezplačno vozil iz parkirne hiše v gledališče in nazaj za predstave,
ki so vključene v osnovni abonma in se odvijajo v Veliki dvorani. Pričakujemo vas v Tržaškem gledališču.

Ob dvajsetletnici smrti narodnozavednega Primorca (III.)

G. Pilat – ljudski duhovnik

Gregorčičeva stoletnica med vojno leta 1944

Partizanstvo je zajelo tudi otaleške vasi. Podstrešje zvonika cerkve sv. Katarine je še pred razpadom Italije postalo skladišče "upornikov", kar je bilo nevarno tudi za župnika. Gospod Pilat je na razne načine kazal simpatije za partizane, ki jih je štel za narodno vojsko, in ko je Cerkljansko postalo osvobodeno ozemlje, čeprav v stalni nevarnosti pred vdorom Nemcev in njihovih zaveznikov iz Idrije, pred ofenzivami, ki so jim Italijani še pravili "rastrelamento", domačini pa sedaj že bolj po srbsko "hajka", smo tudi v Otaležu in sosednjih vaseh živeli posebno življenje. Imeli smo slovensko (partizansko) šolo, hodili smo na "mitinge", cerkveno življenje pa je redno potekalo. K nauku v Otaležu je hodilo tudi nekaj otrok "iz Jugoslavije" čez razminirano nekdanjo jugoslovansko, tedaj že nekdanjo italijansko-rajnovsko mejo z "one", osliške strani, ker so jim slovenskega duhovnika pregnali Nemci; med otroki z one strani je bil tudi moj vrstnik, poznejši franciškanski pater Filip Rupnik, po starših iz Črnega Vrha, ki zdaj deluje v Novi Štifti pri Ribnici, prej pa je vodil svetišči na Sv. Gori in na Sv. Višarjah in kot pater prebil več let v Avstraliji. Splošna zavzetost ljudi za NOB je bila precej prizadeta ob nasilnem pobjoju petnajsterice na Lajšah, med katerimi sta bila tudi oba cerkljanska kaplana, Piščanc in Sluga. Pilatov *farovž* je med vojno postal ne le farno versko središče, ampak pravo kulturno žarišče. Župnika so večkrat obiskovali po-

samezni partizanski vodje. Pri gospodu pa je tudi stanovala župnikova sestra Ivanka; mlada učiteljica je prišla iz požganega Štanjela in je v Otaležu pri bratu dobila zatočišče. Vodila je partizansko šolo. Takoj po kapitulaciji Italije je nekaj časa poučeval tudi te-

Cerkev sv. Katarine v Otaležu

danji bogoslovec Janez Filipič. Na Travniku je poučevala domača hči Ivanka Razpet, ki je imela za sabo gospodinjki tečaj slovenskih šolskih sester v Tomaju. Pilatov brat Joahim, po poklicu čevljar, pravili smo mu Johan, ki ni bil pri vojaki zaradi manjše invalidnosti, je učil igre, besede režiser mi še nismo poznali. Skupaj z organistom ("orlistom") – pevovalcem Mohorjem (Pavšičem) ter Jernejem Lapanjo in drugimi, ki so bili večji društvenega prosvetnega življenja po prvi svetovni vojni na Primorskem do zatrtja, in nekaterimi drugimi - je pripravljaval pogoste kulturne prireditve, ki smo jih imenovali kar "igre" ali "mitinge"; na njih je v

Ambrožičevem Salonu ali v gostilni "Pri Jerebu" med točkami sporeda vedno bil tudi nagovor kakega komisarja v partizanski uniformi. Lepe so bile prireditve v Plužnjah, kjer so gospodarsko poslopje pri Grudnu ali pa pri Maruškovcu

opremili in okrasili oder s slikami in kulisami in sveže dišečimi smrekovimi vejami. Učiteljskičnik Maks Pagon je razložil vsebino igre, Valovčev, po vojni so mu pravili "Veselič", pa je nategoval svoj meh. Mladih moških, razen nekaj partizanov, po navadi iz Vojkove brigade (v Plužnjah je nekaj dni počivala tudi garibalbinska brigada, po večini so bili Furlani), skoraj ni bilo in dekleta so igrala tudi moške vloge, pri plesu pa so si pomagale z vrstnicami ali nerodnimi in sramežljivimi nedoraslimi dečki, kakršen sem bil jaz. Nekaj posebnega je bila proslava stoletnice goriškega slavčka, Simona Gregorčiča. Partizansko

šolstvo in kulturniki na Cerkljanskem so organizirali kar dvanajst Gregorčičevih proslav, najmočnejša je bila seveda v Cerknem. Pa tudi naša v Otaležu je bila dobro pripravljena. Med različnimi točkami zborovskega petja in nastopi deklamatorjev (s "kretnjami") ter "živo sliko" je bila na vrsti tudi igrice *Mala pevka*. Dobil sem vlogo pastirčka, ki je v nekem prizoru moral zapeti. Ker tega nisem znal, še manj pa maral, smo zagato rešili tako, da je pesmico zapela sošolka, skrita za kulisami, jaz pa sem le odpiral usta. Takrat še nismo vedeli, kaj je play-back, a smo ga že izvajali, seveda brez elektronsko-akustične tehnike! Nemci so požgali nekaj hiš v vasi, grozili so tudi župniku Pilatu, a se je izmazal z znanjem nemščine, ki se je bil dobro naučil v Škofovih zavodih. S prepričljivim nastopom je dosegel, da niso požgali cerkve in ostalih hiš in da so spustili nekaj moških. Msgr. Janez Filipič, doma iz Lazca v otaleški župniji, ki je leta 1969 zgradil novo cerkev v Idriji, je v svoji domoznanski knjigi *Otalež*, izšla je leta 1996, v kratki oznaki otaleških duhovnikov o Pilatu zapisal tudi tole: "V Otaležu je preživel težka leta druge svetovne vojne in veri nenaklonjen čas po njej. Osebo je bil skromen, pomagal pa je faranom zlasti ob napadu Nemcev, ker je obvladal njihov jezik". Podobno ima o Pilatu v svojih neobjavljenih spisih zabeleženo tudi Marica Lemut iz Ajdovščine oziroma Štanjela. Spopadi z Nemci so pustili za sabo številne padle, ki jih je vedno spoštljivo pokopal gospod Pilat, prisostvovali smo vsi njegovi "naukarji", a takrat že kot "pionirji". Skrbel je tudi za identiteto padlih in po vojni je marsikatero svoje rešil mučnega iskanja podatkov.

Tomaz Pavšič
(dalje v prihodnji številki)

Ob Vseh svetih

Na tisto tiho domovanje

Vsako leto pred vahti dobim podobno prošnjo. Pokličem in poprosi, če jo peljem k njenim. Vedno enako dodaja: "Od letala do letala"! Letos je prišla s sinom, ki sicer slabo govori slovensko, pa kljub vsemu se ima za Slovenca. Prispeli smo na griček nad vasjo, kjer kljubuje stara cerkva. Prazna je, brez večne lučke, saj že veliko let mašujejo v njej samo občasno. Postala je predzadnja postaja umrlih pred pogrebom. Ko tako spoštljivo stopamo po njeni notranjosti, naši koraki pa odmevajo pod obokom, mi spomin poroma v čas, ko so mnogi prav od tu izstopali v svetišče Svetlobe po krstu in tudi odhajali iz nje v večni sen in so sedaj za vedno ob njej... Ona pa

vsil, ki jim je večni Krmar dal čast, da tu sanjajo svoj večni sen. Onadva tega ne slišita, saj nemo strmita v gomilo in stojita kot vkopana...

Sam ne vem, zakaj se mi je prav tedaj priklatila v razmišljanje Handkejeva drama, ki sem jo letos oktobra gledal v dunajskem Burgtheatru in ima naslov "Immer noch Sturm – Še vedno vihar". Drama traja kar cele štiri ure in pol. Kar stresa me: kakšna podobnost med dramo in prizorom, ki je pred menoj! – Mati in sin tu, pred družinskim grobom! Handkejeva drama je pripoved o sinu, ki odrašča brez pravega očeta in to mu mati tudi očita takole: "Moj sin, ki nikdar ne boš naš in ne našega rodu, ti brez očeta iščeš

je, kot vedno, podzavestno iskala po klopek mesta, kjer so molili in klečali njeni, pa tudi sama z njimi... Izstopili smo in se zastavljali ob grobovih. Na rahlo z roko odmikamo razcvetele cvetove krizantem ob nagrobnikih in prebiramo imena: stric Jakob, teta Rozi, snaha Marija... V spominih zaživi navihani Miha pa vaški krojač Jur in tako dalje. Čisto v kotu na drugem koncu pokopališča so njeni. Z mahom porastel nagrobnik in obledele fotografije ji ponovno priključijo v spomin vse njene, ki tu sanjajo večni sen. Sem priroma vsako leto vsaj enkrat. Tu je njeno romarsko svetišče, tu se vedno zanjo zaustavi čas, oživijo spomini, doživlja in tu se tudi velikokrat razjoče... S sinom urejajeta grob in molčita, kot bi bila pred Njim v Njegovem svetišču. Oddaljim se, sedem na na pol pod pokopališki zid in pogled se mi podzavestno zaustavi na vasi, ki se razteza na drugem koncu pobočja. Glavnina hiš je praznih. V nekatere že nekaj let ni nihče vstopil, pa kljub vsemu kljubujejo času in vremenu. Vedno znova pa me pritegne šelestenje vetra, ki potuje nad pokrajino. Podobno je neizpeti simfoniji, v kateri prepevajo

nadomestilo, oporo in luč pri svojih prednikih"! Potem pa se mati v dramo zaustavi, zazre v sina, ga strogo pogleda in s tresočim, na pol jokajočim glasom spregovori: "Da, to je naš kraj"! S takšnim spoznanjem pred nami zaživijo osebe in raste hrepenenje po drugem času, tistem, v katerega neizbežno potujemo, kot pravi Handke v omenjeni drami: "Ne šteješ več, ne obračunavaš čas, in tako, ti vsak korak postane neskončnost..."

Vsako pokopališče je naš kraj, pa če imamo koga od svojih tam ali ne! Tudi naše bo, ne glede na to, ali bomo imeli zanemarjen ali urejen grob, ali nam bo kdo priušal rože ali ne, ali bo vsaj kdaj gorela kakšna svečka ali nikoli... "Da, to je naš kraj"! – Moj in tvoj!
Ambrož Kodolja

Finžgarjev dom na Opčinah Vabilo na vrsto predavanj o vzgoji

Finžgarjev dom na Opčinah ponuja letos cikel šestih predavanj, namenjenih vsem, ki radi poslušajo kakovostna predavanja o vzgoji, starševstvu, o odnosih v družini in družbi. Prvo predavanje bo že ta teden,

deva vsakega od nas. V **četrtak, 17. novembra**, bo psihologinja Suzana Pertot govorila o temi: *Dvojezični otrok - priročnik za starše in vzgojitelje*. Tudi v zamejstvu je že zelo znan psihoterapevt dr. Bogdan Žorž, predavatelj, ki zaradi svoje

cem. Vodi šole za starše, seminarje za pedagoške delavce ter preko delavnice in terapije pomaga ljudem pri osebnostni rasti. V **četrtak, 23. februarja 2012**, bo govoril o pomembni psihološki in pedagoški temi - o *Vzgoji k pozitivni samopodobi*. Skozi vse življenje samopodoba odločilno vpliva na vse življenjske izbire. Ker se začne oblikovati že v prvi dobi življenja, je zelo pomembno, da starši ozaveštujejo ta pomembni vidik vzgoje. *Kako vzpostaviti stik z otrokom?* je tema predavatelji-

24. maja 2012, ko bo govoril vodja ambulante za boleznj odvisnosti v Novi Gorici, teolog in psihoterapevt Miha Kramli. Predavatelj sodeluje v različnih programih na področju zdravljenja odvisnosti in preventive, je aktiven v izobraževanju in vzgoji iz systemske družinske terapije. Predaval bo o temi, s katero se sooča dnevno v svoji ambulanti, o *Begu v virtualni svet* (v svet nekemičnih odvisnosti). Med mladimi je najpogostejša internetna zasvojenost (različne igrice, računalniški poker, internetne komunikacije kot npr. Facebook...): najmlajši pacient v novogoriški ambulanti je bil star le deset let!

Vsako od teh predavanj bi po svoji tematici in po visoki kakovosti predavateljev (med najbolj znanimi na vseslovenski ravni) morale zanimati predstavnike vseh generacij. Vzgoja seveda zanima v prvi vrsti starše, ki to vlogo opravljajo po "poklicni dolžnosti" in navadno hvalno sprejemajo nasvete strokovnjakov in se z njimi posvetujejo. Isto velja seveda za vse, ki so zaradi sorodstvenih vezi (babice, dedki, strici, tete...) ali kot pedagoški ali prosvetni delavci v stiku z otroki in mladimi. Toda pojem vzgoje lahko razumemo tudi širše: otroke in končno tudi še odrasle vzgajata tudi družba in okolje, v kateri živimo in kjer vsak s svojo prisotnostjo in svojo življenjsko držo hote ali nehote vpliva na svojo okolico. Vabljeni na predavanja, ki se bodo pričela ob 20. uri.

Marija Merljak

Miha Kramli

Bogdan Žorž

v **petek, 28. oktobra 2011**. Na vrsti bo tema, ki res zadeva prav vsakega od nas in se nanaša na eno naših osnovnih potreb, na prehrano.

Preko strokovnjakinje, ki ima na tem področju izredno bogato znanje, dobi tema *Vzgoja otrok in odraslih k zdravi prehrani* širšo kulturno in zdravstveno razsežnost. Gre za najbolj znano slovensko strokovnjakinjo za prehrano, inženirko živilske tehnologije, Marijo Merljak. Druga na vrsti bo vsebina, mimo katere prav tako ne moremo, saj živimo v dvojezičnem okolju, torej vsaj posredno za-

priljubljenosti in strokovnosti nikoli ne manjka pri javnih razpravah o vzgojnih problemih. V **četrtak, 26. januarja 2012**, bo gledalcem odgovarjal na najbolj pogosta vprašanja, kot npr. o tem, kakšna vzgoja je ustreznejša: stroga ali popustljivejša? Kako otroka vzgojiti v odgovorno osebnost in ga zavarovati pred zankami življenja? Naslov predavanja je *Razvajanost, rak sodobne družbe*. Četrta predavatelj bo mag. Silvo Šinkovec, ki je psiholog, filozof, teolog in defektolog in ima veliko izkušenj s svetovanjem mladim, staršem in pedagoškim delav-

ce Julije Pelc, ki bo v Finžgarjevem domu v **četrtak, 19. aprila 2012**. Psihologinja Pelc je specialistka za psihološko svetovanje za šolarje, strokovnjakinja na področju družinske terapije in vodja različnih strokovnih programov. Tudi peta tema je nadvse zanimiva in pomembna za vse starše in vzgojitelje, ki se sprašujejo, na kakšen način naj odrasli postavljajo meje: v pozitivnem - kot obljube - ali pa kot grožnje. Kot spodbudo k sodelovanju in medsebojnemu spoštovanju ali pa v strahu in onemogočanju? Zadnje predavanje bo v **četrtak,**

Terčeljev odbor Vipavske dekanije je v nedeljo, 16. oktobra, popoldne pripravil v romarski cerkvi Matere Božje-Tolažnice žalostnih drugi Terčeljev shod, namenjen spominu na mučenca, rojaka Filipa Terčelja, ki je svoje ustvarjalno življenje sklenil mučeniške smrti 7. januarja 1946 v Davči pod obronki Porezna. Mogočno, lepo urejeno svetišče je bilo polno zasledeno z romarji, ki so se v velikem številu udeležili spominskega bogoslužja. Somaševanje je vodil ob nav-

LOG PRI VIPAVI Spomin na rojaka, mučenca Filipa Terčelja

2. Terčeljev shod

vprašamo, kaj nam lahko njegovo življenje pove, saj živimo v obdobju novih ideologij, ki so prikrite, a zaradi tega še hujše, kot so bile tiste v času Terčeljevega življenja. Danes nekateri menijo, da so nevtralni in so prerasli vse predsodke, toda mar ni ravno to, da si človek to domišlja, največji predsodek in s tem novi totalitarizem, ki religiozna vprašanja

goslužje so slovesnost na simboličen način povezali še z molitvijo rožnega venca v mesecu oktobru.

Pri sv. maši je škof msgr. Metod Pirih orisal lik Filipa Terčelja kot prisposodbo mučenca, ki so ga kot Kristusa mučili in po nedolžnem usmrtili. Poudaril je vprašanje, kako v duhovniku Filipu Terčelju prepoznavamo Kristusovo

podobo, ter podčrtal: "Filip Terčelj je imel kot voditelj mladine in priznani pridigar velik vpliv, zlasti na verne ljudi. Z duhovnimi vajami, s članki, z razpravami, s knjigami, prepevanjem pesmi na njegova besedila je v ljudeh utrjeval in poglobljal vero ter narodno zavest. Terčelj je bil duhovni voditelj naroda. To pa ni bilo po volji takratni ideologiji, ne fašistični ne potem komunistični. Zato je bil moteč in so ga

zahrbtno umorili. Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ostane samo; če pa umrje, obrodi obilo sadu (Jn 12,24). Te besede močno odmevajo danes v naših srcih, ko se spominjamo mučeniške smrti duhovnika Fil-

njegovi učenci, nepregledne množice iz vseh narodov, rodov, jezikov in ljudstev, pričevalci za vero, nedolžni mučenci, pogumni klicarji evangelija in tihi služabniki Božjega kraljestva". V mašnem nagovoru je škof še povedal: "Ko sem bil letos za birno v Podbrdu, sem 4. junija obiskal Davčo, kraj umora Filipa Terčelja in njegovega sobrata duhovnika Franca Krašno. Prvi tako so ta kraj njune smrti obiskali vsi mladi, ki so bili letos na dnevih zbranosti v Stržišču, in so tam molili. Za začetek postopka za beatifikacijo mora biti dovolj jasnih razlogov in dokazov, da je bil Filip Terčelj svetniška osebnost. Iskanje teh dokazov je naloga teh, ki so za to posebej zadolženi, pa tudi vseh, ki bi kot priče lahko še kaj novega povedali o Filipu Terčelju". Škof je vernike pozval k molitvi, da bi uspešno potekal postopek za beatifikacijo Filipa Terčelja. V prošnjah je med drugim poudaril: "Naj bo trpljenje in mučeniška smrt Filipa Terčelja seme novih duhovniških, redovniških in misijonarskih poklicev v škofiji, naj Filip Terčelj, ki je bil vzgojitelj mladih, navduši mladino, da bodo po njegovem zgledu rasli in ljubezni do Boga in bližnjega ter se odgovorno pripravljali na zakonsko in družinsko življenje".

Za lepo petje so poskrbeli združeni cerkveni pevski zbori župnij Šturje, Budanje in Vrhpolje, ki so predstavili pesmi, katerih besedila je napisal Filip Terčelj.

Za vodenje je poskrbela zborovodkinja Marinka Šuštar, ob orgelski spremljavi organistke Katarine Grahor. Programske tekste je pripravil Bogdan Vidmar, voditeljica izvedbe je bila prof. Tatjana Božič. Za tehnično pomoč in krasitev svetišča pa je vestno poskrbel vipavski župnik msgr. Franc Pivk.

Terčeljev shod v Logu pri Vipavi tako še postaja tradicija tamkajšnje dekanije. Naj bodo vse dobre misli, spoznanja in izkušnje tega shoda popotnica v vsakdanjem življenju, kot je rekel Terčelj, da bi vedno bolj postajali "Narod Jezusov"!

Anton Sedej

Foto Nadja Pregelj

zočnosti dekanijskih duhovnikov koprski škof msgr. Metod Pirih. Sodelovala sta tudi dr. Primož Krečič, postulator za beatifikacijo Filipa Terčelja, ter vicepostulator Bogdan Vidmar. Prišel je tudi Matija Selan, župnik iz Škofje Loke, kjer je Filip Terčelj opravljal prvo kaplansko službo.

Uvodoma je romarje pozdravil Marko Pregelj, tajnik Terčeljevega odbora, ter predstavil pomen shoda v povezavi s pomembnimi vprašanji - v kakšnih razmerah danes živimo in kaj nam Terčelj lahko pove za naš čas. Predstavniki različnih generacij so v posebnem programu brali in razmišljali o stanju v današnji, sodobni družbi v povezavi s Terčeljevimi mislimi in nazori, ki so bogatili okolje v času njegovega življenja.

Rdeča nit celotnega programa je bil Filip Terčelj, ki je živel in ustvarjal v nemirnih časih, v času velikih ideologij. Zaradi tega je trpel, bil preganjan in umrl nasilne smrti. Danes se lahko

rešuje s pomočjo politike. Kljub temu pa v človeku ni mogoče zatrete vprašanja: Zakaj živim, kaj je smisel našega bivanja?

Zelo bogato so odmevali stavki iz Terčeljevih del, v presledkih, povezanih z Gospodovo molitvi-

Foto Nadja Pregelj

jo "Oče naš in Zdrava Marija", ter ob koncu programa skupna Molitev za povečanje Filipa Terčelja.

Uvod v spominsko mašno bo-

ipa Terčelja in molimo za njegovo beatifikacijo. Kristus je tisto zrno, ki je umrlo za nas in nam svojo smrtjo podarilo nesmrtnost. Po njegovih stopinjah so šli

se to dogaja v tvojem času, praktično na tvojem pragu, je zavedanje čisto drugačno. Nočem sicer presojeti zgodovinskega dogajanja, upravičenosti ali neupravičenosti različnih spopadov, vojn. Rada bi le tiste, ki odločajo o teh zadevah, poslala na sprehod po teh spokojnih njivah po svetu. V razmislek. Preden odločijo o naslednjem takšnem in drugačnem posegu, ki zaznamuje generacije nekega naroda. Pa ne samo pri takih velikih odločitvah, tudi pri čisto osebnih tak sprehod ne škodi. Sama sem se v trenutkih pričakovanih sprememb ali pomembnih odločitev vedno rada sprehodila tudi po "žegnju". Občutek dokončnosti in spokojnosti pomaga k jasnejšim mislim, pomaga določiti prednost, pomaga, da ostaneš ponižen in si ne naložiš preveč. To je zelo lepo ubesedil pred kratkim preminuli Steve Jobs (eden tistih, ki sem ga "spoznala" v času po njegovi smrti). Naslednji dve misli je (kako modro!) povedal Studentom ob podelitvi diplome: "Nihče

si ne želi umreti. Niti ljudje, ki si želijo priti v nebesa, si, da bi prišli tja, ne želijo umreti. In vendar je smrt cilj, ki nam je vsem skupen. Še nihče ji ni ušel. In tako tudi mora biti, saj je smrt po vsej verjetnosti najboljša 'iznajdba' v našem življenju. Je življenjski zastopnik za priložnosti. Izbršje staro, da naredi prostor za novo. Zdaj ste vi 'novo', toda nekega

dne boste postali 'staro' in boste odstranjeni. Se opravičujem, da sem tako dramatičen, vendar je res". In še: "Misel na to, da bom kmalu umrl, je najboljši pripomoček, kar sem jih kdaj imel, za sprejemanje pomembnih odločitev v življenju. Saj skoraj vse to -

Kongres italijanskih katoliških časnikarjev Med delom na področju in na svetovnem spletu

Minuli konec tedna je bil v Ceseni vsakoletni kongres odgovornih urednikov katoliških tednikov, ki se prepoznava v vsedravnem združenju FISC. Izbira Cesene za kraj letošnjega kongresa ni slučajna, saj smo v tem lepem, stotisočglavem mestu ob reki Savio istočasno obeležili tudi stoletnico tamkajšnjega katoliškega tednika Corriere Cesenate. Naslov letošnjega tridnevnega

seveda v vesoljno Cerkev, za katero je bil tudi msgr. Pompilli mnenja, da se mora dejavno vključiti v sodobne tokove obveščanja. Med jutranjo mašo nas je msgr. Claudio Giuliodori, škof iz Macerate, a tudi eden vidnejših italijanskih poznavalcev sodobnih sredstev obveščanja, nagovoril in nas pozval, naj bomo na vseh področjih oznanjevalci vesele novice, evangelija, ki je vedno aktualen, tudi danes,

kongresa je bil precej zgovoren, saj smo o temi *Territorij in internet* poslušali predavanja o odnosu med območjem, družbo, ozemljem, na katerem izhajajo naši tedniki, in svetovnim spletom, ki danes postaja vse bolj skorajda edini medij, katerega se poslužujejo mladi, vsekakor pa gotovo najbolj pomembno sredstvo obveščanja, a ne samo to.

Kot gostiteljica sta nas pozdravila odgovorni urednik krajevnega katoliškega tednika Francesco Zanotti, ki je tudi sedanji predsednik zveze FISC, in pa krajevni škof msgr. Douglas Regattieri. Direktor Urada za družbeno obveščanje Italijanske škofovske konference msgr. Domenico Pompilli je spregovoril o osrednji temi kongresa, pravzaprav je navedel vrsto izzivov, ki jih prinaša pojav svetovnega spleta tudi v naša uredništva, pred vsakega kristjana in

tudi na svetovnem spletu, čeprav je prav na internetu najtežje govoriti o Jezusu Kristusu in o nas kristjanih. Pa vendar moramo vztrajati in najti nove poti iskanja vedno iste Resnice. Prav gotovo je bil izjemno dober posvet prav v petek, 21. t. m., ko je msgr. Giuliodori vodil okroglo mizo o temi *Novi jeziki in nove odgovornosti med časniki in svetovnim spletom*.

Univerzitetni profesorji Domenico Delle Foglie, Michele Sorice ter Chiara Giaccardi so vsak s svojega zornega kota podali videnje, uspehe in tudi težave, ki jih s seboj prinaša internet, ki nas je še kako spremenil in nas bo v prihodnje še veliko bolj. Pogljobljena razmišljanja so nihala med prezimom, ko je Delle Foglie osvetlil t. i. "šibke odnose", ki jih nosi s seboj svetovni splet, in optimizmom, katerega je prinesla s seboj predvsem prof. Chiara Giaccardi, mama šestih otrok in univ. prof., ko je spregovorila o mladih in svetovnem spletu, ko je "preprosto treba sprejeti dejstvo, da v primeru, če te ni na webu v naši družbi, te ni več nikjer". Poudarila je tudi izjemne možnosti, ki nam jih ponujata svetovni splet in sodobna tehnologija, za katero pa je vedno človek in, tako Giaccardijeva, "če si pristen v življenju in na spletu, si resničen in verodostojen, pristen tudi na svetovnem spletu"! Odg. urednik dnevnika Italijanske škofovske konference Avvenire Marco Tarquinio, direktor tiskovne agencije SIR, Paolo Bustaffa, ter direktorica televizijske hiše San Marino in nekdanja super zvezda italijanske nacionalne televizije Carmen Lasorella pa so spregovorili "o srečevanju na trgu v okrožju, kjer živiš, in virtualnem trgu na svetovnem spletu". Zadnje predavanje na posvetu je imel škof msgr. Mariano Crociata, generalni tajnik Italijanske škofovske konference. Msgr. Dušan Jakomin, Aljoša Vodopivec in Aljoša Novak so bili Slovenci, ki so v Ceseni zastopali tržaški Naš vestnik, naš odgovorni urednik Jurij Paljk pa Novi glas.

Alenka Hvalica

Ob dnevu vernih duš Pokopališča nam marsikaj povedo ...

Kadar pridem v nepoznan kraj, vedno rada zavijem na pokopališče. V manjših krajih in vaseh ga ni težko najti. Sprehod po njem ti veliko pove o kraju. Imena in priimki pokojnih povedo marsikaj o zgodovini kraja, posebej je zanimivo, kjer so na nagrobnih kamnih napisana hišna imena. Spoznaš lahko pomembnejše osebnosti: kaj so bile, kje so službovale... Prava zakladnica spominov. V mestih je potrebno za ogled pokopališča skoraj organizirati izlet, ker so pač oddaljena na obrobje mesta. Da o njihovem bogastvu spominov niti ne govorimo. Če govorimo o zgodovini... Drugače je, ko obiskuješ pokopališča, kjer so grobovi ljudi, ki si jih poznal. Takrat obujaš svoje spomine. Razmišljaš o ljudeh, ki si jih srečeval. Čudiš se podrobnostim, ki so ti ostale v spominu o določenem človeku. In se zaveš, da si začel o nekem sovaščanu, sokrajanu razmišljati šele po njegovem odhodu s tega sveta.

Ali pa te ob obisku pokopališč na novo pretresejo stvari, ki si jih gledal samo na televizijskih ekranih in so te tam pustili skoraj ravnodušne.

Spominim se obiska na zagrebškem pokopališču Mirogoj. Moja teta me je po obisku grobov svojcev ter sprehodu po Aleji velikih nov odpeljala na nov del pokopališča, kjer so pokopani hrvaški vojaki, padli v t. i. domovinski vojni. Eno je gledati taka pokopališča pri poročilih, dokumentarnih filmih, drugo je zagledati val predirne beline sredi umirjene pokrajine starih, temnih grobov. Stati sredi polja križev in drugih obeležij. Hoditi med njimi, prebirati imena in nemo preštevati leta starosti padlih, od katerih je bil marsikateri mladoleten ali pa je komaj prestopil prag polnoletnosti. Živim v dolini, ki je prepletena s pokopališči prve svetovne vojne. Tudi tam so starosti padlih fantov in mož približno enake. Toda to je tako oddaljeno, postavljen v neki drug čas. Ko pa

Kratke

Ob 75-letnici Miroslava Košute predstavitev knjige *Drevo življenja*

Ob 75-letnici pesnika Miroslava Košute prireja Kulturni dom v Gorici, v sodelovanju z ZSKD, SKGZ in knjižnico Damir Feigel, posebno Srečanje z avtorji, na katerem bo častni gost tržaški pesnik in letošnji Prešernov nagradjenec Miroslav Košuta. Srečanje bo v četrtek, 27. oktobra, ob 18. uri v mali dvorani Kulturnega doma. Ob tej priložnosti bodo predstavili njegovo pesniško zbirko *Drevo življenja* (Založba Mladika 2011). Z avtorjem se bosta pogovarjala prof. Nadja Marinčič in pesnik Ace Mermolja.

Združenje Paliativna oskrba Mirko Špacapan Ljubezen za vedno vabi k sodelovanju

Združenje Paliativna oskrba Mirko Špacapan Ljubezen za vedno, ki mu predseduje dr. Manuela Quaranta Špacapan, je začelo zbirati pripovedi izkušenj obolenih za rakom, pa tudi vseh tistih, ki so spoznali potek te bolezni. Nameravajo jih namreč zbrati v knjižico in jo izdati na svoje stroške; ves izkupiček prodaje bo v prid združenja. Avtorske pravice seveda niso predvidene. Upoštevali bodo tudi to, če kdo izmed piscev želi ostati neimenovan.

Podrobne informacije lahko najdete na Facebooku <http://it-it.facebook.com/pages/Associazione-Cure-Palliative-Mirko-%C5%A0pacapan-Amore-per-sempre-ONLUS/221619701215433>

Klepetalnica Goriškega loka: kaj mislijo mladi o krovnih organizacijah SKGZ in SSO?

V petek, 28. oktobra, bodo v prostorih Doma Andreja Budala v Štandrežu, v soorganizaciji s KD Otona Župančiča, imeli v gosteh prvo srečanje Goriškega loka v novi sezoni. Tokrat so se odločili, da povabijo mlade in jim dajo možnost, da se izpovejo o zelo aktualni temi glede odnosov med SKGZ in SSO. Večer bo moderiral univerzitetni študent ekonomije Albert Voncina, ki bo svoja vprašanja zastavljal goriškim vrstnikom, in sicer študentom Davidu Sanzinu, Petru Bajtu, Simonu Korenu, Aljoši Jarcu in Simonu Petru Lebanu.

Glede na to, da je v zadnjih mesecih prišlo do izraza kar nekaj polemik na račun krovnih organizacij, se je morda umestno vprašati, kaj mladi vedo o krovnih organizacijah, izvedeti, ali poznajo njuno delovanje in kateri je njun namen. Mladi študentje se počasi približujejo svetu dela, nekateri izmed njih tudi koristijo in se poslužujejo izobraževalne ponudbe, ki jo nekatere naše ustanove nudijo za kadrovanje, osebno rastejo in morda jih bo zelo zanimivo povprašati in izvedeti za njihovo mnenje o morebitni reorganizaciji manjšine, ali je sedanja organiziranost še vedno aktualna in če sploh še odgovarja potrebam današnje družbe. Kakšna je sploh vizija mladih za naprej? Ali se identificirajo v eni izmed krovnih ali bi bila potrebna reorganizacija zaradi vseh sprememb, ki jih je tudi naša družba doživela v zadnjem desetletju? Je sploh današnja organiziranost manjšine učinkovita, ali bi bilo potrebno kaj spremeniti zato, da se bolje opremimo na poti razvojne perspektive?

Klepetalnica bo zagotovo lepa priložnost za vse tiste študente in vrstnike - pa tudi za širšo javnost -, ki bi radi поблиže spoznali in pogledali na temo. O številnih izzivih, ki nam jih manjšinska stvarnost ponuja v tem času, nam besed zagotovo ne bo zmanjkalo. Neposredno soočenje z mladimi nedvomno predstavlja priložnost, da z njimi vzpostavimo pogovor o viziji manjšine, še predvsem o krovnih organizacijah kot tudi o širšem prostoru.

Ob boleči izgubi žene in matere

LUCIANE TONON por. BUKOVEC

izrekamo našemu dolgoletnemu članu

dr. Štefanu Bukovcu, hčerki Adriani in sinu Marku

ter ostalim sorodnikom

iskreno sožalje

STRANKA SLOVENSKA SKUPNOST

Družba, ki je v prijetnem, sproščenem vzdušju praznovala okroglo obletnico dragega Janeza Povšeta v prijaznem gostišču pri Korsiču v Števerjanu, se slavlencu iskreno zahvaljuje in mu še enkrat kliče na mnoga, zdrava, srečna leta!

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE Gledališka sezona v Gorici

Sedem abonmajskih predstav za ponoven stik z goriško publiko

Po lanski na Goriškem res porazni sezoni Slovenskega stalnega gledališča, ki ni razpisalo abonmajskega programa za tukajšnje obiskovalce gledaliških dvoran, a je odigralo le štiri lastne predstave, na katere je prišlo le za vzorec gledalcev, se naše gledališče z novim vodstvom vrača na ustaljene tirnice in tudi goriškim ljubiteljem gledališča ponuja abonmajski program sedmih predstav, izmed teh so štiri produkcije SSG, dve pa gostujoči predstavi gledaliških hiš iz Slovenije. Program abonmajskih sezon sta v četrtek, 13. oktobra, predstavila v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž predsednica Upravnega sveta SSG Maja Lapornik in Sergej Verč, predstavnik trojice umetniškega vodstva SSG. Ob njiju sta bila še Franca Žgavec, predsednica KCLB, in Igor Komel, ravnatelj Kulturnega doma, saj se bodo predstave, kot vedno, vrstile v teh dveh slovenskih goriških kulturnih hramih. Žgavčeva je ob pozdravu poudarila željo, da bi sezona "srečno zaplavala" in da bi gledališče vzpostavilo stike tudi z italijansko kulturno realnostjo v Gorici, pa tudi onstran meje z novogoriškim gledališčem. To je podčrtal tudi Komel, ki si želi, da bi zaživel neki širši gledališki oz. kulturni prostor, ki bi zaobjemal obe Gorici, in da bi bilo SSG res deželno gledališče. Tega v zadnjih letih ni bilo čutiti. Po njegovih besedah mora biti gledališče "lokomotiva, ki za seboj povleče še druge dejavnosti". Maja Lapornik pa se je najprej iskreno zahvalila vodstvom KCLB in KD, brez doprinosa katerih bi SSG ne moglo prirediti sezone v Gorici. SSG mora spet vzpostaviti tesnejše medsebojne stike in sodelovanje, ki so nedvomno pogoj uspešnosti sezone v Gorici. Lapornikova je poudarila, da je SSG del slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in je zato deželno gledališče, se pravi tržaško, goriško in beneško, kar v prejšnjih sezonah ni bilo bog ve kako upoštevano. Letos bo prvič v svoji zgodovini razpisalo abonma v Benečiji. Novi upravni odbor in umetniško vodstvo si prizadevata, da bi se gledališče čim bolj

povezalo z vsemi našimi kulturnimi dejavniki. Letos ni še vse tako, kot bi moralo biti, a to je gotovo "začetek tega, kar bo nastalo v naslednjih sezonah". "Lani ni bilo abonmaja v Gorici, kar je bilo odraz neke situacije, ki ni bila pozitivna in jo je treba preseči", je dejala Lapornikova, "letos pa je ena izmed prioritet ravna ta, da se to preseže, popravi in nadgradi". Vodstvo gledališča si želi, da bi prišlo do tvornega in tesnejšega sodelovanja med SSG, Kulturnim centrom Bratuž in Kulturnim domom. Vsi skupaj bi lahko v prihodnje poskrbeli še za

bino, smisel. Če bi izbrali geslo za sezono, bi se lahko glasilo: Prijazno gledališče. Vodstvo si namreč želi, da bi se gledalci dobro počutili ob gledanju predstav, predvsem pa to, da ne bi bili zaženi, zamorjeni od njih, kot se je, žal, po mnenju današnjega vodstvenega kadra, dogajalo v prejšnjih sezonah, čeprav so nekatere predstave bile na visokem estetskem nivoju. Tega pa bodo poskušali obdržati v letošnji in naslednjih sezonah. To je namreč osnova profesionalnosti. Goriški abonma vsebuje štiri produkcije SSG, in sicer predstave *Šoferji* za

bodo letos višješolci ogledali dve matineji in dve večerni predstavi SSG. Končno je spet steklo dogovarjanje s šolami, ki se je pred leti prekinilo ob ukinitvi abonmajске ponudbe Moje gledališče v sklopu Goriškega vrtiljaka v organizaciji KCLB in sodelovanju SNG Nova Gorica.

Da bi gledalce čim bolj prijetno in vabljivo zvalili v gledališče, so se pri SSG domislili igrano predstavitev abonmajskega programa za sezono 2011/12, ki jo je pod naslovom *Ma me prou provociraste...* sestavil Adrijan Rustja in jo sproščeno tudi izvaja v družbi

Minu Kjuder. On igra vlogo igralca, ki ga gledališče po dolgih letih pozabe povabi, da bi predstavil abonmajске predstave, o katerih sicer sam bolj malo ve, in raje v sočnosti tržaškega narečja pove kak vic, začinen s črnim humorjem, ona pa je "gledalka", profesorica, ki mu v lepi slovenščini pikolovsko pomaga iz zagate. Vse je obarvano v humorne, tudi ironične tone, v katerih med drugim izve-

mo, kaj v resnici pomenijo začetnice J (amnik), K (obal) in V (erč): Jako Kvalitetno Vodstvo! Na Goriškem so to mini predstavo videli na sedežu SKD Danica na Vrhu 14. oktobra, v sodelovanju s SKD Danica; v baru Kulturnega centra Lojze Bratuž, v soboto, 15. oktobra, v sodelovanju s KCLB, Kulturnim domom Gorica in ZSKD Gorica; v Avditoriju v Ronkah ob sodelovanju Združenja staršev romjanske šole, SKD Jadro in SKRŠD Tržič, v ponedeljek, 17. oktobra; v Števerjanu v Galeriji 75 na Bukovju v sodelovanju SKD Briški grič in Skupine 75, v torek, 18. oktobra; ter na sedežu društva Hrast v Doberdolu v sodelovanju društva Hrast in SKD Jezero, v četrtek, 20. oktobra.

Vpisovanje abonmajev za Gorico se je začelo 14. oktobra. Cena rednega abonmaja znaša 100 evrov, za dijake in študente 50 evrov, cene posameznih vstopnic pa: 20 evrov polna cena, 17 evrov znižana (študentje, upokojeanci) in 16 evrov (brezposelni). Dodatna pojasnila dobite pri blagajnah Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma, kjer lahko vpišete abonma.

Iva Koršič

Igor Komel, Sergej Verč, Maja Lapornik in Franca Žgavec

sodelovanje z Novo Gorico. Pri tem je omenila, da se je gostovanje mladinskega zbora Leioa Kantička Korala iz Španije v Trstu uresničilo ob sodelovanju KCLB. Lapornikova meni, da bi bilo prav, ko bi kaka predstava Komigo zabavala tudi gledalce v Trstu. Izrazila je še željo, da bi goriška publika razumela prenovljeno skrb, voljo in hotenje SSG po tesnih stikih z Gorico in sprejela abonmajsko gledališko ponudbo. O tej je podrobneje spregovoril Sergej Verč, ki je dejal, da, kot piše v programski knjižici, ki so jo bralci oz. naročniki našega dnevnika in tednika prejeli po pošti skupaj s časopisoma, umetniško vodstvo (ob njem sta še Boris Kobal in Jaša Jamnik, ki smo ju pogrešali na goriški tiskovni konferenci!) ni iskalo nekih "parol" za predstavitev sezone kot v prejšnjih letih, ker se jim je zdelo, da so ta gesla včasih zavajajoča. Letošnji repertoar se po Verčevem mnenju kaže prijazen in veder, kar pa ne pomeni, da so to predstave za goli smeh, ampak predstave, ki navajajo gledalca k razmišljanju. SSG ni komercialno gledališče, in to noče niti biti. Vse izbrane predstave imajo neko vse-

vse čase Mira Gravana, prvič v slovenščini oz. v "primorski" priredbi in režiji Borisa Kobala (21. novembra ob 20.30, v KCLB), *Tartuffe* J. B. P. Moliere v režiji Sama Strelca (23. januarja 2012, v KCLB), *Kobarid '38 - kronika atentata Dušana Jelinčiča*, v režiji Jerneja Kobala (2. aprila, v KD), *Saj razumete* Claudia Magrisa v dramaturgiji in režiji Igorja Pisona (7. maja, v KCLB). Zraven teh sta še gostujoči predstavi, drama *Nekropola* Borisa Pahorja - Borisa Kobala v Kopalovi režiji in izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega, Društva Celinka in KUD Pod topoli, s katero se bo pravzaprav začela goriška gledališka sezona SSG v petek, 11. novembra, - morda celo v gledališču Verdi, če pa to ne bo izvedljivo v KCLB -, ter *Jakob Ruda* Ivana Cankarja v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj in režiji Sebastjana Horvata (19. decembra, v KD). V predstavah SSG bodo zaradi maloštevilnega ansambla prisotni tudi gostje, med drugimi Miranda Caharja in Minu Kjuder, obe nositeljici Boršnikovega prstana, Lučka Počkaj, nekdanja članica SSG, in Gojmir Lešnjak - Gojc. Zelo razveseljivo je tudi to, da si

Gostovanje MePZ Lojze Bratuž

Med rojaki na Koroškem in v Reziji

Sezona mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž živahno poteka. Na sedežu v Gorici imajo pevci redne pevske vaje, zbor pa je v zadnjih dveh tednih imel tudi dva nastopa. V nedeljo, 9. oktobra, so goriški pevci pod vodstvom Bogdana Kralja nastopili na 15. Primorskih dnevih na Koroškem, ki jih vsaki dve leti prireja Krščanska kulturna zveza iz Celovca v sodelovanju s Slovensko prosveto iz Trsta in z Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Koncert

je bil v Ziljski dolini, in sicer v dvorani gostilne Alte Post, ki so jo poslušalci polno zasedli, kar je bilo še posebej v veliko veselje tako pevcem kot organizatorjem. Goriški zbor se je poslušalcem, med katerimi sta bila tudi

dr. Valentin Inzko in Bernarda Fink, predstavil s programom *Potovanje skozi slovenske ljudske pesmi*, s katerim je letos proslavil 60-letnico obstoja. Gre za venček ljudskih pesmi iz vseh obmejnih krajev slovenskega

ozemlja, ki ga je za omenjeno jubilejno priložnost sestavil Patrick Quaggiato. Petje sta spremljala godalni kvartet in harmonika, ki je nato zazvenela tudi po končanem uradnem delu večera, ko je prijazna družina gostiteljev vsem prisotnim postregla z zakusko.

Teden kasneje, v nedeljo, 16. oktobra, pa so se goriški pevci odpravili v Rezijo. V kulturnem domu na Ravanci je bil namreč koncert v sklopu projekta *Od citre dalje*, ki ga je s finančno podporo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije pripravila Glasbena matica. Goriški zbor je izvedel niz rezijanskih skladb v priredbah različnih skladateljev in doživel navdušujoče aplavze poslušalcev. Priložnost je bila zanimiv izziv za goriški zbor, ki rad izvaja skladbe iz rezijanskega ljudskega izročila, a se z njimi v zadnjih letih še ni "pomeril" v krajih, kjer je ta glasba doma.

Sestanek na pobudo Sindikata slovenske šole

Razprava o reorganizaciji slovenske šolske mreže

Novi varčevalni ukrepi italijanske vlade tvegajo spremeniti obraz in ustroj tudi naših slovenskih šol. Reorganizacija šolske mreže je nujna; o tem, kako naj bi se reorganizirala, pa so v manjšini - že spet - deljena mnenja.

Sestanka, ki ga je goriško tajništvo Sindikata slovenske šole sklicalo v ponedeljek, 24. oktobra, v Slovenskem šolskem središču v Gorici, se je udeležilo nekaj izvoljenih političnih predstavnikov in krajevnih upraviteljev, zastopnikov krovnih organizacij ter ravnatelj iz Goriške in Tržaške. Kot je z zadovoljstvom ugotovil tajnik SŠŠ Joško Princič, ki je srečanje moderiral, je šlo za edinstven primer, sploh pa za koristno priložnost. Po skoraj dvehurnih razgovorih navzoči sicer niso prišli do stoddotnega soglasja, prisotni ravnatelj slovenskega oddelka pri Deželnem šolskem uradu dr. Tomaž Simčič pa je lahko dobil dovolj jasno sliko in širši pogled na problematiko, da bo skušal v slovenski deželni komisiji pravočasno izoblikovati, kot je sam povedal, "razčlenjeno mnenje z vrsto zahtev".

Simčič je uvodoma na kratko obrazložil zakonski okvir reorganizacije šol; v luči racionalizacije naj bi večstopenjske šole s šolskim letom 2012-13 postale obvezne. To utegne biti - zlasti za naše višje šole, ki ne dosega zadostnega števila dijakov - naravnost dramatično, je dejal, saj bi tvegale biti združene pod isto ravnateljstvo šole z zelo različnimi usmeritvami. Deželni odbornik Molinaro se

sicer strinja, da bi morale biti slovenske šole (po 9. členu dekreta predsednika republike št. 233/1998) izvzete iz novih parametrov, saj "specifično zakonsko določilo prevlada nad splošnim". Za prihodnje leto ne deželna ne tržaška pokrajinska uprava še ne namerava spreminjati višjih šol, je dodal, vseeno pa je v skrbeh, saj "dežela odloča, osebje pa daje država". Zato je potrebno nastopiti! Da se tržaška pokrajina noče dotakniti višjih šol, je potrdila tudi pokrajinska svetnica Nadja De-

benjak. Tudi na goriški pokrajini so se srečali ravnatelji, je povedala ravnateljica obeh goriških višješolskih polov Mihaela Pirih, ki je dodala, da - v prisotnosti skrbnika Campanello - slovenskih šolah sploh niso govorili. Senatorica Tamara Blažina je povedala, da ima večstopenjska šola, ki je "pač postala model italijanskega šolskega sistema", več pozitivnih vidikov, od kontinuitete med različnimi stopnjami do večje povezave med učnim osebje. Sama je predlagala, da bi naše večstopenjske šole ohranile avtonomijo in ravnatelj ter da bi število neučnega osebja ostalo nespremenjeno. V tej fazi, je rekla, bi bilo pametno in racio-

morda tudi pri ravnateljici deželnega šolskega urada Beltramejevi. Peter Močnik je v obrazložitvi stališča deželnega tajništva Slovenske skupnosti in deželnega svetnika Igorja Gabrovca poudaril, da manjšinske skupnosti ni mogoče prilagajati številkam, ki veljajo za večinski narod, "drugače smo v šibkejšem stanju". Varčevalni ukrepi ne smejo rezati avtonomije manjšine; potrebni so specifični kriteriji. To zagotavljajo Londonski memorandum, Osimski sporazum in evropske konvencije. Sicer pa je država "v popolni polomiji, izsiljevanj ne bo konca". Gordijski voz bi morali po njegovem mnenju prerezati po politični poti: "Na

podkrepiča z nedvoumnimi in zgovornimi primeri. Pojmi in zahteve bi gotovo bili bolj dorečeni in jasni, ko bi si razjasnili misli ob konkretnih primerih, je dodala ravnateljica večstopenjske šole v Doberdobi Sonja Klanjšček, ki je s to navidez preprosto trditvijo zadela v polno. Ravnateljica Milena Padovan, ki vodi tržaški višji šoli Zois in Stefan, je podčrtala, da bi glede tržaških višjih šol potrebovali v letu, ki je pred nami, tehtno razpravo, saj še njej ni jasno, ali bi bilo združevanje dobro ali ne. Ključno vprašanje je, kateri pogoji so najboljši za dosego kakovosti, je dejala. "Kaj lahko dosežemo in za kaj je vredno se boriti?" / DD

tež premisi bi se morali zediniti". Prisotne je pozval, naj ne režejo veje, na kateri sedimo. "Če ne nastopimo enotno in skupno", smo zelo šibki, je v imenu SKGZ dejal Livio Semo-lič. Potrebno je, da v upoštevanju specifičnosti slovenskih šol najdemo čim boljše pogoje za njihovo delovanje, da delujemo v logiki njihovih koristi na deželni ravni. Jelka Cvelbar je povedala, da se SSO strinja s stališčem SSK; pri obravnavi naših šol je treba najti kriterije, ki upoštevajo njihovo specifičnost, in jamstva za zadostna sredstva za njihov obstoj in razvoj.

Ravnateljica večstopenjske šole v Gorici Elisabetta Kovic je povedala, da vertikalizacija sicer jemlje ogromno energij, pomeni pa rast in dodano vrednost, prinaša priložnosti, ki jih posamične manjše šole nimajo. "V Gorici se po štirih letih pozna, da smo zrasli, šolska klima se je spremenila", rezultati se vidijo, šola raste, ljudje tudi. "Ravnatelji, ki so okusili in poskusili vertikalizacijo, vedo, da je didaktično delo veliko bolj kvalitetno", je pritrčila in svoje trditve

podkrepiča z nedvoumnimi in zgovornimi primeri. Pojmi in zahteve bi gotovo bili bolj dorečeni in jasni, ko bi si razjasnili misli ob konkretnih primerih, je dodala ravnateljica večstopenjske šole v Doberdobi Sonja Klanjšček, ki je s to navidez preprosto trditvijo zadela v polno. Ravnateljica Milena Padovan, ki vodi tržaški višji šoli Zois in Stefan, je podčrtala, da bi glede tržaških višjih šol potrebovali v letu, ki je pred nami, tehtno razpravo, saj še njej ni jasno, ali bi bilo združevanje dobro ali ne. Ključno vprašanje je, kateri pogoji so najboljši za dosego kakovosti, je dejala. "Kaj lahko dosežemo in za kaj je vredno se boriti?" / DD

Obvestila

Števerjanska občinska uprava obvešča, da bo polaganje vencev ob 1. novembru potekalo ob 11.15 pred števerjanskim spomenikom na trgu Svobode in ob 12.00 pred spomenikom padlim na Jazbinah. **Razstava Prihodi/Odhodi - Izseljevanje iz goriške pokrajine skozi podobe** bo na ogled od 15.10. do 13.11. na železniški postaji v Sredipolju. Urnik: od pon. do petka od 10. do 14. ure, ob sobotah in nedeljah ter od 1. do 4.11. od 10. do 18. ure. Vstop prost. Razstavo prireja Pokrajina Gorica in kulturno društvo Metarte iz Gradišča ob Soči. Del razstave je posvečen tudi aleksandrinkam.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bosta v soboto, 5. novembra, odpeljala za martinovanje na enodnevni izlet v hrvaško Istro avtobus št. 1 in avtobus št. 2 ob 7.45 iz Gorice s trga Medaglie d'oro, nato s postanki pri vagi, v Podgori, Štandrežu in Sovodnjah. Avtobus št. 3 bo odpeljal ob 7.45 iz Štandreža pri bankah, nato s postanki v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi, na Poljanah, v Doberdobi in Jamljah. Organizatorji priporočajo točnost in veljavni dokument za tujino (Hrvaško).

Informacije za izpolnjevanje popisnih pol nudijo na brezplačni tel. št. ISTAT 800 069701 in v zbirnem centru v prtiličju goriške občine, ki je odprt od ponedeljka do četrta med 9. uro in 17.30, ob petkih in sobotah med 9. uro in 12.30 (tel. 0481 383690-691-692 v slovensščini in furlanščini).

Kmetija Aleš Komjanc iz Števerjana - Jazbine 35 - obvešča, da je oljarna odprta vsak popoldan od 14. do 21. ure za nakup komaj stisnjene ekstrapreviškega olja. Cena - 15 evrov na liter. Tel. št. 0481 390238 - 3476826207.

Iščem delo hišne pomočnice -

likanje, čiščenje v dopoldanskem času. Sem mlajša gospa z izkušnjami pri takem delu. Kličite zvečer na tel. 00386/40307088.

Darovi

Ob postavitvi spomenika svojemu ravnatelju tržaškega učiteljskega dr. Antonu Kacinu daruje za Novi glas 1.000 dolarjev Jože Velikonja.

Ob praznovanju zlate poroke darujeta Ema in Joško Maraž iz Rupe 250 evrov za Društvo slovenskih upokojencev iz Gorice. Društvo se jima zahvaljuje.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 28.10.2011 do 2.11.2011)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob sobotah**, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 28. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Nedelja, 30. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 31. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

Torek, 1. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 2. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Z Nikom po Jakobovi poti - Izbor melodij.

Našemu cenjenemu sodelavcu

ANDREJU ČERNICU

iskreno čestitamo ob prejemu posebne nagrade

Premio Simona Cigana v Pordenonu

za zapis-raziskavo, ki jo je objavil pred časom

v našem tedniku

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Primarne volitve goriške leve sredine Županski kandidat za prenovo Gorice

Od poraza leta 2007 do nove enotnosti goriške leve sredine Dobrih šest mesecev je še do občinskih volitev v Gorici in v mestu se stopnjujejo priprave na ta pomembni dogodek. Obstaja pa tudi resna možnost, da bo to še prej, če bodo predčasne vsedržavne volitve.

Od hudega poraza, ki ga je goriška leva sredina utrpela leta 2007, je preteklo skoraj pet let. Poraz je bil sad notranje razdrobljenosti in neenotosti. Župan Vittorio Brancati ni bil več potrjen. Kandidati, ki so ga zamenjali, pa so bili prešibki, da bi lahko premagali Ettoreja Romolija. V teh petih letih je goriška leva sredina spet našla enotnost. Dolgo usklajevalno delo je privedlo do prepričanja, da le enoten nastop lahko premaga goriško desnico. To so potrdile tudi spomladanske volitve za goriško pokrajino, s prepričljivo zmago Enrica Gherghette. Nova enotnost je zrasla iz prepričanja, da je Gorica šibka in ne izkorišča vseh razpoložljivih možnosti. To se je še izostrilo z gospodarsko krizo, ki je prizadela goriško industrijo in trgov-

stvo, povzročila dvig brezposelnosti in padec zaposlitvenih možnosti za mlade. Potrebna je torej enotnost političnih sil, ki jih združuje razvojni program in skupni kandidat.

Giuseppe Cingolani

Razpis primarnih volitev in kandidati

V nedeljo, 6. novembra, bodo v Gorici primarne volitve leve sredine za izbiro enotnega županskega kandidata. Na primarne volitve so se prijavili štiri kandidati: Andrea Bellavite (Forum

in Komunistična prenova), Giuseppe Cingolani (Demokratska stranka in Slovenska skupnost), Paolo del Ponte (Levica ekologija svoboda) in Mauro Valentinsig (Italia dei valori).

Prvo soočenje

V prvem soočenju med štirimi kandidati, ki je potekalo v sredo, 19. oktobra, v Kulturnem domu, je prevladala skupna redna nit, da Gorica potrebuje resno spremembo in novih, svežih energij. Vsak kandidat je nato podčrtal nekaj posebnega. Valentinsig (IDV) je predlagal prekvalifikacijo goriškega tovarnega postajališča SDAG. Del Ponte (Sel-Les) je spregovoril o težavah, ki tarejo delavce in goriško industrijo. Bellavite (Forum in Komunistična prenova) je podčrtal sposobnost dialoga s sosedi čez mejo, na desnem bregu Soče ter v Laškem. Cingolani (PD in SSK) je poudaril pomen ovrednotenja vseh goriških komponent, inovacije in prijazne ekonomije - t. i. "green economy" - ter pomen učinkovitega čezmejnega sodelovanja. Vsi štiri kandidati so izrazili upanje, da se bo primarnih vo-

litev udeležilo čim več volilcev. Doseči in preseči prag 2.000 volilcev bi bil izreden uspeh. Glavna kandidata za končno zmago sta Cingolani (PD in SSK) in Bellavite (Forum in Zveza levice).

Goriški Slovenci na volitvah

Odločitev, kdo bo župan občine Gorica, je pomembno dejstvo za goriške Slovence. Primerjava med Brancatijevo in Romolijevo upravo je zadosten dokaz tega. V to se vključujejo tudi primarne volitve, saj smo kot narodna skupnost tudi odločilni. Res pa je tudi, da zaradi vključenosti Slovencev v razne stranke bodo slovenske glasove bolj ali manj prejeli vsi štiri kandidati. Stranka Slovenska skupnost se je odločila, da bo na teh primarnih volitvah podprla 44-letnega Cingolanija. Z njim je v zadnjih treh letih sodelovala na raznih javnih srečanjih, ki so obravnavala goriško stvarnost in njene problematike. Usklajeni pa so bili tudi pogledi na izvajanje zaščitne zakonodaje, vrednotenje kulturne dediščine in konkretno čezmejno sodelovanje.

Julijan Čavdek

Poziv SSK za primarne volitve

SSK poziva člane in somišljenike, naj se udeležijo primarnih volitev leve sredine, ki bodo v nedeljo, 6. novembra, v Gorici in bodo potekale od 8.00 do 20.00 v prostorih UGG v ul. Rismond. Na primarnih volitvah bo leva sredina izbrala kandidata, ki se bo potegoval za župansko mesto na občinskih volitvah prihodnje pomlad. SSK ocenjuje, da kandidat Giuseppe Cingolani zasluži podporo goriških Slovencev. Njegov program za prenovo mesta je primerno usmerjen v razvoj in ovrednotenje vseh družbenih in kulturnih mestnih komponent.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
DRUŠTVO ZA UMETNOST KONS

KONS

vljudno vabita na odprtje razstave

KONSTRASTI

Svoja dela bodo predstavili: Janina Cotič, Andrej Furlan, Matjaž Hmeljak, Paolo Hrovatin, Robi Jakomin, Jana Kalc, Zvonimir Kalc, Vilijam Lavrenčič, Kladija Marušič, Jasna Merku', Deziderij Švara, Megi Uršič Calzi, Franko Vecchiet, Andrea Verdellago, Štefan Turk in Ivan Žerjal

glasbena kulisa:
Andrejka Možina, glas in čelo, in Marko Čepak, kitara

Kulturni center Lojze Bratuž
Drevored 20. septembra 85, Gorica
četrtek, 27. oktobra 2011, ob 19. uri

MOŠKI PEVSKI ZBOR MIRKO FILEJ - GORICA

ob 45-letnici delovanja

prireja

KONCERT PRIJATELJSKIH ZBOROV

sodelujejo MePZ SPD Radiše (Koroška), MoPZ zbor Kropa (SLO), MePZ in ŽPZ Koledava iz Kroke (SLO)

nedelja, 30. oktobra 2011, ob 16. uri
velika dvorana KC Lojze Bratuž - Gorica

Toplo vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Il progetto è realizzato dalla Provincia di Gorizia e finanziato dalla Regione Friuli Venezia Giulia, ai sensi delle leggi 482/99, 38/01 e della L.R. 26/07.

Il progetto è realizzato dalla Provincia di Gorizia e finanziato dalla Regione Friuli Venezia Giulia, ai sensi delle leggi 482/99, 38/01 e della L.R. 26/07.

Projekt izvaja Pokrajina Gorica, financira pa ga Dežela Furlanija Julijska krajina v okviru zakonov 482/99 in 38/01 ter deželnega zakona 26/07.

provincia di gorizia
provincie di gorize
pokrajina gorica

www.cronacheisontine.it

Cronache Isontine

Cronichis Lisuntinis - Posočka kronika

Arrivi/Partenze

La mostra "Arrivi/Partenze. Immagini dell'emigrazione dalla provincia di Gorizia", visitabile dal 15 ottobre al 13 novembre alla Stazione ferroviaria di Redipuglia, presenta le fotografie e le storie di vita legate all'emigrazione provinciale ed è suddivisa in tre periodi scanditi dalle cesure delle guerre mondiali. La prima tappa ripercorre infatti la grande emigrazione transoceanica degli ultimi decenni dell'Ottocento e l'emigrazione temporanea in Europa, la seconda l'emigrazione tra le due guerre e infine quella del secondo dopoguerra con la ripresa massiccia dei movimenti migratori verso l'estero alla ricerca di lavoro. Parte della mostra e alcune testimonianze raccolte in un video sono dedicate all'approfondimento delle storie delle donne che lavoravano a servizio nelle famiglie egiziane dette «Alessandrine» e dell'emigrazione durante gli anni '20 e '30, caratterizzata dalle storie dei fuoriusciti antifascisti e dall'avventura coloniale.

Rivadis/Partencis

La mostra "Rivadis/Partencis. Immagini di emigrazione di province di Gorizia", visibile dal 15 di Otubar ai 13 di Novembar li de Stazion ferroviarie di Redipue, e presente lis fotografis e lis storiis di vite leadis ae emigrazion provinciâl e e je sudividue in trê periodis segnâts des vueris mondiâls. La prime tape e ripasse di fat la grande emigrazion transoceaniche dai ultins decenis dal Votcent e la emigrazion temporanie in Europe, la seconde la emigrazion tra lis dôs vueris, e ae fin ché dal secont daspò vuere, cu la riprese dai moviments migratoris di masse viers il forest ae ricercje di lavôr. Part de mostre e cualchi testemoneance racuelte intun video a son dedicadis al aprofondiment des storiis des feminis che a lavoravin a servizi des fameis egizianis clamadis «alessandrinis» e de emigrazion vie pai agns '20 e '30, caracterizade des storiis di antifassiscj scjampâts e de aventure coloniâl.

Prihodi/Odhodi

Razstava »Prihodi/Odhodi. Izseljevanje iz goriške pokrajine skozi podobe«, ki je na ogled od 15. oktobra do 13. novembra na železniški postaji v Redipulji, prikazuje fotografije in življenjske zgodbe izseljencev iz goriške pokrajine ter je razdeljena na tri časovna obdobja, ki jih razmejujejo obe svetovni vojni. Prvi sklop razstave zadeva množično izseljevanje na drugo stran oceana v zadnjih desetletjih 19. stoletja in začasno izseljevanje v druge evropske države, drugi sklop obravnava izseljevanje med obema vojnoma, tretji sklop pa je posvečen množičnemu izseljevanju v tujino po drugi svetovni vojni zaradi iskanja zaposlitve. Del razstave z nekaterimi pričevanji na video posnetkih prikazuje življenjske zgodbe žensk, tako imenovanih alessandrin, ki so službovale pri bogatih družinah večinoma v Aleksandriji, in izseljevanje v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja. Šlo je v glavnem za antifašistične begunce in izseljence, ki so se odločili za kolonialno izkušnjo.

Come il polin. Storie di un viaç che al dure une vite

Come il polline: storia di un viaggio durato una vita

L'emigrant cualchi volte al pues someâ un grignel di polin. L'aiar lu cjape sù e lu mene vie cun se. Il grignel che al emigre si piert: si poie e a ogni tape al piert alc, ma al cjate alc altri, fin che si fermerà e al metarà lidris. E je stade cussì ancje la storie di Erico Bonetti, un dai tancj gurizans che a son emigrâts intal Nûfcent. Cheste storie e ven contade intal grant archivi AMMER FVG. Erico Bonetti al è nassût a Gurize tal 1927. Erico in originj si clamave Bonech, par vie che so nono al jere di une famee boeme. So pari, po, al jere nassût a Çarvignan ai tims da la Austrie e al jere diventât citadin talian dome tal 1922. Cussì, sot dal Fassim, Bonech al diventâ Bonetti. Erico al le a scuele a Gurize fin al secont an di liceu. Dopo, par colpe de Seconde Vuere Mondiâl, al scugni molâ i studis e dopo la fin de vuere al cjapà la maturitàt al

liceu Marinelli. Stant che al varès volût diventâ miedi, tal 1945 si iscrivè a la facultât di medisine di Padue. Cheste esperience no durâ trop a lunc, parcè che, par colpe da lis dificoltàs economicis, il fantat gurizan al scugni molâ i studis e lâ a cirì lavôr. Lu cjatâ a Palermo, là che lu cjolerin a vore come portonir di un albiere. Ma la sò volontât e rivâ a vinci lis dificoltàs e il destin, parcè che un pôcs di agns plui tart Erico Bonetti al cjapà la laurea in Medisine (ma ancje in Chimiche e Biologie) che al voleve, inte Università di Pavie. Di fat il destin lu fasè lâ in Svizze a Basilee, dulâ che al cjatâ une cjase e un puest di vore. «Sòl par un pôc, juste il timp di paiâ i debits, e po o torni in patrie», al dèf vè pensât il Dotôr Bonetti. Po, però, i agns a passavin e la comunitât svizze e diventave simpri plui la sò comunitât, ancje in grazie dal

fat che Bonetti al fevelave franc par inglês e par todesc. E alore cheste e devente la storie di un emigrant che al è partît di Gurize e che al è

lât di là des Alps. E al à puartât cun se, propit come un grignel di polin, il spirt mitteleuropeo da la sò citât.

La vita di un emigrante può somigliare a un granello di polline che il vento raccoglie e porta con sé. Erico Bonetti (originariamente Bonech), la cui storia

è narrata nell'archivio AMMER FVG, è nato a Gorizia nel 1927. A causa delle ristrettezze economiche è costretto ad andare in Svizzera a Basilea, dove trova

casa e lavoro. La comunità svizzera diventa sempre più sua, grazie alla facilità con cui Bonetti parla inglese e tedesco. Erico, partito da Gorizia, ha

attraversato le Alpi, portando con sé come un granello di polline l'animo e lo spirito mitteleuropeo della sua città natale.

Il Grant Dizionari Bilengâl talian furlan

Il Grande Dizionario Bilingue italiano friulano

Ducj chei che vuê a vuelin scrivi te lenghe furlane a scuegnin fâ i conts cun peraulis gnovis o di zontâ acezions gnovis di significât aes peraulis patrimoniâls. Dome une lenghe insegnade a scuele e che si lei su lis publicazions e pues contentâ cheste comunicazion. Se di no, e je destinade a jessi sostituide di ché plui a puartade di man, fin che e rive a sostituile ancje tes funzions di comunicazion familiâr e cotidiane.

Cussì al covente che là che la lenghe taliane e à une peraule o une espression par fevelâ di politiche, o di fisiche, o di matematiche, o di dirit amministratîf, o di sport e v.i., le vedi ancje la lenghe furlane, che e sei gjavade dal corpus patrimoniâl o che e sei neologjiche o costruide dal grêc o dal latin o in altre maniere, compagn che a fasin dutis lis lenghis modernis plui difondudis. Il GDB TF al à dentri cuasi 62.000 lemmis. La

opare, cumò publicade su cjarte, e sarà presentade al public sabide ai 29 di Otubar aes 15.00 a Udin, Sale Paulin di Aquilee (vie Trep, 5).

Il GDB contiene 62.000 lemmi. L'opera, ora pubblicata in versione cartacea, sarà presentata al pubblico sabato 29 ottobre alle ore 15.00 nella Sala Paolino di Aquileia a Udine.

Altre Espressività: Rassegna internazionale di teatro sociale della Provincia di Gorizia

Il teatro sociale rappresenta un mezzo di comunicazione e di espressione artistica che favorisce le relazioni e coniuga svago a momenti di riflessione. L'Assessorato e la Direzione Welfare della Provincia organizzano la Rassegna Altre Espressività in collaborazione con il CISI, la Fondazione CaRiGo, i Comuni di Monfalcone, Cormons, Staranzano, Gradisca e Gorizia, l'Azienda per i Servizi Sanitari n. 2 Isontina, l'Istituto S. Maria della Pace di Medea, il Comitato provinciale per il coordinamento delle associazioni a tutela dei disabili e numerose associazioni culturali e di volontariato. Altre Espressività offre spazio alla partecipazione attiva della comunità locale e dei giovani, portando a un arricchimento artistico e culturale e valorizzando la diversità. La XIV Rassegna raccoglierà dal 19 novembre al 1° dicembre una quindicina di compagnie di teatro sociale locali, nazionali e della Slovenia, che operano nei campi della disabilità, del disagio mentale e della violenza femminile. Le rappresentazioni, matinée e serate, si svolgeranno

al Kulturmi dom di Gorizia, nei Teatri comunali di Monfalcone e Cormons, nella Sala San Pio X di Staranzano e nella Sala Bergamas

di Gradisca. La Rassegna organizza inoltre laboratori di formazione teatrale, condotti da esperti nel settore e rivolti sia agli studenti

degli Istituti secondari sia alla comunità. Tutte le iniziative sono a ingresso gratuito.

Aleksandrinke: primer ženskega izseljevanja

Le Alessandrine, esempio di emigrazione al femminile

L'emigrazione non è soltanto un fenomeno che ha interessato intere famiglie o la sola componente maschile. Risultano molto interessanti anche le storie delle donne che lasciarono il loro

paese alla ricerca di un futuro migliore. Le aree più interessate dal fenomeno dell'emigrazione femminile delle cosiddette Alessandrine (dal nome della città dove prevalentemente

izseljevanje ni le pojav, ki je zadeval cele družine, ki so odpotovale v svet, ali le njihov moški del. Omembe vredno je tudi pripovedovanje žensk, ki so zapustile rojstni kraj prav tako z namenom, da so si v tujini zagotovile dohodek za kritje potreb družine, ki je ostala doma. V preteklosti niso odhajale le mlade in neporočene ženske, da bi delale kot hišne pomočnice do trenutka, ko bi se poročile in bi se jim življenje za vedno spremenilo. Odhajale so tudi poročene ženske in matere, ki so zaradi tega morale prepustiti družinsko vzgojo starejšim domačim članom, starim staršem, s katerimi so odrasčali vnuki. Ozemlje, za katero je najbolj značilen pojav izseljevanja tako imenovanih

aleksandrink, zaobjema slovenska območja v Vipavski dolini in Posočju. Najpogostejši poklici v tujini so bili povezani z družinskim življenjem premožnih slojev. Dekleta in ženske so opravljale hišna dela, bile so guvernante, dojilje, sobarice. V zadnjih desetletjih 19. stoletja se je v nekaj generacijah razširil zelo dober glas o aleksandrinkah, ki so bile znane kot »les Slaves« ali »les Slovènes«, zaradi česar so jih zelo čislale bogate meščanske in plemiške družine v Egiptu. Zelo zanimiva izkušnja je ogled fotografij v majhnem slovenskem muzeju v Prvačini, saj jih je mogoče neposredno povezati s predmeti in življenjskimi usodami prvaških aleksandrink.

si recavano in Egitto) furono quelle slovene della valle del Vipacco e il territorio isontino. Per chi volesse approfondire la conoscenza di queste tematiche, merita una visita il piccolo

museo sloveno di Prvačina, dove sono conservate numerose fotografie delle Alessandrine.

www.cronacheisontine.it

Sul sito Internet www.cronacheisontine.it, al quale si può accedere anche dal sito istituzionale www.provincia.gorizia.it, è possibile sfogliare la versione on-line del periodico trilingue della Provincia di Gorizia *Cronache Isontine - Cronichis Lisuntinis - Posoška kronika*, nel quale vengono pubblicati mensilmente interessanti articoli in lingua friulana e slovena, accompagnati da una traduzione o sintesi in italiano.

Famigliando

Il corso, patrocinato dalla Provincia di Gorizia, è rivolto a giovani coppie e a famiglie che desiderano o hanno dei figli. Gli incontri si svolgono fino al 24 novembre a cadenza settimanale nella giornata di giovedì dalle ore 20 alle ore 22.30 nell'aula adiacente all'Aula Magna dell'ITI "Galilei" in via Puccini 22 a Gorizia (ingresso libero). Per informazioni: www.gets-arts.it, e-mail associazione@gets-arts.it, tel. 347/1477230.

La Provincia contro la violenza alle donne

In occasione del 25/11, Giornata mondiale contro la violenza alle donne, l'Assessorato e la Direzione Welfare della Provincia organizzano, in collaborazione con i Comuni e le associazioni femminili di volontariato SOS Rosa, Da donna a DONNA e Femminilmente, una serie di appuntamenti di sensibilizzazione sul tema della violenza alle donne (spettacoli teatrali, laboratori formativi, incontri di discussione) rivolti alle scuole secondarie e a tutta la comunità isontina.

Arrivi/Partenze

La mostra "Arrivi/Partenze", organizzata dalla Provincia di Gorizia e dall'Associazione culturale Metarte di Gradisca d'Isonzo, è visitabile dal 15 ottobre al 13 novembre 2011 alla Stazione ferroviaria di Redipuglia. Orario: dal lunedì al venerdì dalle 10.00 alle 14.00, sabato e domenica nonché dal 1° al 4 novembre 2011 dalle 10.00 alle 18.00 (ingresso libero).

Rivadis/Partencis

La mostre "Rivadis/Partencis", organizzate da Province di Gorizia e de Associazion culturál Metarte di Gardiscje, e sarà visibil dal 15 di Otubar ai 13 di Novembar dal 2011 li de Stazion ferroviarie di Redipuglia. Orari: dal lunedì al venerdì des 10.00 aes 14.00, sabide e domenie e ancje dal 1 ai 4 di Novembar dal 2011 des 10.00 aes 18.00 (ingrès libar).

Prihodi/Odhodi

Razstava »Prihodi/Odhodi«, ki jo prirejata Pokrajina Gorica in kulturno društvo Metarte iz Gradišča ob Soči, je na ogled od 15. oktobra do 13. novembra 2011 na železniški postaji v Redipulji. Urnik: od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure, ob sobotah in nedeljah ter od 1. do 4. novembra 2011 od 10. do 18. ure (vstop prost).

Scrivono / a scrivin / pišejo:
Alessio Potocco, Marco Bisiach, Paolo Roseano, Matteo Femia, Tanja Zorzut, Jerica Klanjšček, Vanja Sossou, Albert Voncina.

Collaborano / a colaborin / sodelujeta:
Servizio identità linguistiche / Servizi identità linguistiche / Služba za jezikovne identitete, Ufficio stampa / Ufici stampe / Tiskovni urad (Provincia di Gorizia / Provincie di Gurize / Pokrajina Gorica).

Promotori / Promotors / Pobudniki:
Società Filologiche Furlane, Slovenska kulturno-gospodarska zveza, Svet slovenskih organizacij.

Dokumentarni razstavi o izseljevanju iz goriške pokrajine

Due mostre documentarie sull'emigrazione dalla provincia di Gorizia

Naši kraji so zgodovinsko tesno povezani s pojmom izseljevanja, saj je v preteklosti omenjeni pojav močno prizadel naše ozemlje, tako da je naše območje zaradi izseljevanja izgubilo veliko število ljudi. Da ne bi predvsem mladi pozabili na pojav emigracije, ki je v 20. stoletju močno zaznamoval življenje naših prednikov, so se Pokrajina Gorica, Univerza v Vidmu in kulturno društvo »Metarte« iz Gradišča ob Soči v sodelovanju z Avtonomno deželno Furlanijo Julijsko krajino, Multimedijским arhivom spomina na izseljevanje iz naše dežele AMMER (www.ammer-fvg.org) in s pokrajinskim prevoznim podjetjem APT ter podjetjem RFI odločili za pripravo dveh dokumentarnih razstav na to temo. Prvo razstavo z naslovom »In viaggio« so odprli v soboto, 8. oktobra, v dvorani avtobusnega

podjetja APT v pritličju goriške železniške postaje. Drugo razstavo z naslovom »Prihodi/Odhodi« pa so otvorili v petek, 14. oktobra, v prostorih železniške postaje v Redipulji. Obe razstavi prikazujeta tako s slikami kot z besedami razloge, ki človeka privedejo do tega, da zapusti domovino, opisani pa so tudi kraji izseljevanja naših ljudi, med katerimi nedvomno izstopajo obe Ameriki in Avstralija. Na razstavnih panojih so objavljena tudi kratka pričevanja izseljencev, ki so v iskanju boljšega življenjskega standarda morali zapustiti domače kraje. Razlika med razstavama je v tem, da se razstava v Redipulji osredotoča predvsem na specifično izseljevanje iz goriške pokrajine, medtem ko goriška pobuda zadeva tematiko izseljevanja iz celotne dežele. Razstava »Prihodi/Odhodi« namenja tudi veliko pozornost

življenjskim zgodbam aleksandrink, ki so službovale pri bogatih družinah večinoma v Aleksandriji v Egiptu. Razstava je razdeljena na tri časovna obdobja, ki jih označujejo trije različni migracijski tokovi: izseljevanje v obe Ameriki v zadnjih desetletjih 19. stoletja, emigracijo v obdobju med obema vojnoma in množično izseljevanje po koncu druge svetovne vojne. V Redipulji so poskrbeli za trijezično razstavo, saj poleg italijanščine so besedila na razstavnih panojih in v katalogu tudi v slovenščini in furlanščini. Obe razstavi bosta odprti do 13. novembra, in sicer od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure, v Redipulji pa tudi ob sobotah in nedeljah ter od 1. do 4. novembra od 10. do 18. ure. Vstop je prost.

Il nostro territorio è stato storicamente interessato dal fenomeno dell'emigrazione che in passato ha costretto un gran numero di persone ad abbandonare queste terre per trasferirsi altrove in cerca di condizioni di vita migliori. Affinché

i giovani non dimentichino questo aspetto della realtà locale, che ha caratterizzato significativamente la vita dei nostri antenati in particolare nel XX secolo, la Provincia di Gorizia, l'Università degli Studi di Udine e l'Associazione culturale "Metarte" di

Gradisca d'Isonzo, in collaborazione con la Regione Autonoma FVG, l'Archivio Multimediale della Memoria dell'Emigrazione Regionale (www.ammer-fvg.org), l'Azienda Provinciale Trasporti di Gorizia e la società RFI, hanno allestito due mostre

documentarie dedicate a questo tema: la mostra "In viaggio" nella sala APT della stazione ferroviaria di Gorizia e la mostra "Arrivi/Partenze" nello spazio espositivo della stazione ferroviaria di Redipuglia, entrambe visitabili fino al 13 novembre.

Lucina e Luigi, i "Juliete&Romeu" furlans

Lucina e Luigi, i "Giulietta&Romeo" friulani

I protagonistj de storie di amôr plui innomenade dai ultins secui, Juliete e Romeu, podarressino jessi stâts furlans? Secont plui di cualchi studiôs, al sarès pardabon cussi. I inamorâts "di cjase nestre" a saressin vivûts tal Cincent; ancje lôr, come Romeu e Juliete, a fasevin part di dôs fameis une cuintri ché altre, e ancje par lôr la storie romantiche no ve une bieles fin. I doi zovins di cinc secui indaûr si clamavin Lucina Savorgnan e Luigi Da Porto, protagonistj tal 1511 di une storie di amôr scrite dal stes Da Porto in prime persone intitulade "Giulietta", che i varès dât la ispirazion a William Shakespeare pal so "Romeo&Juliet". La storie di Lucina e Luigi e cole juste tal an de Zobia grassa, il riviel contadin plui crût te storie dal Friûl. Luigi Da Porto, furlan di bande di mari, al jere om di letaris ma ancje cjapitani a Cividât par scombatî cun so barbe Antonio Savorgnan, om di fiducie de Republiche di Vignesie pal control de Patrie dal Friûl, cuintri l'esercit dai Asburcs. Lucina, che e jere de potente

famee dai Savorgnan ma di une altre dinastie, e veve a pene 15 agns cuant che e cognossè Luigi Da Porto intun bal in mascare la sere dai 26 di Fevrâr dal 1511 tal Palaç Savorgnan a Udin: al fo subit amôr, magari cussi no tormentât e mai realizât. Vuè il Friûl al pues svantâsi di jessi la tiere di Lucina e Luigi, la version furlane di Juliete e Romeu. Par ricuardâju, la Provincie di Udin e à dât fûr une publicazion trilingâl furlan-talian-ingles su la lôr storie e un sproc: "Juliete e Romeu, chei vèrs, chei furlans".

Giulietta e Romeo friulani si chiamavano Lucina Savorgnan e Luigi Da Porto. Vissuti nel Cinquecento, facevano parte di due famiglie rivali. Protagonisti nel 1511 di una storia d'amore scritta dallo stesso Da Porto e intitolata "Giulietta", avrebbero dato ispirazione a William Shakespeare per il suo "Romeo&Juliet".

Izredni jubilej

Dolgo življenje je Božji dar. Dočakati 100 let – četudi na vozičku – je posebna milost ne le za slavljence, ampak tudi za sorodnike, prijatelje in znance.

To smo občutili vsi, ki smo se v torek, 11. oktobra, zbrali v domu za ostarele v ulici Valdirivo, da bi čestitali gospe Gildi Pertot, pristni Barkovljanki, ob 100. življenjskem jubileju. Msgr. Franc Vončina je slavljenci prinesel sv. obhajilo in ji poklonil rožni venec s Sv. Gore. Videli smo, kako jo je to razveselilo, kot tudi lončnica in šopki cvetja. Ko nas je njen sin Danilo spomnil, da je vedno rada molila in pela Marijine pesmi, smo zapeli Lepa si, lepa in ugotovili, da jo je to res osrečilo: njene oči so zažarele. Ob tej priložnosti nista seveda manjkali niti svečka na pecivu in fotografija za spomin.

Barkovlje

Rožnovenska procesija

Lepo vreme je botrovalo v nedeljo, 2. oktobra 2011, lepemu uspehu praznika Rožnovenske Matere Božje.

V soboto so požrtvovalne gospe pod vodstvom Eve Sheimer Strochi izdelale bel venec, ki je krasil kip Rožnovenske Kraljice, pripravljen za procesijo.

V Barkovljah je nedeljska maša po navadi ob enajstih. Za ta praznik pa je bila, kakor vsako leto, že ob osmih. Kljub razmeroma zgodnji uri se je nabralo precej ljudi. Za ta praznik pridejo v rodne Barkovlje tudi razseljeni Barkovljani, ker je prav ta praznik vsem zelo pri srcu. In to že dolga dolga leta.

Kako je prišlo do tako slovesnega češčenja Kraljice sv. rožnega venca, izvemo iz starega zapisnika nekdanjega župnika Ivana Černeta o ustanovitvi "Bratovščine svetega roženvenca v župnijski cerkvi sv. Jerneja v Barkovljah". Nekaj besed iz njegovega pretresljivega zapisa. "Bilo je 1885. leta. Neusmiljena morilka, bolezen kolera, je žela neštevilne žrtve v bližnjem Teržaškem mestu. Barkovlje, v neposredni bližini ter v vednej dotiki s Trstom, bile so koj prve dni okužene. Tužno glaseči se zvonovi so naznanjali dan za dnevom straha polnim župljanom ločitvo zdaj od tega, zdaj od družega milega jim tovariša... V občej bedi, v splošnej stiski izbudil usmiljeni Bog v sercu pobožne župljanke Jožefe Žnidarčič misel, da naj Barkovljanski župljani obernejo se k prečistej Devici Mariji, da naj z pobožno molitvijo svetega rožnega venca pomoči pri njej iščejo..." Res so se lotili moliti rožni venec vsi župljani s tedanjim dušnim pastirjem Janezom Breclnikom na čelu. Bili so uslišani, kolera je prenehala. V zahvalo so nadaljevali to molitev in na pobudo g. Breclnika so ustanovili Bratovščino sv. rožnega venca. Jože Ceme je še pospeševal Marijino češčenje. Župnik Janez Černe je na prigovarjanje tedanjega tržaškega škofa dr. Janeza Glavine poskrbel za Marijin kip in uvedel procesijo na rožnovensko nedeljo. Kip je nosilo šest belo oblečenih deklet. Uradni značaj je bratovščina dobila šele leta 1892. Odlok Ordinariata tržaško-kopske škofije je podpisal škof dr. Janez Glavina. Ta odlok je bil napisan v latinščini. Vsi drugi dopisi med župnijo in škofijo so bili v slovenščini. Bratovščina se je v manjši meri ohranila do danes. Praznovanje rožnovenske nedelje s procesijo pa je za Barkovljane še vedno nekaj posebnega in zelo cenjeno. Zato se jih nabere veliko.

Tako tudi letos.

Mašo in procesijo je vodil msgr. Franc Vončina s pomočjo semeniščnika Davida Chersicla. Pri oltarju je bil prisoten tudi župnik don Elio Stefanuto. Pel je domači zbor. Vodil ga je Ladi Vodopivec. V glavnem so donele Marijine pesmi. Po stari navadi je bil med mašo ofer za stroške procesije.

V procesiji je igrala godba s Proseka. Izmenoma so prisotni molili. Procesija se je vila ob obali, kjer so se mnogi kopalni in sončili, tako toplo je bilo. Marijin kip na vozičku je bil obdan z belimi in pisanimi narodnimi nošami. Procesija se je ustavila ob vodometu, kjer je godba igrala, pevci so peli, duhovnik pa je blagoslovil domači kraj.

Ko se je procesija vrnila v cerkev, so prisotni zapeli še nekaj pesmi Mariji v slovo, Vera Poljšak pa se je zahvalila vsem, ki so pripomogli, da je slovesnost tako lepo uspela.

Nato so se odpravili v domače društvo, kjer je bil pripravljen prigrizek za vse, saj se vsi radi srečajo tam, da malo poklepetajo. Priprava tega praznika zahteva vsako leto veliko truda. Letos je bil trud poplačan. / Nada Martelanc

Skk in Mosp / Nova predavanja

Življenje, ki preseneča

Pretekli petek smo se v Peterlinovi dvorani na ul. Donizzetti v Trstu zbrali mladi po obrazu in duši, ki nas skrivnosti življenja in krščanskega sveta zanimajo in spodbujajo k premisleku. Mladi v odkrivanju skupnih poti (Mosp) in Slovenski kulturni klub (Skk) sta medse povabila eminentno osebnost, teologa, filozofa in pisatelja dr. Edvarda Kovača, ki je pravkar prejel prestižno odlikovanje francoske države za izmenjavo med slovensko in francosko kulturo. Pol leta predava v Ljubljani na Filozofski in Teološki fakulteti, pol leta pa na Univerzi v Toulousu v Franciji. Častitljiva gosta je uvodoma pozdravil Tomaž Simičič, kmalu pa se je "razdalja" med nami povsem stopila v sproščen, konstruktiven pogovor. To je častitljivi obraz velikih mislecev.

Prvo izmed srečanj, ki se bodo v vsej sezoni vrstila približno enkrat mesečno ob petkih zvečer, nas je uvedlo v koncept krščanskega pre-

senečenja, saj je dr. Kovač predstavljal nekaj pomembnih izsekov Biblije, ki "nam ne pustijo spati". Kako, kdaj in zakaj lahko torej Sveto pismo, ampak tudi življenje samo, ne pušča spati? Iz spanca

torej ne moremo zaradi sreče, vznemirjenosti, radosti, ljubezni, kakor tudi zaradi občutkov tega notranjega glasu, ki nam grize spokojnost duše ne glede na konkretna življenjska dejanja. Gre

misli se zbudimo, ker smo na neki način presenečeni. Budnost je torej dokaz, da našo existenco žene nepotešljiva volja do spoznanja, vedenja, globine. Dr. Kovač je npr. Marxovo inačico vere z "opijem ljudstva" zavrnil, rekoč, da vera ne uspava, temveč vznemirja, preseneča, ne da spati. Spati

za ontološko, eksistenčno značilnost človeka, ki zasleduje notranjo pomiritev, a je nikdar ne doseže.

Budne nas ohranja tudi vprašanje pravičnosti in odpuščanja, ki ima v krščanski filozofiji veliko prostora. Človeška lastnost je v tem, da pravičnost zahtevamo in si celo

želimo, ne glede na (materialno ali duhovno) povračilo. V tem primeru bi odnos med darom in povračilom daru (protidaru) pomenil le pikri utilitarizem. Zahtevati pravičnost in povračilo je torej pomembno, odpustiti pa ni lahka, naravna stvar. Pravzaprav gre za največji človeški odpor reakcijam maščevanja bližnje rešitve pozabe, ki pa ne rešita problemov. Odpustiti pomeni ohraniti spomin, a brez zavisti, s čimer se osvobodimo in presežemo lastne napake.

Razrešili smo tudi uganko razlik med dvomom in vprašanjem kot življenjsko strategijo. Prvi dobi večkrat nevarne, destruktivne razsežnosti, medtem ko je vprašanje lastnost gradbenika resnice. Ob neizmerni ljubezni ali prijateljstvu ne bomo rekli "to ne more biti res", toda "kako je to možno"?

Na srečanju je poleg izjemnega predavanja dr. Edvarda Kovača steklo tudi razmišljanje v delovnih skupinah, ki je proizvedlo kar nekaj zanimivih stališč za nadaljnjo debato. Obeta se nam zanimiva sezona, v kateri bomo govorili o umetnosti, družini, etiki in bioetiki, filmu, dobrih novicah, svetnikih in politikih.

Jernej Šček

DSI Nova knjiga Igorja Omerze

Neznani Janez Toplišek in zgodovina Koroške

"Bil je edini slovenski politični emigrant, ki je skušal priti v Slovenijo z orožjem in nasilno delovati". Tako je o svoji novi knjigi, ki je izšla letos pri celovski Mohorjevi založbi, spregovoril Igor Omerza, tokratni gost Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani. Pred izidom te publikacije nihče ni vedel, kdo je Janez Toplišek. Slovenskemu politiku, publicistu, ekonomistu in odličnemu raziskovalcu naše polpretekle zgodovine pa je bila njegova življenjska zgodba zanimiva in jo je hotel raziskati, priti do dna resnice.

Tako je začel brskati po arhivih in se dokopal do obsežnega gradiva, ki ga je objavil v svoji skoraj tristo šestdeset strani obsegajoči knjigi *Od Belce do Velikovca ali*

Kako sem vzljudil bombo. To je že druga Omerzova odmevna knjiga, saj je lani presenetil javnost z obsežno študijo o Edvardu Kocbeku, ki jo je objavil pod naslovom *Edvard Kocbek, osebnosti št. 584*. Letošnja knjiga je razdeljena na dva dela, in

Foto Kroma

sicer v prvem, *Tragično življenje Janeza Topliška*, je predstavljen lik strojnega tehnika, rojenega leta 1930, ki sta ga zaznamovali premeščanje po nemških begun-

skih taboriščih in stremljenje po samostojni slovenski državi. V drugem delu, *Koroška v plamenih*, pa je avtor opisal trinajst bombnih atentatov na dvojezičnem Koroškem v letih 1972-1977, s posebnim poudarkom na zadnjem, ponesrečenem bombnem atentatu, storjenem septembra 1979 v Domovinskem muzeju brambovcv v Velikovcu. Prav drugi del je vzbudil v javnosti več polemik in privedel do referendumu v Sloveniji.

Z gostom prejšnjega ponedeljekovega večera, na pobudo Knjižnice Dušana Černeta in Mohorjeve založbe iz Celovca, se je pogovarjal novinar Ivo Jevnikar, odgovoren za Mohorjevo založbo v Celovcu Martin Lisec pa je prisotne pozdravil s prijaznimi besedami ter poudaril pomembnost praznovanja 160-letnice omenjene založbe in prenašanja kulture iz roda v rod.

Omerza je v nadaljevanju osvetlil lik Janeza Topliška preko diapojekcije fotografskega gradiva. Tako je podčrtal Topliškov angažiranost pri zbiranju orožja, ki mu ga je dostavl-

jala Udba iz Münchna. Kljub družini - bil je poročen s Krystyno in oče dveh otrok - je še naprej zbiral propagandni material in ves denar vlagal v orožje, ki ga je bilo takrat zelo težko najti. Avgusta 1963 se je odpravil ilegalno v Slovenijo z dvema prijatelje-ma, za katera ni vedel, da sta sodelavca Udbe. Ker ga je jugoslovanska tajna policija že nekaj časa zasledovala, so ga pri prečkanju meje ujeli in aretirali. Topliška so zvezali z verigo in ga odvedli v zapor, druga dva pa z navadno vrvi-co in ju pustili oditi, čeprav je bil Toplišek prepričan, da so ju ubili. "Bil je sojen v Ljubljani, dobil je 14 let in poslan na Goli otok in nato v Staro Gradiško. Tu je bil novembra 1965 pri poskusu bega prerešetan s 26 krogliami". Omerza je podčrtal, da je Toplišek umrl nasilne smrti, žena Krystyna pa se je še leto potem trudila, da bi zvedela, kaj se mu je zgodilo in kje je pokopan.

Avtor zanimive knjige je na koncu povedal: "Nisem hotel opisati zgodovine zamejstva. Hotel sem pokazati delovanje režima na zunanjem področju, na primer v zamejstvu. Zato sem se ozko lociral na trinajst atentatov in objavil vse, kar sem našel".

Šin

MOSP in SKK

Razpisala sta natečaj za mlade

Letošnji Prešernov nagradenec, pesnik Miroslav Košuta, se je v sredo, 19. t. m., srečal z mladimi v Tržaški knjigarni in jim namenil čisto otipljive življenjske nasvete, kajti letos sta MOSP in Slovenski kulturni klub razpisala že tradicionalni literarni, likovni in fotografski natečaj za mlade do 25. leta starosti in sta kot vodilo izbrala prav Košutove verzice.

Pogovor s pesnikom sta vodili Julija Berdon in Maruška Guštin. Uvodoma se je gost razgovoril o sedanjih političnih razmerah in se dotaknil spodsrljive teme o starosti vodstva naših organizacij. Po njegovem mnenju je sedanje politično življenje "plehko", zato se vanj ne vmešava. "Starčki, ki so v vodstvu naših organizacij, bi lahko poskrbeli za predajo svoje-ga stolčka mlajšim. Resnici na

ljubo pa ni dovolj ljudi, ki bi to prevzeli, ker manjka ena generacija".

Po krajšem Košutovem življenjepisu, ki ga je prebrala Julija Berdon, je gostobesedni pesnik spregovoril o svojem otrostvu in primerjal sedanjo mladino s tisto iz svojih časov ter ugotavljal, da je njegova generacija imela več možnosti. Na srednji šoli so takrat imeli literarne vaje, Primorski dnevnik je mladim objavljal podlistke, nekaj pa sta jim objavljali tudi reviji Sidro in Tokovi. "Sami smo ustanovili revijo Jadro in ga kasneje pustili, da je izdihnilo, da smo ustvarili Zaliv. Takrat smo imeli nešteto možnosti".

Na vprašanje, kaj je poezija, je Košuta odgovoril, da je zanj to "še vedno velika uganka". Sam jo pojmuje kot iskanje lepega in obe-

nem kot približevanje vsem velikim resnicam. Ne da se je natančno definirati, ker ima različne obraze. Košuta jo veže na govor in na lepe besede, predvsem pa na zlahtnost besede. Da bi to bolje razložil mladim dekletom, prisotnim v dvorani, se je vrnil v svoje otrostvo, v čas prepovedane slovenske besede, in se spomnil, kako je bila babica naročena na Mohorjeve izdaje in kako jih je tudi sam rad listal. Tako je hotel pomeniti Gregorčiča in Aškerca, a se je slej ko prej zavedal, da je "pisal po italijansko, a s slovenskimi besedami". Učenje slovenskega jezika je bilo pomembno prav zaradi prepovedane besede. "Mojja poezija je bila takrat družbeno in politično angažirana. Tako čuti danes poezijo vsak po svoje. Zame je še vedno vezana na čim bolj zlahtne slovenske besede in na to, kako smo nekoč govorili". Glede lastnega pisanja je Košuta razodel poslušalkam, da piše predvsem za lastno zadovoljstvo, na tak način namreč preizkuša samega sebe in svoje zmogljivosti. "Vsak pač piše na svoj način. Meni je všček igranje z beseda-

mi in pregovori. Na začetku sem pisal preproste pesmi". Maruška Guštin je prebrala izbrane verzice natečaja: "Kaj pa jadra šepetajo, kadar veter jih napeinja? Srečna so, da se začena nova pot", pesnik pa jih je izkoristil za nasvet vsem mladim. Dejal je, da "so pomembna nova pot in nove življenjske težave. Vse je čudovito, kar je pred vami, zato stojajte korajžno, ker ste edini kapetan na svoji jadrnici. Kar delate, pa delajte z ljubeznijo, da boste nekoč gledali na svojo prehojeno pot in bili z njo zadovoljni ter ponosni". Ob koncu so bile podane še tehnične podrobnosti. Za literarni, likovni in fotografski natečaj, ki se ga lahko udeležijo mladi od 14. do 25. leta starosti, je treba najkasneje do ponedeljka, 14. novembra, poslati ali oddati prispevke, opremljene s psevdonomom na Skk - MOSP, Natečaj, ul. Donizzetti 3, podatki pa morajo biti priloženi v zaprti kuverti. Za vsako področje bo odločala ločena komisija, sklepni večer z nagradjenici pa bo predvidoma konec novembra.

Šin

MLADIKA Knjižna novost

Pesniki pod lečo Vilme Purič

Čeprav je poezija dokaj "neslišna" literarna zvrst – kot je o njej pred nedavnim povedal predsednik Društva slovenskih pisateljev Milan Jesih –, je pri nas še nekaj ljudi, ki jo znajo primerno ovrednotiti, zlasti zato, ker jo enostavno ljubijo.

V to peščico oseb gre nedvomno uvrstiti prof. Vilmo Purič, ki je strokovno znanje strnila v knjigo esejev z naslovom *Pesniki pod lečo* (Mladika 2011). Publikacija sta v sodelovanju s Slavističnim društvom Trst-Gorica-Videm predstavili tržaški javnosti Loredana Umek in predavateljica na ljubljanski univerzi prof. Irena Novak Popov v petek, 21. oktobra, v Narodnem domu. Vilma Purič je v svojem delu, ki je med drugim nastajalo v času, ko je s pomočjo projekta sledila študijskemu izpopolnjevanju v Ljubljani ravno pod mentorstvom prof. Popove, skozi osebno prizmo prežela pesniški lok Vinka Beličiča, Brune Marije Pertot, Aleksija Pregarca, Miroslava Košute, Irene Žerjal, Marka Kravosa, Aceta Mermolje, Marija Čuka, Borisa Pangerca, Alenke Rebulina in Majde Artač Šturman; ob omenjenih tržaških lirikih je Puričeva dodala še goriško pesnico Ljubko Šorli, ki je s svojim delom vplivala na razvoj tržaškega pesništva.

Kot je v Narodnem domu uvidoma poudarila Loredana Umek, se je Vilma Purič v svojih spisih osredotočila zlasti na tematiko jezika, sicer ob vrednotenju

odnosa obravnavanih avtorjev do prostora, časa in samih sebe. Puričeva je tako opazovala posamezni pesniški razpon in ga naposled obrazložila, parafrazirala posamezne verzice in nekatere tudi vključila v posamezne 'avtorske' razdelke. Izid tovrstnega raziskovanja se je opredmetil v analizi vsebinskih tematik pesnikov in oblikovne podobe njihovih stvaritev. Avtorica eseja se je tako dokopala do bivanjske stiske nekaterih pesnikov, do njihove osamelosti, do njihovih intimnih protislovij, zajela pa je obenem še njihove sončne plati, naj bodo to sunki vitalizma, upanja ali pa sanjarjenja. Pri svojem raziskovanju je Vilma Purič vselej sledila smernicam kompasa svoje ženske občutljivosti, ki – kako naj bi bilo sploh drugače? – odlikuje tudi njen splošni pogled na svet. Po besedah Irene Novak Popov predstavlja Vilma Purič vsakega pesnika in pesnico

Foto IG

globinsko sporočilnost in tke simbolno povezanost med Slovenci za mejo", je zapisala Irena Novak Popov v predgovoru knjigi. Prav zato je stereotip o 'zamejskosti' tovrstne poezije odveč, mejna ločitev je povsem prerasel pojem – je povedala predavateljica v Narodnem domu. Tudi sama se je morala ob spoznanju tako bogatega in kakovostnega pesniškega utripa poglobiti v specifiko tržaškega pesništva, saj slovenska literarna stroka namenja slovenskim besednim snovalcem v Italiji premalo pozornosti. Posebnost tržaškega pesništva gre zato raje uvrstiti na obok vse-slovenskega liričnega ustvarjanja prav zaradi posebnih učinkov te

celovito in razvojno, tako da jih nenehno opazuje in uvršča v kontekst stilno-oblikovnih snovanj v Sloveniji (od intimizma, modernizma do postmodernizma), v kontekst navezovanja na primorsko tradicijo (od Gradnika do Kosovela) in hkrati v kontekst stikanja z italijansko poezijo.

"Predstavljeni opusi kažejo, da je poezija na Tržaškem še vedno zavetje etičnih vrednot, nacionalne občutljivosti, družbene prizadetosti in jezikovne prizadevnosti, zaradi česar njihov pesniški jezik ob vsej inventivnosti in sproščeni imaginaciji ohranja

geografske logike: v drugi polovici 20. stoletja je namreč ta obremenost opredmetila nekatere temeljne motivne elemente, ki so razpoznavni pri vseh razčlenjenih avtorjih. "Ob močni individualnosti posameznih pristopov gre v vseh 82 pesniških zbirkah razbrati poseben odnos do prostora, narodnih tematik in jezika", je dejala avtorica knjige. Ko je literarna zgodovinarica Marija Pirjavec razmišljala o tipoloških značilnostih tržaške književnosti, je kot vidnejšo lastnost podčrtala jezik kot 'etično in ontološko kategorijo', ki predstavlja temeljno bivanjsko vrednoto človekove eksistence. Hkrati je poudarila še pomen 'etničnega humanizma', kjer se narodno čutenje navezuje na posredovanje neke dediščine – je zapisala Vilma Purič v uvodu knjige. "Ta narodna motivika pa je gibljiva, vedno se prenavlja in razvijajo", je dejala pred

občinstvom Narodnega doma, kjer so sogovornice spregovorile še o pomembnem deležu, ki so ga tržaškemu in na splošno primorskemu ter posledično slovenskemu pesništvu prispevale ženske. Beseda je tekla tudi o ustvarjalnem molku mlajših zamejskih generacij: Puričeva je razlog uvidela v sunkovitih zgodovinskih premikih, ki so mlade najbrž odvrnili od pisane besede in jih pognali v smer individualizma, Irena Novak Popov pa je bila mnenja, da je k pomanjkanju mladih pesniških glasov prispevala odsotnost take literarne revije, ki bi mlade avtorje združevala in jih vabila k ustvarjanju.

Obvestila

Društvo Finžgarjev dom (Dunajska 35, Opčine) vabi v petek, 28. oktobra, ob 20. uri na predavanje z naslovom Vzgoja (otrok in odraslih!) za zdravo prehrano. Govorila bo prehranska strokovnjakinja Marija Merljak. **SPDT prireja** v soboto, 29. oktobra, spominski pohod v dolino Glinščice s polaganjem venca pred obeležje padlih planincev. Pred pohodom bodo udeleženci obiskali domače pokopališče in se poklonili spomenu dolgoletne članice in dobrotnice Vekoslave Slavec. Zbirališče na trgu v Boljuncu ob 14. uri.

Obisk p. Osvalda Scottija - Po dveh letih se vrača v naše kraje p. Osvaldo Scotti, ki prihaja iz mesta Corumba v Braziliji, kjer deluje s p. Ernestom Saksido v Don Boskovem mestu. Srečanje z njim bo 29. oktobra 2011 ob 16. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah, Dunajska cesta 35. Obeta se nam prijetno in zabavno popoldne, ker

je p. Osvaldo tudi čarodej v ročnih spretnostih. Toplo vabljeni! **Slovenski filatelistični klub L. Košir** vabi slovenske filateliste in prijatelje na mesečno srečanje, ki bo v sredo, 2. novembra, ob 19. uri v Gregoričevi dvorani v ul. sv. Frančiška, 20.

Otroške urice v Narodni in študijski knjižnici, ul. sv. Frančiška 20, ob 17. uri: sredo, 9. novembra: Pod medvedovim dežnikom; sredo, 30. novembra: Praznično presenečenje. Vabljeni otroci od 3. do 7. leta!

Primorci beremo 2011 - do 20. novembra bodo v Narodni in študijski knjižnici na razpolago knjige. Podrobnejše informacije dobite v knjižnici (ponedeljek-petek, 9.00-17.00, tel. 040 635629, bibslo@spin. it).

Darovi

Za Društvo Rojanski Marijin dom daruje družina Sanabor 50 evrov; v spomin na Eliodora Gregorija darujeta Marija in Edi 30 evrov.

Ob 20. obletnici samostojne Slovenije Zanimiva okrogla miza v Boljuncu

Ob 20-letnici osamosvojitve Slovenije je kulturno društvo v Boljuncu priredilo okroglo mizo. Govorniki so poudarili, da sta bili osamosvojitve in mednarodna uveljavitev Slovenije zgodovinski prelomnici, o katerih se je malo pred tem le sanjalo.

Mladinski Dom Boljunc je po-

nekdanjim nacionaliziranim imetjem. Dve desetletji samostojnosti sta pokazali, kako velika korupcija vlada v državi. Zato bi potrebovali ponoven prepoved naroda", je ocenil Gregorič.

"Slovenija je bila do leta 2008 zgodba o uspehu. Uresničile so se sanje, ki si jih nismo upali ni-

častil 20. rojstni dan države Slovenije z gosti Sergijem Pahorjem, Milanom Gregoričem in Tinom Mamičem. Po uvodu Adama Selja na diatonični harmoniki z venčkom slovenskih, ruskih in judovskih narodnih melodij je istrski publicist in ekonomist Milan Gregorič orisal obdobje razpadanja Jugoslavije in rojstva neodvisne Slovenije. Znani kulturni delavec in časnikar Sergij Pahor je poudaril, da zaradi helinške pogodbe o trajnih mejah v Evropi nihče ni verjel v osamosvojitve. Omenil je le pokojnega geografa in diplomata Matjaža Puca, ki mu je nekaj let pred dogodkom v Rimu napovedal osamosvojitve. Gregorič pa je pripovedoval, kako so v tistih prelomnih mesecih čez dan delali v službi, ob večerih imeli na pol skrivna srečanja in ustanovne sestanke novih demokratičnih političnih strank, ponoči pa lepili plakate z demokratičnimi gesli. Gregorič je podal krajši zgodovinski "obračun", kako je do sprememb prišlo. Zaradi razmer v Srbiji in srbskega voditelja Slobodana Miloševića, velike inflacije in poskusa poenotenja kulture je prišlo do plebiscita. "Žal ugotovljamo, da Slovenija ni znala ekonomsko izhajati iz nove situacije. Izkazal se je velik pohlep slovenskih menedžerjev, ki so brezvestno razpolagali z

ti izreči. Nato pa so se sanje spreminile v nočno moro. Slovenija se je po gospodarskih razvojnih kazalcih bližala evropskemu povprečju, sedaj pa je začela zaostajati", je menil časnikar in zgodovinar Tino Mamič. Po njegovih besedah se je slovenska demokracija najbolj razvila na področju politične svobode, veliko manj pa na področju sodstva in gospodarstva. "Najmanj demokracije je v slovenskih medijih. Slovenija je edina država v EU, ki ne premore niti enega samega desnosredinskega dnevnika", je dejal. Opozoril je tudi na pomen padca meje, ki pa ostaja še vedno trdna v glavah. Zato se sprašuje: "Primorska nima niti ene založbe, v zamejstvu pa so štiri. Zakaj se ne bi razširile tudi čez mejo? Zakaj se Primorske novice in Primorski dnevnik ne povezuje? Zakaj se Novi glas ne bi razširil čez mejo?"

Sergij Pahor pa je opozoril, da je v Sloveniji, ki se pripravlja na volitve, vse nižja in nižja volilna udeležba. Gregorič je kot vzrok navedel tudi neangažiranost kristjanov v politiki in na volitvah. 50 let so bili kristjani odtujeni iz političnega sistema, posledice pa so še vedno vidne, je ocenil. Upanje pa ima zaradi zadnjih zborovanj slovenskih kristjanov, ki skušajo prebuditi državljane-kristjane.

TRŽAŠKA KNJIGARNA Na kavi s knjigo ... nekoliko drugače

Kuhajmo s srcem!

Tretje jutranje srečanje ob kavi, ki ga Tržaška knjigarna vsako sredo prireja v sodelovanju z založbama Mladika in ZTT, je bilo dokaj drugačno kot po navadi. V gosteh je namreč bila gospa Emilija Pavlič iz Kopra, ki je lani izdala knjižno uspešnico *Mamica, nauči me kuhati*. Publikacija sloni na prepričanju, da kuhanje prinaša v dom zdravje in družinsko srečo. Mnogi se namreč ne zavedajo, da jim industrijsko predelana prehrana krade zdravje in denar. Knjiga *Mamica, nauči me kuhati* razvršča recepte po mese-

obrača na mlade, ki jih kuhanje zanima, pa doslej niso imeli pravih receptov in nasvetov, ki bi jih pritegnili in navdušili", je zapisala v knjigi urednica Alja Tasi. V knjigi tako spoznamo načela sodobnega, zdravega, ustvarjalnega, varnega in ekološkega kuhanja, pri katerem sodelujejo vsi družinski člani, tudi najmlajši, pa je mnenja Marta Semič Maršič, specialistka pediatrije. Za

hrana kulturna dobrina in del naše kulturne dediščine, priprava hrane pa je obred, v katerem jed postane umetnina, kuhinja pa ustvarjalna delavnica. Avtorico je ob pisanju knjige vodilo globoko prepričanje o hudi prehranski krizi, ki jo doživlja sodobno človeštvo: knjiga je tako prerasla golo kuharsko vsebino in postala pravi učbenik, "ki povezuje modrost prednikov z

nov kulturo preživetja", je zapisal Anton Komat v predgovoru. O teh besedah se lahko prepriča vsak, ki prebere avtoričin sestavek na začetku knjige: "Ko sem se vam naveličala razlagati, sem napisala knjigo, moje bralke in bralci. (...) Ko sem opazovala, kako narava joče in naravovarstveniki svarijo, sem se odločila prikazati svoje izkušnje, kako priti do zdrave hrane. In kako manj, a bolj kvalitetno kuhati, da bi porabili manj energije in vode ter proizvedli manj odpadkov, da bo potem manj dela z njihovim ločevanjem. Želim poudariti, da lahko začnete kuhati vse na hladno, brez vnaprejšnjega segrevanja kozic in pečic. In da v kuhinji vedno uporabljajte predpasnik, ker bo potem manj umazanih oblek.

Emilijo Pavlič je namreč sezonska hrana zakon zdravega življenja, saj se je človek skozi evolucijo prilagodil cikličnosti letnih časov in krajevnim razmeram preživetja: "Kako lahko zahtevamo, da nas narava meseca januarja obdara s peteršiljem", se je avtorica vprašala pred občinstvom Tržaške knjigarne. Knjiga nas obenem nenehno opominja, da je

Gospa Pavličeva ima o sebi skromno mnenje: pravi namreč, da je le preprosta kuharica z veliko prakse, vendar nenehno izobražuje sebe in druge. Prireja kuharske tečaje in delavnice doma in v tujini, pripravila je več samostojnih kuharskih oddaj na televiziji, slovenski radio Trst A jo je imel poleti kot stalno gostjo. Prva knjiga gospe Pavličeve *Za otroke kuhajmo zdravo*, je bila leta 2007 po izboru organizacije Gourman World Cookbook uvrščena med 18 najboljših knjig o zdravi prehrani na svetu.

Tokratna kava je bila posebna tudi zato, ker je gospa Pavlič ob privoljenju upraviteljice TK Ilde Košuta občinstvu ponudila namesto kave ječmen! Nanj danes večkrat pozabljamo, čeprav je bolj zdrav od kave. Kot je znano, kava vsebuje kofein, to je poživilo, ki je prav tako prisotno v čaju in čokoladi. Gospa Pavličeva je zato svetovala staršem, naj otrokom raje ponudijo med, ki je veliko bolj zdrav in ne zasvoji človeka. Avtorica knjige je občinstvu, ki so ga skorajda v celoti sestavljale predstavnice nežnega spola, zaupala še nekaj zdravih nasvetov: ob že omenjenem hladnem pripravljaju jedi je Pavličeva poudarila še zdravilne učinke stročnic – zlasti fižola – in vode, ki jo lahko imamo za najučinkovitejše sredstvo proti stresu... "Človek je danes razvjen s količino hrane, ki jo vsak dan zaužije", je dejala. "Preveč je mesa, premalo pa ostalega, po čemer bi morala vsaka hiša dišati", je še dodala, medtem ko je navzočim v živo kazala, kako lahko zamesimo odlično domač hlebček kruha.

IG

Ob 60-letni prisotnosti skavtov pri nas

Okrogla miza o vlogi skavtizma danes

Ko si je lord Baden Powell zamislil skavtsko gibanje, verjetno ni niti pričakoval, da bo to imelo tako velik razmah po svetu. Danes pa skavtizem združuje fante in dekleta vsega sveta in jih vzgaja v ambasadorje dobre volje in prijateljstva, ki združujejo ljudi različnih prepričanj, barv, verstev in socialnih položajev. Prav tako verjetno niti ustanovitelj slovenskega skavtskega gibanja v Italiji, Lojze Zupančič, Ivan Theuerschuh in Oton Berce, niso pričakovali, da bo iz manjše skupine škedenjskih fantov zrasla cela organizacija, ki še danes združuje mlade od Števerjana do Doline.

Skavtsko gibanje je namreč že 60 let prisotno tudi v slovenski manjšini v Italiji. V šestdesetih letih je k skavtskim vrstam pristopilo veliko ljudi, nekateri so v teh vrstah dolgo vztrajali in zelo aktivno kovali usodo organizaciji, drugi pa so iz teh vrst izstopili, neizpodbitno pa je dejstvo, da se je na tak ali drugačen način s skavtizmom srečeval skoraj vsakdo. Da bi Slovenska zamejska skav-

tska organizacija primerno obeležila spomin na sam začetek svojega delovanja, si je zamislila srečanje kot poklon trem ustanoviteljem, ki so zaorali v ledino skavtskega gibanja. Sedanja in

po kateri bodo prisotni tudi prisluhnili priložnostnim besedam Iva Jevnikarja, Davida Bandlja in Paola Biancuzzija, ki bodo spregovorili o vrednotah, motivaciji in ciljih Slovenske zamejske skavtske organizacije večraj-danes-jutri.

Po sv. daritvi se bo delegacija deželnega vodstva in odraslih skavtov odpravila najprej na pokopališče v Škednju in tam položila šop rož na grob Franka Stoparja, nato pa še do pokopa-

nekdanji člani organizacije se bodo zbrali ob 10. uri v nedeljo, 30. oktobra, v Domu Jakoba Ukmarja v Škednju, od koder bodo v sprevedu krenili do cerkve, kjer bo g. Dušan Jakomin daroval sv. mašo za tri omenjene ustanovitelje ter za Franka Stoparja, mladega fanta, ki je preminil na enem prvih skavtskih taborov leta 1955 na Višu. Skavti bodo v celoti oblikovali mašo,

lišča pri Sv. Ani, kjer se bo delegacija poklonila spominu na Lojzeta Zupančiča in Otona Berce. V popoldanskih urah bodo skavti šli še do Cola na grob Ivana Theuerschuha. Isti dan bodo med drugim voditelji imeli tudi redni občni zbor, ko bodo v popoldanskih urah izvolili novo deželno vodstvo SZ-SO.

Vestna vidra

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Policijski komisar

Tokrat pišem o policijskem komisarju. Sploh ne o tistem iz ene številnih televizijskih nanizank, lepem in nedosegljivem. Pač pa o konkretnem, visokem komisarju v eleganci uniforme ter nepričakovanega utripa pod njo. V njegovem uradu, poleg raznih uradnih priznanj, večje umetniško delo tržaške slikarke, ki izraža veliko nežnost in občutljivost, in fotografije tujih otrok, ki niso ostali le številke v dosjeh njegovega urada.

„Že šestindvajset let sem tu in res sem zadovoljen, da so mi dodelili Urad za tujce“. Besede, ki jih izreče, ko kamere ni več zraven.

„Zavedam se nešteti zgodbi, ki stojijo za številnimi dosjeji. Vem, da je veliko zelo dobrih oseb, ki si enostavno žele človeka vredno življenje. Vem, da je tudi nekaj izredno slabih ljudi, razpečevalcev in raznoraznih zlikovcev in da je na nas, da jih prepoznamo“. Od vseh raznih govorov, člankov, statistik je verjetno resnični pulz mesta Trst čutiti ravno v uradu, ki je pristojen za izdajo dovoljenj za začasno bivanje v državi. Morda sem stereotipno predvidevala, da so komisarji dodeljeni temu, da dotok predvsem ustavljajo, naletela pa sem na osebo, ki je ob izklopljeni kameri enostavno povedala, da hudo bolnemu otroku na lastno odgovornost podaljša dovoljenje. Brez dodatnih papirjev in z enim telefonskim klicem.

„Kaj predstavlja en dodatni mesec? Temu otroku in njegovi družini vse. Če dobim od nadrejenih za to ukor, pa naj ga“.

„Nekaj teh otrok, ki jih vidite na fotografiji,

ni več. Ko gledam te obraze, dojamem tudi, kaj lahko pomeni en sam podpis na dokumentu“.

Žal je uniforma in je take besede slišati samo ob izklopljeni kameri. Prislunem njegovim besedam in izkoristim njegov posebni vpogled v stvarnost, da skušam bolje razumeti mesto, v katerem živim. Ravno v teh minutah profesor in pisatelj alžirskega porekla, docent na tržaški univerzi Khaled Fouad Allam, predstavlja svoje zadnje delo. Gotovo bo izrekel besede, ki jih je že: „V tem mestu živi izredno številna množica priseljencev: Kitajcev, Afričanov, Arabcev. Mesto pa se dela, kot da jih

sploh ni, in nima nobenega namena, predvsem pa nikakršnega zanimanja, da bi jih spoznalo. Vse to pa je velika napaka. Ne delajmo si utvar, resnična multikulturalnost v tem mestu nikogar ne zanima“.

Komisar mi izriše mesto, v katerem živi vsaj tisoč Romunov, na tisoče Srbov, velika skupnost Albancev, študentje iz Hrvatske, varuške in osebne negovalke iz Ukrajine, Moldavije, drugih vzhodnoevropskih držav, pribežniki iz Afrike, mi pa smo še vedno s predstavo v prejšnjem stoletju. Vsaj, kot opaža Fouad Allam.

Odidem s kvesture in se sprašujem, kaj sploh pomeni živeti v svetu, katerega dejansko poznaš le del? Resda je v zakonitostih družbe, da se človek druži in pozna samo določene skupine, in vendar vprašanje, ki si ga zastavljam, ni, s kom se družimo ali koga poznamo, pač pa: koliko nam je mar za tujce, že leta prisotne plati tega mesta? Seveda ne izključujem sebe.

Spomini na pretekle lepe, a tudi hude čase (7)

Življenje je zgodba ...

Ko sem zagledal tajnika, sem se mu takoj približal in ga – sila kola lomil! – prosil za posredovanje, češ da nas imajo za komuniste, kar pa nismo. Odvrnil je, da v tem primeru odloča vojska in je vse odvisno od vojaške oblasti. Svetoval je, naj se obrnem na poveljujočega generala, ki je malo prej prišel pogledat na občino. Navzoči častnik je prisluhnil pogovoru. Spet se je nasmehnila sreča, prišel je general. Častnik mu je raportal, jaz pa sem brez oklevanja stopil predenj, mu pokazal svojo dovolilnico in mu začel razlagati, da nas imajo za komuniste, pa nismo; da so prijeli tudi duhovniki, ki gotovo niso komunisti; da so mnogi prijeli fantje člani Marijine kongregacije in v KA in da nismo krivi za dva napada na vojake in karabinjerje in požig v papirnici. General me je poslušal, pogledal skupino in opazil duhovnike, me nekaj časa motril, nato pa častniku ukazal, naj duhovnike izpustijo, meni pa dejal, naj napravim seznam tistih, ki so v kongregaciji, in naj mu ga izročim. Takoj sem pohitel na občino, da bi napisal seznam. Tajnik je šel z menoj. Pomagal mi je in tipkal

imena, ki sem jih v naglici narekoval po spominu. Ne spominjam se, koliko imen in katera, vsekakor vseh tistih fantov, ki sem jih videl v skupini. Naglo sem se vrnil in generalu, ki je bil še pri skupini, izročil seznam. Pregledal ga je in nekaj naročil častniku: razumel sem, da je govoril o izpustitvi. Nato je odšel. Čez nekaj časa se je pojavil poveljujoči polkovnik in častnik mu je poročal, kaj je naročil general, in mu izročil seznam. Opazil sem, da je bil nejevoljen, in slišal sem, da je rekel, da tu poveljuje on. Seznam je vrnil častniku in mu ukazal vso skupino odpeljati k ostalom prijetim, ne da bi koga dal izpustiti. Skupino sem šel tudi jaz, in ko smo prišli na telovadišče, Oddaljili smo se od ostalih in se zbrali v ozadju poslopja ter čakali. Ko so vojaki začeli prijete urejati v vrste in jih naganjati na cesto, da bi jih pognali peš na vlak na postajo v Zalogu, so

hoteli nagnati tudi našo skupino. Malo prej je prišel na telovadišče poveljnik karabinjerske postaje na Vevčah. Ko je opazil našo skupino, se nam je približal, ker je mnoge od nas poznal, saj smo morali pri karabinjerjih iskati dovoljenje za Ljubljano in iz nje. Občinskega uradnika Rudija, ki je bil invalid – imel je „mrtvo“ desno roko –, je poznal po službeni dolžnosti in je vedel, da ni komunist. Z menoj pa je imel opravka dvakrat. Kmalu po prihodu Italijanov v Polje – v drugi polovici aprila 1941 – sem bil ovađen, da sem komunist in da skrivam orožje. Nekateri poljski terenci OF, ki so po razsluho jugoslovanske vojske nabirali orožje, so namreč videli, da je moj brat Jože iz vojaškega skladišča v gradu Fužine pobral eno puško in precej ročnih bomb in jih prinesel domov. Puško sem skrill za podstrešni tram, bombe pa je v zaboju zakopal pod kozolcem moj brat. Karabinjerji so napravili hišno preiskavo, a k sreči orožja niso našli, pač pa le nekaj vojaških šotorskih kril. To blago sem moral jaz – brat je bil mladoleten – na „kolcih“ peljati na karabinjersko postajo. Ko so dognali, verjetno tudi iz arhiva, ki ga je hranila prejšnja jugoslovanska orožniška postaja, da nisem komunist, so me izpustili.

Martin Kranner

Že tradicionalen pohod Na Krasu je krasno Privabil je veliko ljudi iz osrednje Slovenije

„Pred šestnajstimi leti se je Slovensko kulturno društvo Vigred odločilo, da bo priredilo krajši pohod po pristnih zamejskih vasicah. Leta 2005 pa se je pojavila želja po izpeljavi čezmejnega pohoda. Tako je naše društvo vzpostavilo sodelovanje z jamarjskim društvom Grmada, s planinskim odsekom smučarskega kluba Devin, z Razvojnimi društvom Pliska, s krajevno skupnostjo Pliskovica in z vaško skupnostjo Tublje“, nam je pojasnila predsednica Šempoljskega društva Elena Legiša, ki je bila zelo vesela izpeljane prireditve.

žganjem, pa tudi z domačim kruhom, s sirom, sladnicami, z jabolčnimi krlji in drugimi kraškimi dobrotami. Kot nam je povedala gospa Neža Pahor iz Tubelj, ki je pri mizi skrbela za vpis pohodnikov, so zakusko pripravile vaše žene. „Lani je število pohodnikov presežilo naša pričakovanja, saj se jih je zbralo šeststo. Letos jih je bilo okrog štiristo trideset“. Vsak pohodnik je ob vpisu prejel oranžno kapo z napisom Na Krasu je krasno, verzom iz pesmi Miroslava Košute, pri katerem si je društvo izposodilo ime za pohod. Ob prihodu številnih avtobusov,

mi odpravila na pot, ki se je vila od Tubelj do Volčjega grada, o kateri pravi pesmica na zgibanki takole: „Vasica bolj na samem, skrita v kraški kamen, odkriva nam lepote, ponuja nam dobroto“. Tam je skupino pred cerkvico sv. Janeza Krstnika, ki je med prvo svetovno vojno služila kot bolnišnica avstro-ogrske vojske, pričakala miza z volčjegrajskimi dobrotami, in sicer z medom, vinom in žganjem iz kraškega šetraja in tropinovca. Po počitku je vesela družina z oranžnimi kapami nadaljevala pohod po gozdnih poteh, ozkih kamnitih stezah in opuščeni travnikih ter preko male idilične kraške vasi Nadrožica dobropela v Brje pri Komnu. Skoraj štirinajst kilometrov dolga in štiri ure trajajoča pot je pohodnike pripeljala čez nekdanjo mejo do jame V hribih, kjer so požrtvovalni jamarji jamarjskega društva Grmada iz Mavhinj poskrbeli za razsvetljavo. Medtem ko je predsednik društva Daniel Radetti razkazal prisotnim jamo, ki je še posebej primerna za prve jamarjske podvige, in jim razložil zgodovinske podatke slednje, so ostali jamarji v veliki dvorani delili vroč čaj, ob samem vходу pa so se pohodniki podpisali v spominsko knjigo.

Pohod se je končal na prireditvenem prostoru v Praprotu ob veseli narodnozabavni glasbi. Tu so se pohodniki pri kioskih vaških društev okrepčali z dobrotami. Ob koncu velja omeniti dejstvo, da je večina pohodnikov bila iz osrednje Slovenije. Tako sta iz Ljubljane prišla kar dva avtobusa, kar je res veliko v primerjavi s peščico „zamejskih“ ljudi. Je Kras bolj mamljiv za Slovence in katolic, ki še ne poznajo naših krajev? Pohod v organizaciji omenjenih društev je vsekakor hvalevredna prireditve.

Metka Šinigoj

Tradicionalni kraški pohod, ki poteka prvo nedeljo v oktobru, je tudi letos privabil veliko navdušencev. Iz Praprota, kjer je bilo zbirno mesto, je avtobus odpeljal pohodnike v Tublje pri Komnu, malo kraško vas. Tukaj je številne navdušence čakala pogostitev s čajem, domačim vinom in

kombijev in osebnih avtomobilov v Tublje je pohodnike v imenu vaških društev pozdravil Nace Hribar, ki je predstavljal vodiče pohoda, Mileno, Mirando in Aljošo, ter pohvalil najstarejšega pohodnika, Slavka Bačeta, ki bo dopolnil devetdeset let. Šele nato se je družina z oranžnimi kapami

Z 2. strani

O problemu ...

„Najbolj neverjetna pa je ugotovitev, da je bil problem jasen že vsaj maja meseca, ko so funkcionarji tako v Rimu kakor v Trstu izrazili potrebo po zakonski ureditvi zapleta“, je še povedal deželni poslanec Gabrovec, ki se je glede tega srečal s samim predsednikom Renzom Tondom in mu podčrtal težave, ki jih organizacije in ustanove doživljajo že zaradi nastale zamude – da o

možnosti izgube salda niti ne govorimo. Tondo je Gabrovcu zagotovil, da je deželna vlada ministru Tremontiju pravočasno povedala, da se popravek (ki za Rim ne predvideva nobenega novega izdatka, saj predstavlja le prepis denarja iz ene postavke v drugo) vključuje v prvi osnutek zakona o finančni stabilnosti, kar pa se ni zgodilo. „Predsednik Tondo mi tega ni znal razložiti, v isti sapi pa je tudi zagotovil, da

je že znova interveniral v Rimu in da bo v tem smislu pozval tudi vse deželne parlamentarce. Nujno je, da je popravek vključen v sklop amandmajev, ki jih bo v pristojnih parlamentarnih komisijah izoblikovala vlada“, je še povedal Gabrovec. Popolna neznanka pa ostaja finančna dotacija za prihodnje leto, saj je (pravzaprav za triletno 2012-2015) za zdaj potrjena okleščena postavka v višini 2,8 milijona evrov – tako kot lani brez slavnega, a še neizplačanega dodatka, do katerega je prišlo na odločilni pritisk Republike Slovenije.

Borut Pahor se bo poskušal ponovno uveljaviti na volitvah

Dve novi stranki pridobivata podporo, vendar izid volitev je povsem negotov

V Sloveniji so v predvolilni kampanji, ki postaja čedalje bolj srdita in tudi brezobzirna, z ustanovitvijo dveh političnih strank "karte na političnem odru premešane". Tako zatrjujejo t. i. politični analitiki, ko ocenjujejo ustanovitev dveh novih volilnih list, ki pa so se že preoblikovale v politične stranke. Vodita jih ljubljanski župan Zoran Jankovič in minister v nekdanji Janševi vladi, dr. Grega Virant. Sočasno z objavljanjem volilnih programov političnih strank, gibanj in list, ki vse obljublajo novo politiko in ukrepe za gospodarski in siceršnji preporod Slovenije, javna občila objavljajo zmeraj nove ankete oz. javnomnenjske raziskave o mogočih rezultatih državnoborskih volitev v nedeljo, 4. decembra. Slovenska demokratska stranka Janeza Janše ima sicer še vedno največjo podporo volivcev, tako da bi lahko postala relativna zmagovalka volitev, vendar pa jo vsaj po omenjenih anketah in raziskavah ogrožata omenjeni novi stranki Zorana Jankoviča in dr. Gregorja Viranta.

Gregor Virant

Za zdaj SDS ohranja okoli 19% glasov, kolikor naj bi jih prejela na volitvah, stranka Zorana Jankoviča je deležna okoli 13% glasov podpore, novi stranki dr. Grega Viranta najnovejša javnomnenjska raziskava napoveduje 12,8% glasov volivcev. Če bi se ali se bodo sedanje napovedi uresničile, bi Zoran Jankovič izrazil iz državnega zbora vse tradicionalne stranke, ki so LDS, SLS, SNS Zmaga Jelinčiča-Plemenitega,

Novo Slovenijo, krščansko-ljudsko stranko, stranko Zares in najbrž tudi vsa v predvolilnem obdobju ustanovljena nova gibanja ali liste z območja civilne družbe. Jankovič naj bi tudi zelo oslabil stranko Socialnih demokratov, naslednico nekdanje Komunisti

tične partije. Stranko, ki jo vodi Borut Pahor, domnevno podpira samo še 7,2% slovenskih volivcev. Toda njen predsednik Borut Pahor ostaja optimist in vase prepričan politik. Na bližnjih volitvah bo kandidiral v Novi Gorici, kjer utegne biti tudi izvoljen za poslanca. "Če bi mi po volitvah predlagali, naj ponovno postanem predsednik vlade, bi predlog sprejel, vendar pa se bom odrekel funkciji predsednika stranke Socialnih demokratov", zatrjuje Borut Pahor. Nekdanji premijer pa vendar izreka tudi tehtno misel,

ko pravi, da programi političnih strank, ki jih ponujajo volivcem, niso povsem stvarni, ker bodo najbolj pomembni prihodnji dogodki, ki bodo potekali v Evropi in v globalnem svetu vplivali tudi na razmere v Sloveniji, toda jih zdaj nihče ne more natančneje predvideti. Glede opredelitev do volitev in strank, ki bodo na njih sodelovale, sta zanimivi izjavi nekdanjega predsednika države Milana Kučana in dr. Petra Jambreka, pravnik, sociologa, politika in nekdanjega ustavnega sodnika. Nekdanji državni poglavar je svojo podporo kandidaturi Zorana Jankoviča za predsednika nove slovenske vlade v intervjuju, objavljenem v prilogi *V soboto mariborskega časnika Večer*, takole utemeljil: "V tem trenutku nimamo časa in ne denarja za brezplodno govorjenje in politikantstvo. Pri meni je prevladala ocena, da v tem kriznem času potrebujemo pragmatično vlado, ki se bo znala osrediniti na nekaj ključnih problemov in jih učinkovito reševati". Dr. Peter Jambreček pa je prepričan, "da Slovenija potrebuje nekoga, ki bo našel magično formulo za izhod iz krize države v prehodu iz socializma v kapitalizem. Blizu ji je Gregor Virant, vendar to še ne pomeni, da bi bil boljši predsednik nove slovenske vlade, kot pa bi bil Janez Janša". V dogajanju pred volitvami se bo po mnenju mnogih v korist leveci vključil tudi državni poglavar dr. Danilo Türk, čeprav je to zankal. Zaradi aktualnosti in tehtno-

sti so upoštevanja vredna tudi razmišljanja, ki jih je med obiskom v domovini podal dr. Egon Zakrajšek, visok strokovnjak v ameriški centralni banki. Rekel je, "da bi morala Slovenija odpraviti pajdaški kapitalizem. Največji problem v naši državi je, da ni nikoli izvedla prave privatizacije in vzpostavila tržnega kapitalizma. Po osamosvojitvi je z idejami o 'nacionalnih interesih' vpejala eno od različic pajdaškega kapitalizma, ki je Slovenijo zelo veliko stal. Politična opcija, ki bo sedanje stanje lahko pretrgala in naš gospodarski sistem racionalizirala, se bo vpisala v zgodovino z velikimi črkami". Med sodniki sta nastala vznemirjenje in zaskrbljenost zaradi stališč čedalje večjega števila političnih strank, da bi bilo treba sodnikom odvzeti trajni mandat. Zaposlenost do upokojitve bi bila zagotovljena samo preverjeno dobrim in uspešnim sodnikom, s čimer naj bi povečali ugled pravosodja v družbi in državi. Nadaljujejo se tudi polemične izmenjave mnenj in stališč o sklepu ustavnega sodišča, da se prepove poimenovanje neke nove ceste v Ljubljani po Josipu Brozu-Titu. Zgodovinar Stane Granda je v tedniku *Družina* zapisal, "da bi odločba ustavnega sodišča morala postati del 'katekizma' vsakega slovenskega državljanja". Pisatelj in akademik Alojz Rebula pa je v istem tedniku opozoril, "da je Ustavno sodišče sprejelo pogumno kretanje, čeprav je vedelo, kam vse bo dregnilo. To je videti povsem druga Slovenija od tiste, ki jo poznamo. Slogovorila je pristno evropska Slovenija".

Marijan Drobež

V Gotski hiši v Kanalu

Predstavitve knjige o Štefanu Mauriju

V Gotski hiši v Kanalu je bila 21. oktobra 2011 predstavitve knjige *Biti sam - (avto) portret skladatelja Štefana Maurija*. Na dobro obiskani predstavitvi je pogovor s soavtorjema Štefanom Mauri-

Knjiga je ob skladateljevi osmdesetletnici izšla v sodelovanju Goriške Mohorjeve družbe in Občine Kanal ob Soči. Predstavnica založbe Marija Češčut je podčrtala pomen te skupne izdaje in izrazila zahvalo prisotnemu

jem in Francem Križnarjem vodil urednik publikacije Zoran Božič. V zanimivem pogovoru je skladatelj Mauri razkril marsikatero zanimivost iz svojega življenja in svojega skladateljskega ustvarjanja, dr. Križnar pa je osvetlil njegov glasbeni opus, ki obsega nad 140 skladb, tudi s pomočjo zanimivih glasbenih vložkov.

županu Občine Kanal ob Soči Andreju Maffiju. Ob koncu res prijetnega kulturnega večera, ki ga je imenitno vodil dr. Božič, se je skladatelj Štefan Mauri toplo zahvalil vsem, ki so pripomogli k izidu knjige, ne nazadnje prisotnemu Franku Žerjalu za mojstrsko oblikovanje publikacije.

Kratki

Spremenjene frekvence oddajanja: Kambreško, Kuk, Tolmin, Col in Trstelj

Gledalce, ki sprejemajo digitalni signal preko strešne ali sobne antene signal DVB-T multipleksa A (TV SLO 1, TV SLO 2, TV SLO 3, TV Koper - Capodistria, POP TV, A KANAL, TV Primorka) obveščamo, da bodo spremenjene frekvence oddajanja z 31. kanala na 27. kanal na lokaciji: nedelja, 9. november - AOC Trstelj. Predvidoma bodo prekinitve ob preglaševanju v dopoldanskem času, na 27. kanalu pa se bo oddajanje pričelo v popoldanskem času. Gledalce prosimo, da če bo potrebno, nastavijo ustrezni kanal na DVB-T sprejemnikih oziroma pretvornikih. Z lokacije Kuk že oddajamo signal na 27. kanalu, tako da lahko gledalci že sedaj nastavijo signal na ta kanal. Z lokacije Trstelj pa smo pričeli z oddajanjem na 27. kanalu v sredo, 26. oktobra. Več informacij je na spletni strani ali telefonski številki 01 475 27 81. / Služba za odnose z javnostjo RTV Slovenija

V Pilonovi galeriji je na ogled razstava del Stanislava Rapotca

V petek, 21. oktobra 2011, je bilo v Pilonovi galeriji odprtje razstave slikarskih del primorskega rojaka Stanislava Rapotca ob 100-letnici njegovega rojstva. Rapotec je bil rojen 4. oktobra 1911 v Kozini, toda družina se je po prvi svetovni vojni preselila v Škofjo Loko. Študiral je ekonomijo v Zagrebu in tu diplomiral l. 1938. Kot študent je bil izredno dejaven v raznih društvih. Sodeloval je v gibanju Narodne mladine v Zagrebu. Leta 1940 se je zaposlil pri Državni hipotekarni banki v Splitu. Po napadu na Jugoslavijo leta 1941 je padel v ujetništvo, a je pobegnil in se pridružil odporiški skupini. Po

vojni se je odločil za odhod v Avstralijo. Že kot študent je kazal umetniški talent, za slikarstvo pa se je, čeprav samouk, odločil šele v Avstraliji. Od l. 1955 je živel v Sydneyju. Tam je začel slikati v stilu abstraktnega ekspresionizma. Že na začetku umetniške poti je Rapotec naletel na izreden odziv pri strokovni kritiki. Od l. 1976 je redno obiskoval Koroško, kjer je imel v Svečah svoj atelje, bil je tudi tesen prijatelj Franceta Goršeta. Njegove slike visijo v pomembnih zbirkah in muzejih, v vseh narodnih galerijah v Avstraliji, v vatikanski Galeriji sodobne verske umetnosti, v Musée d'Art Moderne v Parizu. Britanska kraljica Elizabeta ga je 1989 odlikovala z redom Avstralije za njegove zasluge na umetniškem področju. Na predvečer slovenske osamosvojitve se je v Ljubljani prvič samostojno predstavil z razstavo v galeriji Equrna. Potem je še nekajkrat obiskal Slovenijo. Umril je v Sydneyju leta 1997. Irene Mislej mu je posvetila razpravo *Down Under*: Velika država tam spodaj (*Down Under: The Big Country*), objavljeno v jubilejnem zborniku, posevečenemu delu prof. dr. Naceta Šumija, Raziskovanje kulturne ustvarjalnosti na Slovenskem ob dvajsetletnici Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete, Ljubljana 1999. Na tokratni razstavi, ob kateri je izšel dvojezičen katalog z besedilom umetnostne zgodovinarke dr. Irene Mislej in avstralskega umetnostnega zgodovinarja Barrya Pearcea, je zbrana imenitna serija slik, ki jih je Rapotec ustvaril za Katoliški dom Sodaltas v Tinjah, za kar se Pilonova galerija pristočno zahvaljuje umetnikovemu prijatelju g. Jožetu Kopeinigu za vso pomoč pri odkrivanju tega v Sloveniji skoraj pozabljenega umetnika.

Andrej Černic

Mercator tik pred prodajo Najboljši (hrvaški) sosed

Največja slovenska trgovska veriga Mercator je tik pred prodajo. Tujcem. To bi se pred nekaj leti zvenelo kot grdo preklinjanje proti svetlinji slovenskega gospodarstva, nacionalnemu interesu. A to so bila leta debelih krav, ko so v Sloveniji menedžerji mislili, da so bogovi na zemlji. Odkupovali so podjetja, ki so jih vodili, ne da bi pri tem vložili niti tolarja lastnega kapitala. Takrat je bilo vse možno. Mati vseh nacionalnih interesov je bil nedvomno odkup Uniona s strani Pivovarne Laško v prvi polovici prejšnjega desetletja. Od tod se je začel širiti mit o nacionalnem interesu, po katerem ni smelo slovensko gospodarstvo po nobeni ceni v roke tujcem. In to je, gledano z današnjimi očmi, imelo katastrofalne posledice.

Pivovarna Laško je bila vse do leta 2009 verjetno največja slovenska blagovna znamka. Takoj za njo je stal Mercator, trgovska veriga, ki se je razširila pod vodstvom Zorana Jankoviča in kmalu postala med prvimi tudi v državah nekdanje Jugoslavije. Pivovarna Laško in Mercator sta bila dalj časa močno povezana: v Laškem so bili 25 odstotni lastniki "najboljšega sosa". A ko je Šrot v krizi izgubil nadzor nad svojo "igračo", je tudi Mercator zašel v hude težave. Besedna zveza nacionalni interes je na ustih vseh politikov postala samo še "relikv zgodovine", čeprav so o tujih investitorjih še na-

prej neradi govorili. Pivovarno Laško so zasegle banke upnice, ki so posledično dobile pomembno besedo tudi pri upravljanju Mercatorja. Ker primarna naloga bank ni upravljanje s podjetji, se je začel postopek iskanja kupca za obe podjetji. Medtem ko je Pivovarna Laško še daleč od kakršnekoli prodaje (doslej smo lahko brali o eni sami, a neresni ponudbi podjetnika Igorja Laha, drugega najbogatejšega Slovenca), je Mercator vse bližje temu, da "prestopi v vrste" hrvaškega Agrokorja. Tudi to, da slovensko "srebrno" prodajajo osovraženim sosedom, bi nekoč dvignilo veliko

mu stanju še vedno skoraj 25 odstotkov Mercatorja v svojih rokah. S prodajo naj bi namreč Pivovarna Laško dobila skoraj 200 milijonov evrov svežih sredstev za poplačilo svojih upnikov. Skratka, kljub temu da se politika zaveda, da izgublja tako nadzor nad pomembnim delom gospodarske pogače, ki jo je hranila zadnjih dvajset let, postaja ta prodaja "nujno zlo". Se razume, nujno zlo za politiko, ne za slovenske državljane. Zakaj? Hrvaški Agrokor je v zadnji nezavezujoči ponudbi za odkup večinskega deleža Mercatorja ponudil 221 evrov za delnico. Gre za visoko ceno, sploh glede na stanje Mercatorjeve delnice na borzi in glede na druge ponudbe za odkup večinskega dela Mercatorja, ki so bile objavljene. Agro-

evrov bi torej današnji Mercatorjevi lastniki zaslužili 25 odstotkov glede na tržno vrednost. V tem tednu se je delnica dvignila do 175 evrov (ponedeljek, 24. oktobra), kar bi vseeno pomenilo še precejšen zaslužek. Pozitivna novica pri hrvaškem prevzemu Mercatorja je tudi to, da naj bi se Agrokor za izvedbo prevzema ne dodatno zadolževal: v investicijo naj bi po pisanju Financ prispeval stvarni vložek, trgovsko verigo Konzum, ki je že danes v njegovi lasti. Kljub temu obstaja bojazen glede zadolženosti Agrokorja, ki ima med viri financiranja le 20 odstotkov lastnih sredstev, večina ostalih sredstev pa so dolгови. Skratka, scenarij izgleda tak, da bi bili slovenski prodajalci Mercatorja izplačani, prihodnost Mercatorja pa je kljub vsemu za zdaj še nekoliko negotova. A prodajalec danes to ne zanima pretirano: prodaja Mercatorja namreč ni strateška, ampak predvsem prodaja v sili, ko je treba rešiti, kar se rešiti da. Tudi poslovanje s tujimi partnerji posledično ni strateško poslovanje, ampak predvsem poslovanje v sili. Pivovarna Laško in NLB se morata nekako rešiti: Agrokor se je sicer doslej pokazal kot najresnejši partner, njegova zadnja ponudba je tudi presenetljivo ugodna, pa čeprav Agrokor ni v najboljši "zdravstveni formi". Problem tiči v tem, da slovenski partnerji nimajo pri svojem poslu nobene pogajalske moči. In torej: da bo Mercator šel v tuje roke, ni slaba novica, veliko slabša je pogajalska nezmožnost slovenskih partnerjev.

Koliko bo zaslužilo največjih 5 slovenskih lastnikov s prodajo Mercatorja?

Delničar	Število delnic	Vrednost deleža (v milijonih evrov) po prodajni ceni 221 evrov za delnico
Pivovarna Union (skupina Pivovarna Laško)	464.390	102,63
NLB	404.832	89,47
Pivovarna Laško	317.498	70,17
Unicredit banka Slovenija	301.437	66,62
Societe General - Splitska banka	210.299	46,48
Nova KBM	197.274	43,60

Vir: Finance

prahu. A danes si le redkokdo upa protestirati: banke so zadolžene do vratu, morajo se čim prej razbremeniti "odvečnih" in nezaželenih naložb. Predvsem tistih naložb, ki so posledica zaplenjenih deležev v stečajnih in insolventnih postopkih. In Mercator je med temi. Prodaja Mercatorja pa ni nujna samo za banke. Zelo pomembna je tudi za skupino Pivovarna Laško, ki ima kljub kritične-

kor je svojo ponudbo dal skupaj z Evropsko banko za obnovo in razvoj - EBRD (solastnico Agrokorja), Institucijo Svetovne banke (IFC) in skladom JP Morgan One Equity fund. Ponudba je za Pivovarno Laško in banke, ki prodajajo svoj delež, dokaj ugodna, saj daleč presega vrednost Mercatorjeve delnice, ki se je konec prejšnjega tedna gibala okoli 165 evrov. Ob prodajni vrednosti 221

Kaj bo z Didaktičnim in naravovarstvenim središčem v Bazovici?

Pismo Marka Milkoviča R. Tondu in C. Violinu

Predsednik Vzhodnokraškega rajonskega sveta Marko Milkovič je glede neznane prihodnosti Didaktičnega in naravovarstvenega središča v Bazovici poslal tole pismo predsedniku deželne uprave Renzu Tondu in deželnemu odborniku Claudiu Violinu. "Rajonski svet vzhodnokraškega

noten prav tako v strateškem načrtu Carso-Kras: prvo serijo del sta izvedli sežanska občina z realizacijo informativnega središča, ki domuje v palači Scaramanga, in Občina Trst z ovrednotenjem starodavnih poti. Izvedba tovrstnih del se bo nadaljevala tudi na slovenskem ozemlju, tržaška občina pa bo v

velikanku v Briščkih, vinoteko in park Carsiana v Zgoniku, Riški muzej v Križu, izjemne kleti vinarjev v Praprotnu, Sprejemni center Gradina nad Doberdombom in ostale kraške znamenitosti v Italiji in sosednji Sloveniji. Didaktični in naravovarstveni center v Bazovici je med vsemi postojankami omenjene poti najbolj inovativen in moderen, z gledno ga varujejo uslužbenci deželne gozdarske službe, ki jih odlikujeta zavzetost in velika predanost do dela. Možna dodelitev vodstva središča privatnikom bi nedvomno postavila temeljno lastnost središča samega, za katerega je značilen tudi brezplačen vstop. Ta vidik je gotovo pripomogel k njegovi razpoznavnosti, kar potrjuje vedno večje število obiskovalcev, ki letno presega 15 tisoč enot: med temi je večinoma šolarjev, ki tako spoznavajo temeljne značilnosti kraškega področja. S premestitvijo petih gozdnih straž, ki vodijo središče, bi dosegli le majhen prihranek v deželnem proračunu, škoda pa bi doletela predvsem edinstveno geografsko področje v svetovnem merilu, ki ga že več časa skušamo ovrednotiti, kar je v zadnjih letih dalo zadovoljive rezultate: glede na njegov potencial bi lahko ti rezultati postali še večji. Gojenje omenjenih prizadevanj in sočasno podpiranje kmetijskih dejavnosti in pašništva ter promocija kraškega okolja, ki so mu vrsto let grozili brezbriznost, nove gradnje in nemarno izkoriščanje njegove zemlje za gradnjo tehnoloških in cestnih infrastruktur, so zato temeljnega pomena.

Marko Milkovič (foto IG)

reditvijo nekdanje železniške proge Trst Campo Marzio-Hrpelje, gre preko vasi Bazovica in se nadaljuje s potjo Josef Ressel, ki je opremljena za slepe. Ta pot naj bi se po novih načrtih nadaljevala do slavne kobilarne Lipica, kjer domujejo znani lipicanci in kjer je nameščena likovna galerija Avgusta Černigoja. Tudi jama Vilenica se nahaja v bližini kobilarne. Idealna rdeča nit se nato vije na geografskem predelu, ki je bil s turistično-kulturnega vidika primerno ovred-

nekdanji gropajski cisterni Ciganka izvedla še dela za Kraški vodni muzej: ta načrt je v tesni povezavi z Didaktičnim in naravovarstvenim centrom v Bazovici. V omenjeno turistično pot lahko nedvomno uvrstimo še Trebensko brezno s podzemnim tokom Timave, prenovljeno kraško hišico "Hiša uod Ljencke" prav tako v Trebčah, dolino Perčedola, Repentabor, repensko Kraško hišo, amfiteater v nekdanjem kamnolomu med Zagradcem in Repničem, Jamo

svetovnem merilu, ki ga že več časa skušamo ovrednotiti, kar je v zadnjih letih dalo zadovoljive rezultate: glede na njegov potencial bi lahko ti rezultati postali še večji. Gojenje omenjenih prizadevanj in sočasno podpiranje kmetijskih dejavnosti in pašništva ter promocija kraškega okolja, ki so mu vrsto let grozili brezbriznost, nove gradnje in nemarno izkoriščanje njegove zemlje za gradnjo tehnoloških in cestnih infrastruktur, so zato temeljnega pomena. Rajonski svet 2. Okrožja tržaške občine prosi zato predsednika deželne uprave Renza Tondu, deželnega odbornika Claudia Violino in ostale člane deželne uprave, naj premislijo učinke odločitev, ki bi lahko privedle do zaprtja oziroma do prenosa upravljanja Didaktičnega in naravovarstvenega središča: ta center je v ponos območju in je obenem nenadomestljiv adut njegovega prihodnjega razvoja v turističnem, naravovarstvenem in kulturnem vidiku. Naj se torej prej omenjeni osebki raje obvežejo za njegovo nadaljnje vzdrževanje in morebitno dodatno ojačenje in širitev".

IG

Dolina Glinščice

Skolesom ob Donavi (13)

Od izvira v Črnem gozdu do Budimpešte

Najbližji si prestolnici v Evropi

Obisk pri bratrance, pogovor o domačih temah in bližnjih ljudeh sta mi dobro dela, vseeno pa me je vlekle naprej. Že zgodaj jutraj sem se Tomažu in njegovim puncem zahvalil za gostoljubje in jo ubral nazaj proti Donavi. Najprej do Praterja, potem pa v vse manj pozidano okolje, ki se je po dvajsetih prevoženih kilometrih le otreslo mestnega pridiha. Kolesarjev je bilo veliko. Kako tudi ne, ko pa sta obe prestolnici od zadnjega objekta na Dunaju do prvega v Bratislavi med seboj oddaljeni le 60 kilometrov. Neverjetno. Kondicijsko dobro pripravljen kolesar s primernim kolesom gre lahko brez težav v enem dnevu iz enega mesta v drugo na kavo in nazaj. Od oznake z napisom "Bratislava 41 km" je pot prešla v makadamsko. Sledil je tridesetkilometrski skoraj popolnoma raven odsek skozi nacionalni park Donauauen, kjer je bilo zelo težko verjeti, da sem bil še pred slabima dvema urama sredi Dunaja in da bom že čez dobri dve uri v centru Bratislave. Na obeh straneh poti mlake in jezera, kanali in mrtvi rokavi v vseobdajajočem močvirnatem svetu, vmes pa le v ravno linijo začrtan nasip, po katerem sem napredoval v skoraj popolni samoti. Rekreativci so se očitno držali asfalta, saj sem na celotnem odseku srečal le dva ali tri kolesarje.

Prehod z avstrijskih na slovaška tla je bil očiten. Prej gladka in urejena, pa čeprav sem pa tja makadamska podlaga se je naekrat spremenila v dotrajano, lukenj in razpok polno asfaltno površino. Tudi označenost poti je bila po-

vzhodno Evropo, med Evropo in Balkanom"? sem se spraševal. V Downtown backpackers Hostlu sem na notranjem dvorišču zagledal Matthiasov bicikel in bil ob tem zelo vesel. Srečno naključje je hotelo tudi, da sem med nekaj

Donava v Bratislavi

manjkljiva. Od zapuščenih mejnih objektov do Bratislave z orientacijo sicer ni bilo težav, saj je bilo slovaško prestolnico, predvsem njen novejši, modernejši del videti že od daleč. Donava je bila pod znamenitim Hradom, ki se pne nad starim delom mesta, široka že tristo metrov. Pred vstopom v mesto sem na njenem bregu pomalical in pozorno opazoval vse drugačnosti, ki sem jih ob prvih vtisih registriral v primerjavi z dosedanjim kolesarjenjem po Nemčiji in Avstriji. "Sem pravkar prestopil mejo med zahodno in

razpoložljivimi sobami z več posteljami izbral ravno tisto, v kateri je prenočeval. Ko sem se proti večeru poln lepih vtisov z živahnih mestnih ulic starega jedra Bratislave, kjer je bilo v številnih barih in restavracijah vse polno ljudi s celega sveta, vrnil v hostel, sem ga našel med poznopopoludansko siesto. Potem sva šla skupaj na večerjo. "Od tu naprej bo vse drugače. Pozabi na kolesarske servise, trgovine in druge podobne storitve ob poti", me je opozoril.

Nace Novak

Astronomija v 17. in 18. stoletju

Velika in mala pomembna odkritja

Po revolucionarnih odkritjih velikih renesančnih učenjakov in astronomov v 16. in v začetku 17. stoletja je postala astronomija priljubljen sport velikih evropskih narodov. Hotelo so izboljšati pomorsko navigacijo v času širjenja svojih imperijev, Slo pa je tudi za njihov nacionalni prestiž. Kralji so financirali nove ustanove, ustanovljeni sta bili na primer Kraljeva družba v Angliji, kateri pripada leta 1660 zgrajen observatorij na Greenwichu, in Francoska Akademija znanosti, ki je nastala leta 1666 in je imela tudi svoj observatorij. Te so zgradili še v Berlinu, Jaipurju v Indiji, v Uppsali na Švedskem, v Vilniusu (tedaj pod Prusijo) in v Pulkovu v Rusiji. Največji izzivi so tedaj bili izračunavanje oddaljenosti v Osončju, oddaljenosti zvezd in določanje zemljepisne širine ter dolžine na Zemlji.

Ob koncu 17. stoletja je angleški fizik Isaac Newton odkril gravitacijski zakon. S spoznanjem, da na planete deluje gravitacijska sila Sonca, je razložil, zakaj ti krožijo okoli njega. Če Sonca ne bi bilo, bi planeti prosto potovali po vesolju s konstantno hitrostjo v ravni smeri. Ista sila povzroča padanje predmetov na Zemlji, deluje na komete, ki pridejo iz globin vesolja. Tako je Newton pojasnil tri Keplerjeve zakone in omogočil izračun mase Zemlje in Sonca. Prav opazovanje kometov je bilo eno od zmagoslavij gravitacijskega zakona. Edmond Halley je dokazal, da se določen komet (kasneje Halleyev komet) vsakih 76 let vrne v bližino Sonca, in s tem pokazal, da gravita-

cija deluje tudi zelo daleč od njega. Kometi namreč izvirajo iz obrobja Sončnega sistema, ki je mnogo bolj oddaljeno od planetov. Poleg gravitacijskega zakona je Newton sestavil tudi nov tip teleskopa. Ugotovil je, da steklena prizma in s tem tudi leče razklopijo belo svetlobo v svoje barvne komponente, kar ustvarja sliko s slabo kakovostjo (temu pravimo barvna napaka). Problem je rešil s konkavnim primarnim zrcalom, ki zbira vpadno svetlobo v

stemom dveh leč, ki sta modro in rdečo svetlobo zbrali v istem gorišču. Nемеc William Herschel, ki je prvotno v Angliji poučeval glasbo in vodil orkestre, je kasneje postal eden najboljših brusilcev kovinskih zrcal za teleskope. Izdelal je tudi prvo ekvatorialno montažo za obračanje teleskopa, kjer je os vrtenja usmerjena proti severu, urin mehanizem pa skrbi za sledenje zvezd. Herschel je leta 1781 odkril sedmi planet Uran in kmalu postal dvorni astronom. Zgradil je za tedanje čase orjaški teleskop s premerom zrcala 1,25 metra. S to napravo sta skupaj s sestro Carolino, ki je tudi sama odkrila 8 kometov, raziskovala nebo (na sliki).

V tem obdobju so tudi ugotovili, da zvezde niso nepremične točke, ampak imajo lastno gibanje, kar je vzbudilo veliko zanimanja. Opazili so, da je veliko zvezd dvojnih, ki krožijo okoli skupnega težišča, in začeli so preučevati zvezde spremenljivke, ki v določenih intervalih časa spreminjajo sij. Leta 1774 je Francoz Charles Messier objavil katalog 110 megličastih objektov, ki se po njem imenujejo Messierovi objekti. Tu so zbrane razne meglice, zvezdne kopice in galaksije, ki bi jih lahko astronomi na lovu za kometi zamenjali za lete. Komete ravno tako kot Messierove objekte obdaja meglica, le da se ti v primerjavi s prvimi premikajo oziroma se gibljejo mnogo hitreje od njih. Messierovo delo je nadaljeval že prej omenjeni Herschel, ki je s štetjem različno svetlih zvezd skušal kartirati celo nebo. Narisal je prvo karto naše galaksije, vendar je zmotno menil, da so zvezde v njej enakomerno razporejene in da lahko s teleskopom vidi vse od njenega roba.

Andrej Brešan

NOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.itTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 25. oktobra, ob 14. uri.

Nepoštenost in grabežljivost današnje družbe

Mali in veliki tatovi

Zgodilo se mi je pred dnevi sredi Nove Gorice. Vsak, ki me pozna, ve, da imam rada naravo, živali in rastline. In čisto vse, kar je z naravo povezano. Lepoti vseh teh drobčenih bitij, ki so sestavni del našega stvarstva, se nikoli ne morem načuditi. Kdor je že bil pri meni, ve, da me skozi vsakdan spremlja cela vrsta živali, med katerimi prednjačita dve psički, moji zvesti spremljevalki, zaupni prijateljci in sopotnici na vsakem koraku. In da na vrtu poleti cvetijo in dehtijo lončnice in okrasno grmičevje.

Rastline imam ravno tako rada kot živali, vem za njihova čustva in tožbe, vem, kako, podobno kot jaz, ljubijo sonce in sovražijo burjo in zimo. Med vsemi cvetočimi lepoticami sem si posebej zaželela, da bi na mojem vrtu rastle angelske trobente, ki jim po naše pravimo tudi kristavci. Te lepo pisane in dišeče posodovke pa je še posebej težko najti. Iskala sem vse povsod, tudi preko prijateljev na Facebooku, nazadnje pa pristala pri zasvoženi kataloški prodaji, kjer sem namesto naročenega oranžnega kristavca prejela na dom svetlo

rožnatega. Za kupljeno rastlino sem vseeno lepo poskrbela, ravno v tem času lepo cveti in mi je v veselje, skrita želja pa je ostala, tako da sem začela pogledovati, kje bi dobila podtaknjence, ko se že rastline kupiti nikjer ne da.

In res sem sredi Nove Gorice na neki zelenici našla kristavec z oranžnimi cvetovi, pripravila doma škarje in lonček z vodo, da bo za vršček čim bolj poskrbljeno, in šla, da vzamem v najprimernejšem času vrh za podtaknjence. Z vsjo skrbjo in nežnostjo, seveda, tako da ne povzročim škode na rastlini, ki lepo krasi javno zelenico. Sicer tega ne delam rada, pomislila pa sem, da rastlini to nikakor ne bo škodilo, povrhu pa je že jesen in prepričana sem, da angelske trobente, ki je posajena v zemljo in ne v posodo, sploh ne bodo prezimili, temveč jo bodo prepustili žalostni usodi.

Grem torej in odrežem, z vsjo skrbjo in pazljivostjo, ki jo premorem. Ko imam vršček že v roki, pa privihra do mene zajetna gospa, ki vpije in preklinja, me zmerja in sprašuje, ali me ni sram, da kradem. V roki držim vršček, nemo jo gledam, kako

krili z rokami, samo oprostite rečem, čeprav bi ji rada še marsikaj rekla. Tudi to, da nikoli v življenju ne kradem, samo vršček za podtaknjence sem vzela. Samo zato, ker ga nisem mogla nikjer kupiti. Potrošniška prodaja namreč sploh ne jemlje v poštev, da ima kupec svoje želje, predstave in še inteligenco povrhu. Prodajajo, kar imajo na zalogi, zraven dodajo še kaj cenenev in dar in zgibanko z napovedanim dobitkom v višini nekaj tisoč evrov. Ker računajo, da kupujemo, ne da bi pri tem razmišljali, ne da bi izbirali, ne da bi razumeli.

Samo na soseda sem se spomnila, ki mi je ravno nekaj dni pred tem pripovedoval, da, če pri nas v trgovini izmakneš jogurt, pomeni to krajino in zapor, če pa državi ali državljanom izmakneš nekaj milijonov, pomeni to zagotovljeno kariero. Z vrščikom za podtaknjence pa kariero ne bo, o tem sem stoodstotno prepričana in molče odidem.

Podoba kričeče zajetne gospe mi tudi med vožnjo proti domu ne gre izpred očí, sprašujem se, koga bo volila na bližajočih se volitvah. Ne vem zakaj, a občutek imam, da pri izbiri ne bo upoštevala, ali je kandidat pograbil narodu kaj več kot vršček angelske trobente. Žal kar lepa tretjina Slovencev o tem ne razmišlja in opravičuje tiste, ki so grabili,

spravljali v lastne žepce in pri tem pisali smrtno obsodbo številnim podjetjem in njihovim zaposlenim. Tudi sosed mi je, ko sem mu omenila Jankovičevo kandidato, blagohotno izjavil, da je sicer nekaj spravil v lastne žepce (no, po mojem skromnem mnenju ni bilo samo "nekaj"), a je številnim ljudem priskrbel preživetje in službo. Mož je bil seveda celo življenje javni uslužbenec in si verjetno ne predstavlja, kaj pomeni služba, kjer za nekaj stotakov delaš v petek in svetek. Hofferizacija Merkatorja so nekateri imenovali takle razvojni projekt in načrt dela ... Pa saj naš slovenski Berlusconi ni edini, ki je pohlepniemu narodu vzel nekaj več kot vršček za podtaknjence. Vsak dan prihajajo na dan nove afere, o denarju, ki je romal v tople dežele, da bi se oddahnil pred davki, o nepravilnih prevzemih, o

krajah, o podkupovanju. In ljudje molčijo, prenašajo svojo bedo, in kar je najhuje, še naprej volijo iste ljudi, in še celo hvaležni so jim. Ne da bi se uprli, ne da bi zahtevali pravičen obračun. Slovenci tega ne znajo, to je vedel že Cankar. In smo kot hlapci hvaležni za izkoriščanje in bedo. Saj je sicer čisto logično, da vsak izkoriščevalec ustvari nekaj bednih delovnih mest. Ti, ki se pehajo za denarjem in ga potem uživajo, nimajo namreč niti časa, niti najmanjše želje, da bi garali v tovarnah ali za pultom veleblagovnice. Za to je primerno ljudstvo, prihodnji volilci, tisti, ki jim je treba na prebrisan način prikriti nepošten zaslužek in davčne utaje. Tisti, ki pravzaprav te nepoštenosti niti ne obsojajo, ampak čisto nekeje na dnu duše sami sanjajo, da bi lahko nekega dne tako razpolagali z denarjem in se

vozili v prestižnih avtomobilih. Poštenost pač dandanes nikogar več ne privlačuje. Niti taka poštenost, ki pelje v sam vrh svetovne inovacije, taka, kot jo premore eden izmed naših najboljših podjetnikov in izumitelj Pipistrela, Ivo Boscarol. Pošteni ljudje niso glasni in se ne znajo postavljati. Če pri italijanskih volilcih pa smo razumeli, da ljudje ljubijo lažnivce, ekshibicioniste, take, ki ne skrivajo blišča in pohotnosti.

S svojim vrščikom za podtaknjence v vozim proti domu, veselim se rastlinice, ki bo drugo leto krasila moj balkon in me oplajala z nebeškim vonjem. Meni je to veliko več kot najljubši audi, parkiran sredi domačega dvorišča, ali vila na obali. Sem pač človek, ki se zadovolji z malim. In s sanjami o boljšem svetu.

Suzi Pertot

Košarkarska ekipa Jadran Qubik Caffè' je uspešno začela sezono
Že zreli za naskakovanje b lige?

Naša najvišje postavljena košarkarska ekipa, Jadran Qubik Caffè', ki nastopa v državni C diviziji, je prvenstvo začela v velikem slogu. Po uvodnem mesecu nastopov je že sama na vrhu razpredelnice in edina še nepremagana. Po sijajni prejšnji sezoni, ko so jadranovci po prihodu - vrnitvi trenerja Walterja Vatovca zasedli nenadejano tretje mesto v rednem delu in po podrgrem desetletju spet dosegli vrstitev v končnico za napredovanje v B2 ligo, je letos uprava sezono zasnovala še bolj ambiciozno. Odpravila se je trem vetera-

Borut Ban, ki sta prava motorja moštva, senatorji Peter Franco, Christian Slavec in Matteo Marušič, že omenjeni Spigaglia in vse bolj jolly Saša Malalan. Tu pa je še skupinica najmlajših (Matija Batich, Tadjan Škerl, Stefan Floridan in Ivan Bernetič), ki imajo sicer manj možnosti za igranje, vendar se uspešno kalijo na treningih in so pravzaprav odločilni za kakovostno delo med tednom, poleg tega, da predstavljajo prihodnost ekipe.

Tudi lani so belo-modri začeli prvenstvo izjemno uspešno, a so nato nastopila tudi slabša ob-

mladinca, kot je Borut Ban, ki je, četudi je letnik 1992, že eden najboljših posameznikov prvenstva. V primerjavi s tekmeči imajo jadranovci tudi to prednost, da razpolagajo z večjim številom enakovrednih igralcev in da tudi mladinci lahko mirno stopijo na igrišče. Marsikatera ekipa sloni na primer na peterki (sicer zelo dobrih) košarkarjev, mladi pa so na klopi bolj ali manj za število in ker to veleva pravilnik. V dolgi sezoni, v kateri bo odločala tudi svežina, zna biti ta razlika pomembna v korist slovenskega kluba.

Kakorkoli že, okrepljeni Jadran, ki igra vidno vlogo na državni ravni, ponovno vzbuja večjo pozornost v naši javnosti. Za sabo ima desetletje, v katerem ni blestel in od reprezentančnega društva naših košarkarjev nekako postal navaden klub, ki ga je na primer za nekaj sezon tudi prehitel Bor. Z vidnejšimi rezultati na članski ravni in na novo zastavljenim delom v mladinskem pogonu pa je spet postal vodilna sredina našega košarkarskega gibanja, tudi gledalci se počasi spet vračajo v opensko dvorano Polisportive. Verjamejo, da jih bo čedalje več, če bo ekipi uspelo vztrajati pri vrhu in se v letošnji sezoni resno boriti za prestop - vrnitev med drugoligaše.

HC

Postava ekipe Jadran Qubik Caffè'

nom (dolgoletnemu kapetanu Deanu Oberdanu, ki je ostal v društvu z drugimi zadržanimi, Luciu Tomasiniju in Mauriziju Cohenu, vsi trije so obesili copate na klin) in najela dva košarkarja iz višje lige, in sicer izkušenega krilnega centra Maxa Spigaglio, ki je v preteklosti igral celo v A1 ligi, ter mladega, pri Boru vzgojenega playmakerja Daniela Baticha.

Ekipa je doslej nanizala pet zaporednih zmag, ki so bile sad predvsem uspešne igre v obrambi. Ravno fanatično kritje nasprotnikov je zaščitni znak vseh Vatovčevih postav, ki jih praviloma krasita tudi disciplina in točno določena hierarhija. Njegove postave navadno predvajajo zrelo košarko, ki temelji na kakovostnem delu na treningih in uporabi manjšega števila, največ osmih igralcev na parketu. Jadranovo igralsko zasedbo sestavljajo letos nadarjena organizatorja igre Batich in

dobja in njihova sezona - ki je bila vsekakor odlična! - se je končala že v četrtfinalu play-offa. Kam lahko letos meri Jadran, je težko oziroma preuranjeno napovedovati. Nedvomno so apetiti visoki, čeprav je kar nekaj nasprotnikov, zlasti Venetov (na primer Marghera, Oderzo, lanski finalist San Vendemiano, Venezia, ki jih morejo naši še srečati) zelo dobro oboje ekonomskega zaledja. V vsakem primeru je res, da nihče v ligi nima tako dominantnega

ko postal navaden klub, ki ga je na primer za nekaj sezon tudi prehitel Bor. Z vidnejšimi rezultati na članski ravni in na novo zastavljenim delom v mladinskem pogonu pa je spet postal vodilna sredina našega košarkarskega gibanja, tudi gledalci se počasi spet vračajo v opensko dvorano Polisportive. Verjamejo, da jih bo čedalje več, če bo ekipi uspelo vztrajati pri vrhu in se v letošnji sezoni resno boriti za prestop - vrnitev med drugoligaše.

HC

NOGOMET

Elitna liga: Kras - Cervignano 2:1
Promocijska liga: Juvenina - Costalunga 3:0,
Reanesse - Vesna 0:0
1. amaterska liga: Savodnje - Sistiana 5:1,
Ronchi - Primorac 2:1
2. amaterska liga: Massa - Zorja 3:3, Primorac -
Montebello 1:1, Breg - Centrosedia 0:0
3. amaterska liga: Ruda - Mladost 2:1

KOŠARKA

Državna C liga: Jadran - Coarle 67:62
Deželna C liga: Ronchi - Breg 62:77, Bor -
Roraigrande 78:75
D liga: Kontovel - Perteole 69:51
ODBOJKA
Moška B2 liga: Sloga Tabor - Chioggia 3:0
Ženska C liga: Sacile - Zalet 1:3
Moška C liga: Sloga - Soča 3:0
Ženska D liga: Azzano - Zalet 3:0
Moška D liga: Olympia - Il Pozzo 3:0

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

86

Ne vem, ali ste se tudi vi pred dnevi spraševali, kot se nas je mnogo, vsaj v mojem življenjskem krogu je bilo tako, kaj sploh počnete tu, ko ste preko takih in drugačnih zaslonov ter seveda v časopisju gledali, kako so se nedostojno znesli nad ujetim libijskim polkovnikom Gadafijem, ali pa ste slučajno tudi videli smrtno nesrečo italijanskega motociklističnega asa Marca Simoncellija. Ko sama smrt ni dovolj, ko pred smrtjo in svetostjo vsakega življenja, da svetostjo še tako zavrnjeno življenje, ni nobenega samospoštovanja več, ko ni niti toliko dostojnosti več, da bi se pred smrtjo umaknili v tisti molk, v tisto zbravnost, tisto osamo, ki jo vsaka smrt, da, tudi smrt nasilneža, ničvrednega in zavrnjenega življenja posameznika, nosi s seboj. Sploh ne mislim uganjati nobene morale, zares ne, ker ti po vsem svetu neštetokrat videni smrti ne zahtevata nobene moralne razlage, saj je prej kot o moralni tu potrebno govoriti o dostojnosti, šele nato o dostojanstvu, ki ga ima vsak človek, da, vsak človek, tudi tiran, tudi dirkač, ki nosi svojo glavo na prodaj za slavo, denar, uspeh za vsako ceno. Ta dva primera naslajanja ob nasilni smrti dveh med seboj si zelo različnih ljudi sta morda samo vrh ledene gore, ki še kako zgovorno govori o našem svetu, o svetu, ki ga soustvarjamo, živimo tudi sami, ko se vse zdi, da med nami in v nas ni več občutka za dostojnost, za dostojanstvo in seveda še manj za sveto.

V času nasilne smrti libijskega diktatorja sem bil na posvetu časnikarjev Italijanske državne zveze katoliških tednikov v Ceseni in sem ob novice, za katero sem sam izvedel prek I-pada, dejansko torej neposredno, samo opazoval, kako se je kot blisk razširila med nami, ki delamo na področju sredstev obveščanja, a še bolj sem to neposrednost današnjega obveščanja opazoval v baru ob Palači del Ridotto v Ceseni, kjer se je ob 'šanku' nagnetno veliko naključnih obiskovalcev in preko velikega televizijskega zasлона ob srebanju jutranje kave neposredno gledalo smrt in kasnejše okrutno znananje nad truplom umrlega polkovnika, ki je sam postal žrtev enakega nasilja, kakršnega se je sam posluževal, da se je 42 let obdržal na oblasti.

Sam nerad gledam ubijanje, usmrtitve, nasilno odvezanje življenj in sem se zato "zadovoljil" z že itak grozno fotografijo izmučenega trupla pokojnega diktatorja, ki so jo takoj objavili vsi veliki italijanski dnevniki, opazoval pa sem ljudi, kako so z zanimanjem spremljali vse, kar so jim kazali po televiziji, kasneje tudi kolege, ki so med predavanjem v lepi palači preko svojih "pametnih prenosnih telefonov" gledali grozodejstvo. Pravzaprav so gledali posnetek, ki je bil narejen s podobnim prenosnim telefonom, kot so ga sami držali v rokah... In da je ironija še večja, naj navedem podatek, da je bil letošnji kongres odgovornih urednikov italijanskih katoliških tednikov namenjen prav razmerju med vlogo tednika na področju, kjer izhaja, in internetom, svetovnim spletom. Ničkolikokrat sem že napisal, da je svetovni splet danes izjemno pomemben, da ne bom ponovil, da je najbolj pomemben vir informacij, kar ve danes že vsakdo, tudi tokrat pa je ponovno pokazal, kje so njegove meje v njegovih sicer domala brezmejnih možnostih. Ker danes tudi časniki in televizija caplajajo za svetovnim spletom, seveda niso mogli mimo tega, kar se je takoj na internetu dobilo, in zato poplava fotografij nasilne smrti libijskega diktatorja in samo nekaj dni kasneje še poplava posnetkov z vseh možnih zornih kotov smrti nasmejanega mladeniča, ki je zdrsnil z motorjem, nato sta ga povozila dva tekmovalca, prijatelja. Tudi pri nenehnem predvajanju te smrti mladeniča ni bilo nobenega občutka za dostojnost in dostojanstvo člo-

veka.

Ko sem se vračal domov, sem se med dolgo vožnjo ustavil v znanem trgovskem središču v Venetu in se kar naenkrat zavedel, da sem obkrožen z ljudmi, ki so oblečeni in se obnašajo tako, kot se obnašajo "makakoti", če lahko v vipavskem narečju povem, saj na Vipavskem rečemo tako, vsaj nekdanji smo rekli, za nedostojno, neokusno, neprimerno, mestoma žaljivo oblačenje ter obnašanje na javnem mestu. Zvečer me je kar nekaj ljudi iz osrednje Slovenije na Facebooku (spet internet!) vprašalo, kaj pomeni beseda "makako". Prijatelj Andrej jim je slikovito povedal, da gre za makaka, opico, vipavske prijateljce pa so dodale tudi slikovite razlage, ki jih tu ne kaže ponavljati.

"Makako je makako"! bi najraje vsem odgovoril in v vrvežu v soboto polnega trgovskega središča sem zares občutil, da ne spadam med te ljudi, ki so izgubili vsako dostojanstvo, predvsem pa občutek za dostojno oblačenje. Ja, dostojnosti skorajda ni več, nedostojno je postalo norma javnega življenja, v zasebnem in javnem življenju.

Ko sem zvečer utrujen pred spanjem segel na nočni omariči po Velikem novem bontonu, ki ga je s parolo Korektno obnašanje, urejen videz in prepričljiv nastop odpirajo številna vrata! pred časom izdala Mladinska kniga (Silke Shneider - Flaig, prevedla je lepo urejeno knjigo Irena Madric), že pred časom sem se odločil, da ga bom v celoti prebral, sem šel poiskat poglavje, ki daje nevsiljive nasvete o oblačenju, in v debeli ter s svežim slogom napisani knjigi, ki je sicer zelo širokogradna in tudi lahkotna, a vedno tudi nevsiljivo poučna, dobil potrditev, da sem se v poznem popoldnevu zares znašel med "makakoti" in ne makaki! Razlika je namreč očitna, tega se najbolj zaveste, ko ste sredi njih, v živalskem vrtu pa lahko ugotovite, da so makaki bolj dostojni v obnašanju.

Za tiste, ki ne veste, naj še enkrat ponovim, da sam izhajam iz socialno zelo sibke družine in zato v otroštvu nisem imel posebnih "governant", ki bi me učile načina, kako se dostojno oblečeš za v javnost, sem pa v zameno kot otrok videval vsako nedeljo zjutraj očeta, ko je po opravljenem in nič kaj čednem delu v hlevu vedno stopil pred ogledalo, se obril, se umil, se "praznje opravil za k maši" in mi je bilo to čisto dovolj za popotnico v življenje, če seveda odmišlim mamino nenehno ponavljanje nam otrokom, da "moramo imeti vedno čiste spodnje hlače", ko gremo od doma, in biti nasploh čisti, urejeni. V vipavski slovit šoli na hribu nad trgovom nas je pokojni in nepozabni prof. Otmar Črnilogar mulce kar kmečko preprosto ter brutalno naučil, kako je treba imeti očičene čevlje za v javnost: iz učilnice te je preprosto in vedno poslal, če si imel čevlje umazane... Kakšno zvezo imajo te stvari med seboj, boste nekateri rekli.

Imajo, imajo, še kako so povezane med seboj, še kako!

Po moje je prav izguba občutka za dostojnost kriva, če je naša družba taka, kot je. In ne verjemite tistim krivim prerokom, ki vam nenehno govorijo, da je danes pač morala drugačna, kot je bila nekoč, ker to ni res.

Prav izguba občutka za dostojnost, izguba vsakega sramu je namreč začetek poti, ki vodi k temu, da se je danes neznan kje izgubil občutek za človeško dostojanstvo in smo zato lahko gledali - doživeli poplavo fotografij in posnetkov pretepanja, usmrtitve ter maličenja trupla ubitega diktatorja in ne nazadnje sramotnega razlaganja ter razkazovanja smrti nesrečnega, v življenju vedno nasmejanega mladeniča na motorju.

V spomin na Toneta Pavčka

Za vedno je odložil pero, v katerem se je pretakal sok življenja

“Najdite svoj cilj in uživajte v svojem delu!”, “Imejte radi življenje!” “V življenju se je treba boriti in do konca prehoditi izbrano pot, in če ne uspe prvič, je treba znova in znova preizkusiti!”, “Še sto let nam želimo sebi malo manj!” s temi optimističnimi, globokimi mislimi je pred šele nekaj več kot dvema letoma, 24. marca 2009, končal radoživ srečanje s slovenskimi goriškimi višješolci pesnik, prevajalec, esejist in urednik Tone Pavček, ki je srčno rad in z veseljem obiskoval tudi naše ‘zamejske’ šole. Sedaj jih žal ne bo mogel več. Utihihnil je njegov prijetni, pojoči glas, s katerim je boljše kot katerikoli poklicni igralec interpretiral svoje pesmi, polne toplote in ljubezni, v izredno spevnih rimah. Priljubljeni književnik Tone Pavček, ki je svoje pesniško popotovanje začel z Janezom Menartom, Cirilom Zlobcem in Kajetanom Kovičem z že legendarno skupinsko zbirko *Pesmi štirih* l. 1953, se je po daljši bolezni, ki ga je priklenila na bolniško posteljo, za vedno poslovil v petek, 21. oktobra, na lep, sončen dan, kakor je bila, kljub vsemu, kar mu je življenje navrglo, polna sončnih žarkov in optimistične vedrine vsaka njegova misel. Ko je prišel v goste na naše šole, je vselej s seboj prinesel dolenjsko prijaznost in sončno obarvanost širine Mediterana, saj je zadnja leta preživljal na Primorskem ob morju. Iz ljubljanskega okolja ga je na Primorsko pritegnila njena sočna opojnost, ki obžarja zemljo. Rodno Dolenjsko, kjer mu je zibelka stekla 29. septembra 1928 v Šentjuriju pri Novem mestu, je sicer zapustil v času študija na klasični gimnaziji v Ljubljani in tu doštudiral pra-

vo. V letih 1955-57 je bil novinar pri Ljubljanskem dnevniku in Ljudski pravici, nato do l. 1972 novinar in urednik na RTV Slovenija, nekaj časa (1963-67) je bil vodja Mladinskega gledališča, nazadnje pa je bil do upokojitve glavni urednik pri Cankarjevi založbi. Predsedoval je tudi Društvu slovenskih pisateljev. Od l. 1986 do osamosvojitve Slovenije l. 1990 je bil poslanec slovenske skupščine. Maja l. 1989 je na Kongresnem trgu v Ljubljani pred množico ljudi prebral 2. majniško deklaracijo, ki je zahtevala slovensko osamosvojitve. Pavček je bil l. 1965 prejemnik nagrade Prešernovega sklada, l. 1984 pa Prešernove nagrade. Od l. 1996 je bil tudi ambasador UNICEF, od l. 2001 je bil član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, od l. 2007 pa njen redni član. Kot literarni ustvarjalec pripada povojni generaciji pesnikov, ki so izšli iz socialnega realizma, a ga razvijali v smeri intimizma. Literarni kritiki poudarjajo njegovo vitalistično naravnost, pa tudi zvezo z novoromantično poezijo. Njegove pesmi prevevata lirika, pa tudi razmišljanje o človeku, njegovi usodi, utjosti v prostor in čas. Sočnost verzov je seveda ena izmed enkratnih Pavčkovih odlik. Za slovit zbirko *Pesmi štirih* so med drugimi izšle zbirke *Sanje živijo dalje* (1958), *Ujeti ocean* (1964), *Poganske hvalnice* (1976), *Dediščina* (1983), *Goličava* (1988), v kateri je močno prisotno vprašanje življenja in smrti, *Upočasnitev* (1998), *Darovi* (2005) in *Ujdanke* (2006), v katerih se je ljubljani Dolenj-

ski pridružila še slovenska Istra. Tone Pavček je veliko svoje ustvarjalne sile namenil najmlajšim bralcem in zanje stkal zvočne in živahne rime. Veliko jih je posvetil svojima otrokoma Marku Pavčku

stni gost prireditve, pesnik Tone Pavček. Razkril jim je, da tako živahne uprizoritve Jurija Murijskega ni videl še nikoli, čeprav si jih je ogledal kar nekaj, tudi v poklicnih gledališčih. Povedal jim je tudi, da je Jurija

Foto DFD

(1958-1979) in Saši Pavček, sedaj znani in imenitni igralci, ki se sama učinkovito suče pero. Med zbirkami mladinskih pesmi – kakih 15 jih je – je ena najbolj znanih in otrokom priljubljenih *Juri Muri v Afriki* iz l. 1956, ki je doživela več izdaj. Z vsa radoživostjo so jo ob požrtvovalnih in domiselnih učiteljskih postavili na oder pevski osnovnošolci – bilo jih je 40 in še 26 malčkov iz pevškega vrta – maja 2008, ko je bila dopoldne velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici preporna živahnih učencev vseh šol goriškega ravnateljstva, ki so se zbrali, da bi skupaj doživeli zelo pomemben šolski praznik, podeljevanje bralnih značk. Ob bučnem ploskanju šolskih vrstnikov jim je najbolj laskave pohvalne besede namenil ča-

Murijskega iz svoje domišljije preliel na papir v petih urah, ko je bil še študent. S prijaznostjo in neposrednostjo je takoj osvojil srca učencev. Kot je osvojil pozornost otrok 4. marca 2009, ko je bil gost na končni prireditvi natečaja *Božični utrinki naših nonotov*, ki ga je razpisal portal Slomedia za učence slovenskih osnovnih šol v Italiji. Lepemu dopoldanskemu srečanju je igriv in pristrčno svež nadih dal prav Pavček, ki so mu kot vselej otroci zelo radi prislunili, saj je bil kljub svojim nad osemdesetim križem vder in v prsih mu je bilo srce, polno otroških občutkov, ki so se mu porajali od drobnih vsakdanjih stvarih. Vsako njegovo srečanje z osnovnošolci se je prelevilo v pravi pesniško-igralski dogodek, saj je bil on eden od

redkih pesnikov, ki znajo svoje pesmi na pamet (!) in zelo učinkovito recitirati. Takih obiskov je bilo tudi pred desetletji kar nekaj in vsakič so se otroci – sedaj so ti že starši – pristrčno imeli, ko je med drugim v svojem šegavem besedovanju povedal, da je v kravati tudi ata in v vsakem Pavčku pav ...

Kot v lanskem šolskem letu bodo tudi letos bralci mladinske revije Galeb lahko vsak mesec prebirali njegove, čustev polne pesmi o različnih angelih, ki bdijo nad nami.

Vsak Pavčkov obisk v Gorici in sploh pri nas v “zamejstvu” bo ostal neizbrisno zapisan v srcih malih in velikih poslušalcev, saj je bil pesnik res poln žarkega sonca in upanja v življenje, pa še zabaven in večkrat prijetno avtoironičen. Pogrešali ga bomo, njegove pesmi in zlahtne misli pa bodo živele naprej in kot sijoči sončni prameni osvetljevale naše dni.

Naj ob koncu tega zapisa dodamo še pesem, ki jo je “prijateljstvo” in pesniku Tonetu

Pavčku, še v bolnišnico” posvetil Ciril Zlobec avgusta letos:

V klas in kruh življenja

1.

Kot dobro seme v klas in kruh življenja

vse nakrog svoj glas si posejal, zdaj ves čas širi se, vse više vzpenja,

se pod nebo, skrjanček, je pogнал.

Srce pa nad človekom se ti sklanja,

ki je morda že kje na dnu pristal,

kjer s pesnikom že dolgo več ne sanja,

vse teže trga se od blatnih tal.

Pa saj ni res! Vem, vem, hudo je to,

ko zdaj bolniška postelja prik-lepa

te nase. A prijatelji vemo:

bolezen v boju s tabo, ne ti z njo,

prej ali slej omaga, vem: ti zlepa

ne popusti... Da v srcu te tišči?

Preveč je v njem še pesmi. In to boli.

Iva Koršič

Oseben spomin

Danes bi morala pisati o nečem drugem, pa mi srce ne da miru. S police vzamem pesniško zbirko Samo tu lahko živim, edino Pavčkovo zbirko, ki jo za zdaj premorem. Berem, listam in razmišljam. Pavčka sem v življenju srečala dvakrat. Prvič na osnovni šoli. Bil je gost na podeljevanju bralne značke. Bil je simpatičen striček, ki nas je imel rad. Res smo lahko videli, da nas je imel rad. Z nami je govoril z veseljem, prebral nam je kakšno svojo pesem ... Sicer se natančno ne spominjam več vsega, kar nam je povedal, ampak spominim se, da mi je bil simpatičen. Kasneje sem ga spoznala preko njegove pesmi Pesem o zvezdah, ki se začneja z verzom: Vsak človek je zase svet. Res je, vsak človek je enkrat in čudovit, a imeti moraš sposobnost vida, da lahko to opaziš. Sposobnost, da človeku pogledaš v dušo in srce, to pa je znal Tone Pavček odlično opraviti. Spet smo se srečali z njim na srednji šoli, če se ne motim. Spet se spominjam, da je bilo srečanje pristrčno, da smo ga dejansko poslušali (da otroci koga poslušajo, res ni samo po sebi umevno), da nam je bil všeč. Z leti sem spoznala več njegovih pesmi, tako lepih in preprostih, pa vendarle nikoli banalnih. Danes, 21. oktobra 2011, bi morala pisati čestitko Kajetanu Koviču, ki praznuje 80. rojstni dan, pa za zdaj ne gre. Le kako mu je pri duši, ko ga je zapustil prijatelj, s katerim sta, skupaj še s Cirilom Zlobcem in Janezom Menartom, leta 1953 razburkala slovensko literarno sceno? Le kako? Če je že meni težko verjeti in razumeti, da je Tone Pavček res zapustil ta svet? Ravno danes sem končala brati pesniško zbirko *Obteci me v poljub*, ki jo je napisala njegova hčerka, Saša Pavček. Preprosti verzi, pa nikdar banalni, kot pri njenem očetu. Sedaj bom spet vzela v roke Pavčkovo knjigo, ki leži na mojih kolenih, in zapustila pisanje tega kratkega zapisa. Njegovi verzi živijo, nas nagovarjajo, govorijo, včasih kričijo. Verjemite, izplača se vzeti v roke Toneta Pavčka, izplača se! Dragi pesnik, naj tvoje telo počiva v miru, mi te bomo še naprej brali! / Slavica Radinja

Sprehod po Sarajevu (2)

Lepo mesto s prijaznimi ljudmi

Že zdavnaj sem si želela obiskati Sarajevo, in ker je trenutno tam tudi moja “cimra”, s katero sva delili študentsko sobo v Ljubljani, se mi je zdel sedaj pravi trenutek, da se odpravim tja na izlet. S Katjo sva se zmenili, da se ob sedmih dobiva pri Sebilju. Zraven sem povabila tudi Danielo, le kaj bi sama v Sarajevu, če se lahko pridruži nama s Katjo! Skupaj smo se torej odpravile na čevapčiče k Željotu. Iti v Sarajevo in ne poskusiti čevapčičev je nekaj takega kot potovati v Rim in ne videti Koloseja! Potem pa smo se skupaj odpravile na sarajevsko pivo v enega izmed številnih lokalčkov. Katja je povedala, da v Sarajevu išče gradivo za svoje di-

plomsko delo. Preučuje namreč položaj katoliške Cerkve v času balkanske vojne. Ne moreš v Sarajevo, ne da bi se spomnil, kaj se je tukaj dogajalo od leta 1992 do 1995. “Vsak dan se v postelji umirim in poslušam tišino okoli sebe in srečna sem, da vojne ni”, je povedala Katja, ki je priznala, da jo je preučevanje tega dela zgodovine tako prevzelo, da so ji večkrat stopile tudi solze v oči, ko je pomislila na grozote, ki so se tu dogajale. V prijetnem okolju lepo urejenega barčka so se naše misli sukale okoli tistega nedavnega časa, ko se v Sarajevu nisi mogel mirno sprehajati. Večina mojih potovanj je tudi literarno obarvanih. Tokrat sem brala knjigo *Sarajevski čelist* Ste-

vena Gallowayja. Zgodba se dogaja v času obleganja mesta in opisuje “vsakdanje” življenje treh oseb v tem hudem obdobju. Literarne osebe, ki se sicer med sabo ne srečajo, povezuje figura čelista, ki na neki način, večinoma posredno, vstopi v njihovo življenje. Glasbenik se vsak dan ob štirih popoldne usede na ulico, na kraj, kjer je bomba ubila dvaindvajset ljudi, ki so pred pekarno čakali v vrsti za kruh. To počne dvaindvajset dni zapored v spomin na vsako žrtev napada. Lepota glasbe za trenutek zaustavi grozote vojne, ki pa ostane vedno tam. Junaki so v vsakem trenutku v nevarnosti, izbira ene ceste namesto druge lahko pomeni usodno napako. Zgodba je sicer čista fikcija, a je v meni vzbudila strašen občutek nelagodja in utesnjenosti, ki je bil v pravem nasprotju s sproščenostjo, ki je vladala na sarajevskih uličicah. Zato sem naslednjega dne uživala v sprehodu po Sarajevu, po turškem predelu Baščaršije, po avstro-ogrskem predelu, deloma po novem delu mesta, pa po bližnjih gričkih ... Uživala sem v miru, v tišini in v pogledu na mesto, ki

se razteza v nižini; uživala sem tudi v vrvežu na ulicah. Uživala pa sem predvsem ob pogovorih z novo prijateljico Danielo in s “cimro” Katjo, ki je že dolgo nisem videla. Kaj pa tamkajšnji

ljudje? Prijazni, da bolj ne bi mogli biti. Ko so me videli samo, ko sem koga čakala ali si kaj ogledovala, so me spraševali, od kod sem, ali hočem kavo ali bi kaj jedla, zato mi je kratek obisk Sarajeva ostal v še lepšem spominu. Že v prvem trenutku sem začutila, da se bom še vrnila v to lepo mesto z lepimi ljudmi.

/ konec
Slavica Radinja

Poslušajmo ... z branjem

Cliff Richard – Soulicious (EMI records, 2011)

Ducat glasbeno navdahnjenih bralnih srečanj je za nami. Rubrika našega Novega glasa, ki smo jo poimenovali “Poslušajmo... z branjem” se nadaljuje in, upajmo, razvija v prijetno tedensko stalnico. Tokrat si bomo privoščili novoizdani plošček slavnega angleškega pop peva Cliffa Richarda, ki je pred kratkim strnil svoje zanimanje za soul glasbo v album Soulicious. V njem so natrpna visokodoneča sodelovanja, dovolj je, če omenim legendo soul glasbe Fredo Payne, Brendo Holloway in Candi Staton, kar ploščku zagotavlja kakovostno raven. Tudi prvo poslušanje potrди računice na papirju, saj je Soulicious nedvomno dober pop produkt. Ustvarjalna zgodba sira Cliffa Richarda, rojenega z imenom Harry Rodger Webb leta 1940, je tesno povezana s skupino The Shadows, ki je v poznih petdesetih letih orala ledino nastajajočega rock and roll gibanja. Hit “Move it” marsikdo ima za uvodno dejanje prebeatlovskega obdobja in je britansko popularno glasbo povzdignil na vrhunec prodajnih lestvic. Karizmatični Cliff je po uporniškem obdobju Shadows-ov umiril svoj slog življenja ter se približal krščanstvu, kar se nedvomno odraža v njegovem delu. Približal se je gospelu in soulu, v petdesetletni karieri pa je na ta način prodal preko 250 milijonov kopij svojih albumov. Poleg glasbe se je Richard ukvarjal tudi s televizijsko igro in, kot se bogatim ikonam večkrat zgodi, filantropijo.

Soulicious je poslušljiv, lahкотen, pravzaprav zelo “ameriški” plošček, s katerim se zimzeleni pevec odpravlja tudi na svetovno turnejo. Cliff Richard stoji nekje med “peterpanstvom” Michaela Jacksona in energičnostjo Elvisa Presleyja. Glasbena podlaga za ostre jesenske dni.

Jernej Šček

